

رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کار دانش

۳۷

رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کار دانش | دوره دهم | شماره ۲ | زمستان ۱۳۹۳

فصلنامه علمی پژوهشی

چشم‌انداز / دکتر بتول عطاران / ۲

ضرورت تغییر نگاه به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش / نصرالله دادار / ۴

پنج عامل ضروری برای کسب تسلط / ترجمه احمد شریفان / ۱۴

۹۵ درصد دانش‌آموختگان صنایع چوب جنوب جذب بازار کار می‌شوند / نصرالله دادار / ۱۸

واکاوای فرهنگ کار تیمی در ایران / نادیا سلیمانی، ندا ابراهیمی / ۲۶

بررسی علل افت تحصیلی هنرجویان رشته‌های شاخه فنی و حرفه‌ای /

فردین جوانبخت / ۳۱

نظام آموزش فنی و حرفه‌ای موفق / مجتبی انصاری پور / ۴۰

روش‌های تدریس، چالش‌ها، و راهکارهای پیشرفت رشته حسابداری /

نقی کاظمی / ۴۴

آموزش الکترونیکی و توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای / مهناز فاطمی عقدا / ۵۱

بانکداری الکترونیکی و اصلاح الگوی مصرف / نقی کاظمی / ۵۷

معرفی کتاب / علی محمد بخشوده / ۶۲

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

مدیر مسئول: محمد ناصری
سر دبیر: دکتر بتول عطاران
مدیر داخلی: علی محمد بخشوده
هیئت تحریریه:
مهندس محسن جعفرآبادی
دکتر بهناز مرجانی
دکتر بتول عطاران
غلامحسین حسین زاده یوسفی
نصرالله دادار
ویراستار: دکتر حسین داوودی
طراح گرافیک: علیرضا جوادی
نشانی دفتر مجله:
تهران ایران شهر شمالی، پلاک ۲۶۶
صندوق پستی ۶۵۸۵-۱۵۸۷۵
تلفن دفتر مجله:
۰۲۱-۸۸۸۴۳۲۵۱-۹ (داخلی: ۳۰۵)
وبگاه: www.roshdmag.ir
پیام‌نگار:
faniherfeievakarodanesh@roshdmag.ir
پيامک: ۳۰۰۰۸۹۹۵۹۸
تلفن پیام‌گیر نشریات رشد:
۸۸۳۰۱۴۸۲ و ۸۸۸۲۹۲۳۲
چاپ: شرکت افست
شمارگان: ۴۰۰۰ نسخه
چاپ: شرکت افست (سهامی عام)

قابل توجه نویسندگان و مترجمان:

● مقاله‌هایی که برای درج در مجله می‌فرستید، باید با اهداف و رویکردهای آموزشی تربیتی فرهنگی این مجله مرتبط باشند و نباید قبلاً در جای دیگری چاپ شده باشند. ● مقاله‌های ترجمه شده باید با متن اصلی همخوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید بفرمایید. ● مقاله یک خط در میان، در یک روی کاغذ و با خط خوانا نوشته یا تایپ شود. مقاله‌ها می‌توانند با نرم‌افزار word و بر روی CD و یا از طریق رایانامه مجله ارسال شوند. ● نثر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. ● محل قراردادن جدول‌ها، شکل‌ها و عکس‌ها در متن مشخص شود. ● مقاله باید دارای چکیده باشد و در آن هدف‌ها و پیام نوشتار در چند سطر تنظیم شود. ● کلمات حاوی مفاهیم نماییه (کلید واژه‌ها) از متن استخراج و روی صفحه‌ای جداگانه نوشته شوند. ● مقاله باید دارای تیتر اصلی، تیترهای فرعی در متن و سوتیتر باشد. ● معرفی نام‌های کوتاهی از نویسندگان یا مترجم همراه یک قطعه عکس، عناوین و آثار وی پیوست شود. ● مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقاله‌های رسیده مختار است. ● مقالات دریافتی بازگردانده نمی‌شود. ● آرای مندرج در مقاله ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان مجله نیست.

چشم انداز

دکتر بتول عطاران

و ابزار کار کارگاه‌هاست. اما پشت صحنه این ماجرا... در پشت صحنه این ماجرا، طرح درس، برنامه درسی و برنامه آموزشی عروسک‌گردان‌های این چهار دیواری‌اند و بدون هیچ تأملی پیوسته در تلاش تبدیل هنرجو به شاغلی در بازار کار هستند. تلاش ما هم به‌عنوان یک رسانه، علنی کردن این پشت صحنه به یاری شماست. آینده‌نگری را کنار گذاشته‌ایم که سودی از آن نبرسیم و به دنبال آینده‌نگاری هستیم. لذا در ابتدای راه به صحبت مهندس زرافشان معاون آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش گوش سپردیم. ایشان ضرورت تغییر نگاه به آموزش فنی و حرفه‌ای و کار دانش را امری اجتناب‌ناپذیر دانسته‌اند و تأکید نموده‌اند که نگاه تازه به فنی و حرفه‌ای در پرتو سیاست کلان

هیچ فصلی خالی از خاطره‌های بزرگ نیست. زمستان هزاران بار آمده است و تازیانۀ سرما و بارش باران، برکت بهار را به دنبال داشته است. اما علاوه بر این، زمستان بهاری است که ولادت انقلاب و به بار نشستن کوشش‌ها و ایثارها را به دنبال داشته است. زمستان تداعی‌کننده خاطره‌هایی است که غروب ناپذیرند و خورشید آن همراه امام باوری، خودباوری و هم‌باوری در بخشی از کره زمین جاودانه شد. اکنون ضروری است، همت‌ها را به میدان بیاوریم تا نسلی که در آن روزها نزیسته است، میراث عظیم خود را به نحوی شایسته بشناسد، پاس دارد و آن را در عمل حفظ کند. و حوزه عمل ما کلاسی است به وسعت چهار دیوار و همه ثروت آن میز و نیمکت‌ها

آن در برنامه‌های درسی و طرح درس هنرآموزان قرار گرفته است. در میزگردی با حضور اعضای کمیسیون رشته صنایع چوب، حال و آینده همین موضوع را به بحث گذاشته‌ایم و چالش‌های رشته حسابداری را هم از دیدگاه هنرآموزان مطرح کرده‌ایم. مقالات دیگر مجله به منظور تبیین و تحلیل وضعیت فعلی و چشم‌انداز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تدوین و ارائه شده‌اند. دفتر مجله همچنان چشم به راه مقالات، گزارش‌ها و میزگردهایی در این زمینه از جانب شما عزیزان است.

سردبیر

کشور به گونه‌ای ترسیم و طراحی شده که بایستی در اجرا سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی و سیاست اشتغال را پوشش دهد.

آینده‌سازی بدون شک به کار هماهنگ یک سیستم نیازمند است که آن هم در مقاله «فرهنگ کار تیمی» بررسی شده است. در این آینده، مهارت - نه مدرک - زمینه‌ساز کارآفرینی و ورود به بازار کار است که در این زمینه، پنج عامل ضروری کسب مهارت و تسلط را جناب آقای شریفان برشمرده‌اند. اما پس از کسب دانش چگونگی رسیدن به تسلط و مهارت کامل بر امری، ضروری است یافتن راهی که بن‌بست نباشد. شناخت رشته‌ای از مهارت‌های فنی و حرفه‌ای که سررشته آن در برنامه آموزشی و گره‌های باز شده

ضرورت تغیر رنگ‌ساز به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش

پای صحبت مهندس علی زرافشان، معاون آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش

و اکنون با تجربه و بختگی لازم چنین مسئولیتی را پذیرفته است.

اولین گفت‌وگوی من با وی حدود دو ساعت به طول انجامید و همه صحبت‌های ما حول محور جایگاه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در آموزش و پرورش گذشت که به نظر برای مخاطبان این مجله، به خصوص هنرآموزان عزیز و ارزشمند کشور، قابل توجه و سودمند خواهد بود.

چهل سال پیش که علی زرافشان به عنوان معلم در یک مدرسه ابتدایی کارش را شروع کرد، حدسش هم را نمی‌زد که روزی فرارسد که بر صندلی معاونت آموزشی متوسطه وزارت آموزش و پرورش بنشیند. اما اکنون بیش از یک سال است که بر این صندلی تکیه زده است و برای من بسیار لذت‌بخش است که پای صحبت معاون وزیری می‌نشینم که همه مراحل کاری قبل از این مسئولیت را به تدریج پشت سر گذاشته

بر اساس مصوبه
شورای عالی
آموزش و پرورش،
استاندارد کمی در
نظر گرفته شده
برای شاخه‌های
فنی و حرفه‌ای و
کاردانش ۴۸/۲۶
درصد است

فاصله زیاد بین مهندسان و کارگران در ایران

نکته دیگر اینکه در کشور ما به لحاظ توسعه یافتگی و شرایط خاص کشور و با توجه به پیشینه توسعه آموزش عالی، فاصله بین مهندسان و بین کارگران ما زیاد است. این نکته و در واقع این چالش ملی، سال‌هاست در کشور وجود دارد که بین یک مهندس و کارگر، نیروی انسانی دیگری به‌عنوان یک تکنسین، که در حوزه فنی و حرفه‌ای تحصیل کرده باشد، وجود ندارد.

جامعه ما جامعه‌ای است که بخش تولید آن باید به نیروهای آموزش دیده و دارای مهارت در حوزه‌های فنی و حرفه‌ای متکی باشد و طبیعتاً بخشی از این نیرو را باید آموزش و پرورش مورد توجه قرار دهد.

نکته دیگر توجه به سیاست‌های کلان کشور است. خصوصاً دو سیاست ابلاغی توسط مقام معظم رهبری که یکی سیاست اقتصاد مقاومتی و دیگری سیاست اشتغال است. در سیاست اقتصاد مقاومتی، آموزش و پرورش مخاطب واقع شده و موظف گردیده است تا با تربیت نیروی آموزش دیده دارای مهارت سهم خود را نسبت به اقتصاد مقاومتی ایفا کند. در سیاست اشتغال نیز تربیت نیروهای دارای شایستگی‌های فنی و مهارتی و کارآفرینی مورد تأکید قرار گرفته است.

لذا با توجه به مجموعه این نکته‌ها، آموزش و پرورش در خصوص مسائل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش کشور سهم و نقش بسیار چشم‌گیری بر عهده دارد. بنابراین چشم‌انداز آموزش و پرورش و معاونت آموزش متوسطه تقویت و توسعه هر چه بیشتر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش است. بر همین اساس، به‌منظور توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش تکالیف قانونی لازم را نیز تعیین کرده‌اند.

● برنامه پنجم توسعه چه اهدافی برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش پیش‌بینی کرده است؟

بر اساس برنامه پنجم توسعه و بسته اجرایی آن، ما موظف شده‌ایم که ۴۶/۲ درصد دانش‌آموزان دوره متوسطه را به سمت شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش هدایت کنیم. خوشبختانه در حال حاضر، ۴۱/۵ درصد دانش‌آموزان پایه دوم و سوم دوره متوسطه در این دو شاخه مشغول تحصیل هستند.

مهندس علی زرافشان، معاون آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دارای مدرک دیپلم ریاضی، لیسانس برنامه‌ریزی کامپیوتر و فوق‌لیسانس کتابداری و اطلاع‌رسانی است و از سال ۱۳۵۳ به‌عنوان معلم مدارس ابتدایی در آموزش و پرورش آغاز به کار کرده است.

وی در مدت چهل سال سابقه کار، علاوه بر تدریس در مدارس مختلف، مراکز تربیت معلم، دوره‌های ضمن خدمت، در مراکز آموزش عالی، در پست‌های گوناگونی مانند گروه‌های آموزشی، معاونت آموزشی شهر تهران، مشاور آموزشی وزیر، مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی و مشاور ریاست سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی انجام وظیفه کرده است.

● **حدود یک سال است که جناب عالی مسئولیت معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش را پذیرفته‌اید. مهم‌ترین و جدیدترین برنامه‌های شما برای توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش چیست؟**
قبل از اینکه من به این سؤال پاسخ دهم، ضروری می‌دانم که به چند نکته اشاره کنم. اول آنکه ما در آستانه یک تحول در حوزه آموزش متوسطه دوم هستیم و در این راستا چالش‌ها و پرسش‌هایی درباره دوره دوم متوسطه، خصوصاً شاخه‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، مطرح است. برخی از صاحب‌نظران در تولید سند، بحث تخصص‌گرایی نرم یا تخصص‌گرایی عام را، به‌عنوان رویکرد حاکم بر دوره متوسطه، مطرح کرده‌اند.

این رویکرد طبیعتاً به شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش هم دامن می‌زند و در آنجا هم این بحث مطرح می‌شود تا نقش آموزش و پرورش را در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش تعیین کنند. در کنار این گروه، جمعی از صاحب‌نظران آموزش و پرورش و همچنین اسناد بالادستی بر نقش آموزش و پرورش در آموزش فنی و حرفه‌ای تأکید دارند. هم در سند تحول بنیادین و هم در برنامه درسی ملی بر این نوع آموزش‌ها و وظیفه آموزش و پرورش برای توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش تأکید شده است.

تجربه آموزش و پرورش‌های دنیا هم نشان می‌دهد که این نکته در آموزش و پرورش‌ها به‌عنوان یک اصل مطرح است.

شاخه‌های آموزش
فنی و حرفه‌ای و
کاردانش موجب
کاهش ۵۰ درصدی
داوطلبان کنکور
شده است

الان ما یک دوره همکاری بسیار درخشان را با سازمان فنی و حرفه‌ای تجربه می‌کنیم

بنده امروز به عنوان متولی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش این مطالبه را از طرف همه هنرجویان و هنرجویان به طور جد دنبال می‌کنم که همان طور که پنجاه درصد دانش آموزان متوسطه ما، دانش آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش است، باید پنجاه درصد از ظرفیت‌های آموزش عالی کشور به دانش آموزان این شاخه‌های آموزشی اختصاص یابد

گفتنی است در شروع برنامه توسعه پنجم، سهم دانش آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش ما ۳۵ درصد بود و ما توانستیم در این فاصله، یعنی ظرف مدت چهار سال، ۶/۵ درصد رشد داشته باشیم و سالانه به طور متوسط ۱/۵ درصد سهم دانش آموزان را در شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش افزایش داده‌ایم. همچنین مطابق مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش، که توسط آقای دکتر روحانی رئیس جمهوری ابلاغ گردیده، استاندارد کمی در نظر گرفته شده برای شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، ۴۸/۲۶ درصد است. در این صورت ما در برنامه ششم و برنامه هفتم و برای حرکت به سمت این استاندارد باید حدود ۴۸/۲۶ درصد دانش آموزان متوسطه را به سمت شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش هدایت کنیم.

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش چه تأثیری در کنکور دانشگاه‌ها داشته است؟

خاطرتان هست که یک زمانی ما یک و نیم میلیون داوطلب کنکور داشتیم، در صورتی که این روزها صحبت از ۸۵۰ هزار داوطلب است. هفته گذشته (اوائل شهریور ۹۳) سازمان سنجش آموزش کشور، ضمن گزارش ثبت نام انتخاب رشته داوطلبان کنکور، اعلام کرد امسال ۸۵۰ هزار نفر در کنکور شرکت کردند و با وجود اینکه همه می‌توانستند انتخاب رشته کنند، اما تنها ۶۵۰ هزار نفر انتخاب رشته کرده‌اند. یکی از دلایل اصلی این موضوع این است که الان حدود ۵۰ درصد دانش آموزان پایه سوم متوسطه ما، دانش آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش هستند و این‌ها بعد از گرفتن مدرک دیپلم به دنبال کنکور نمی‌روند و اگر بخواهند در کنکور شرکت کنند به سمت آموزش‌شکده‌ها و مراکز علمی کاربردی می‌روند و این باعث می‌شود که از ۹۲۶/۴۵۵ دانش آموز پایه سوم متوسطه، تنها ۴۳۲/۴۶۵ نفر به پیش‌دانشگاهی بروند و در سال آینده فقط ۴۰۰ هزار نفر از آن‌ها داوطلبان کنکور باشند و این گام مؤثری است که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش به نظام آموزشی کشور، چه در آموزش و پرورش و چه در آموزش عالی، برداشته است. این رویداد نکته دیگر را هم نشان می‌دهد و آن اینکه دانش آموزان ما به آن حد از شناخت و قدرت انتخاب رسیده‌اند که می‌دانند اگر بخواهند در آینده سهمی در حوزه اشتغال داشته باشند باید به سمت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش بروند. بنابراین

شرایط امروز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در کشور به گونه‌ای است که نه تنها دستاوردهای آن در حوزه آموزش و پرورش قابل تقدیر است، در حوزه اشتغال، حوزه کارآفرینی و در تغییر گرایش به آموزش عالی کشور هم توانسته است نقش آفرینی کند.

من جایگاه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش را در کشور در سطح آموزش و پرورش نمی‌بینم، بلکه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش را به مثابه یک کارکرد ملی برای نقش آفرینی در عرصه ملی کشور، به خصوص در برهم زدن مناسباتی که سال‌ها کشور ما را متوقف و زمین گیر کرده بود، می‌بینم. امروز باید همه مسئولان کشور به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش از این دید نگاه کنند و برای آن سهم قائل بشوند. بنده امروز به عنوان متولی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در کشور این مطالبه را از طرف هنرآموزان و هنرجویان در همه جلسات مطرح و دنبال می‌کنم و می‌گویم همان طور که امروز ۵۰ درصد دانش آموزان متوسطه ما، دانش آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش‌اند، ۵۰ درصد از ظرفیت‌های آموزش عالی کشور باید به دانش آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش اختصاص یابد و این را داریم به طور جد دنبال می‌کنیم که بتوانیم سهم ادامه تحصیل دانش آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش را برای تربیت تکنسین‌هایی که بتوانند در تولید کشور نقش داشته باشند، پی می‌گیریم.

در حال حاضر مهم‌ترین اهداف شما در خصوص شاخه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش چیست؟

هدف اصلی و اول ما دستیابی به هدف کمی برنامه توسعه و استاندارد ابلاغ شده توسط رئیس جمهور به عنوان استاندارد توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشور است. دومین هدف ما در این مرحله، تهیه استلزامات و تأمین نیازهای توسعه کمی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش است. بنابراین ما باید برای آینده ۴۸ درصدی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، هنرستان‌های مناسب پیش‌بینی و تأسیس کنیم. لذا درخواست ما از سازمان نوسازی مدارس کشور این است که در طول سال‌های آینده در دوره متوسطه، جریان ساخت و ساز را به سمت ساخت و ساز هنرستان‌ها سوق دهد. با احداث و تکمیل این هنرستان‌هاست که آن دانش آموزان ۵۰ درصدی زیر

امروز دانش آموزان
ما به آن حد از
شناخت و قدرت
انتخاب رسیده‌اند
که می‌دانند اگر
بخواهند در آینده
سهمی در حوزه
اشتغال داشته
باشند، باید به
سمت آموزش‌های
فنی و حرفه‌ای و
کار دانش بروند

فرصتی که فراهم شده، هم فرصت بسیار مناسبی برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش و هم چالشی برای ماست. زیرا از نظر فضای آموزشی، تقریباً با کاهش یک سوم ظرفیت برای جذب هنرجو در هنرستان‌ها روبه‌رو خواهیم شد و ظرفیت دو ساله فعلی ما سه ساله می‌شود.

بنابراین اولین دوره ورودی دانش آموزان ما با اولین دوره دانش آموزان به پایه دهم خواهد بود که دو سال بعد اتفاق می‌افتد، یعنی ما دو سال بعد، اولین دوره ورودی‌مان برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای سه ساله آغاز خواهد شد و هنرجویان مدت بیشتری در هنرستان‌ها آموزش می‌بینند و به ناچار باید فضای آموزشی بیشتری داشته باشیم.

البته استقرار ساختار دوره متوسطه، سه سال طول خواهد کشید و ما از امروز پنج سال فرصت داریم تا فضاهای آموزشی مورد نیاز را برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش سه ساله فراهم کنیم.

پوشش فنی و حرفه‌ای و کار دانش قرار می‌گیرند و از آموزش لازم برخوردار می‌شوند.

افزایش مدت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش از دو سال به سه سال

نکته بعد این است که ما در آستانه یک اقدام مبارک در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هستیم و آن هم استقرار دوره دوم آموزش متوسطه است. ما در مسیر تحولات در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از فنی و حرفه‌ای چهار ساله به فنی و حرفه‌ای دو ساله رسیدیم. اما در آستانه استقرار دوره دوم متوسطه، خوشبختانه ظرفیت آموزش‌های دو ساله به ظرفیت آموزش‌های سه ساله تبدیل خواهد شد. یعنی ما برای تقویت شایستگی‌ها و توسعه این آموزش‌ها یک سال ظرفیت بیشتر خواهیم داشت تا هنرجویانی که دوره فنی و حرفه‌ای و کار دانش را می‌گذرانند، از دانش و مهارت بیشتری برخوردار گردند. البته این

ما باید برای آینده ۴۸ درصدی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش، هنرستان‌های مناسبی داشته باشیم و سازمان نوسازی مدارس کشور باید جریان ساخت و ساز مدارس را به سمت هنرستان‌ها سوق دهد

هم‌اکنون اقدامات خیلی خوبی هم صورت گرفته است. برای مثال ما با سازمان نوسازی گفت‌وگویی داشته‌ایم و پیشنهاد داده‌ایم که جهت‌گیری خود را به سمت ساختمان‌های هنرستان‌ها پیش ببرد. همچنین در این خصوص با مجموعه خیرینی که الان دارند کار می‌کنند از جمله بزرگ‌ترین آن‌ها، که بنیاد برکت است، صحبت کرده‌ایم. از جمله امسال برای اولین بار در توافق‌نامه‌ای که با بنیاد برکت داشتیم، تکمیل حدود بیست هنرستان را در برنامه خواهیم داشت. این‌ها ظرف امسال و سال تحصیلی آینده به بهره‌برداری خواهند رسید و دانش‌آموزان می‌توانند از آن‌ها استفاده کنند و این تعداد سالانه نیز افزایش خواهد داشت.

تعداد هنرستان‌هایی هم که قرار است سازمان نوسازی مدارس در طول پنج سال آینده بسازند خیلی زیاد است. البته ضروری می‌دانیم که حتماً در جمع خیرین مدرسه‌ساز حاضر شویم و آنان را تشویق کنیم که جهت‌گیریشان را در سال‌های آینده به سمت ساختن هنرستان‌ها پیش ببرند.

آقای دکتر فانی هم امسال را سال فنی و حرفه‌ای نام‌گذاری کرده‌اند و تلاش می‌کنند که توجه

بخش‌های مختلف را به حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش جلب بکنند و بحمدالله اتفاقات بسیار خوبی هم در این رابطه رخ داده است. اولین اتفاق سیاست مشارکت است. در موضوع سیاست مشارکت، مشارکت جویی و مشارکت‌پذیری دنبال می‌شود. در این جهت توافق‌نامه‌هایی با دستگاه‌ها تنظیم شده است. ما توافق‌نامه‌هایی با وزارت راه و شهرسازی داشتیم که دو بند آن در زمینه توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هست. کار گروهی هم برای این موضوع تشکیل شده است تا علاوه بر آن دو بند، موضوعات مرتبط با آن‌ها نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد.

همچنین توافق‌نامه‌ای اخیراً با وزارت صنعت، معدن و تجارت امضا شد که کارگروه آن به‌زودی تشکیل می‌شود و ما امیدواریم که این کارگروه دستاوردهای بسیار خوبی داشته باشد. کارگروه دیگری نیز که هم‌اکنون پیش‌نویس توافق‌نامه‌اش آماده و امضا می‌شود، توافق‌نامه مشترک با وزارت ارشاد است، زیرا بخشی از استانداردهای مهارتی ما را وزارت ارشاد تعیین می‌کند.

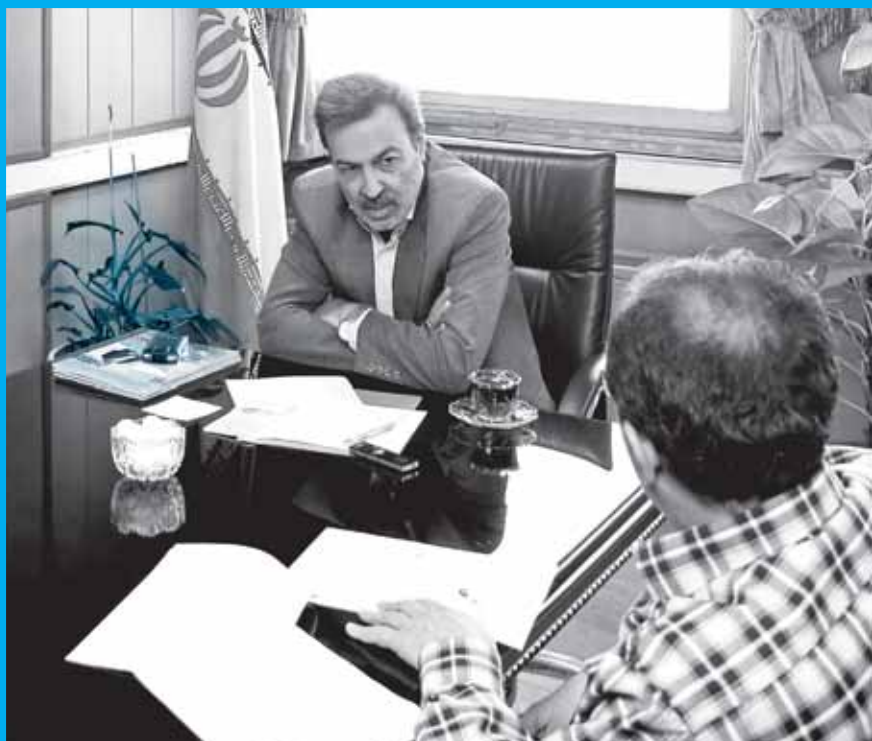
همکاری بسیار خوب و درخشان با سازمان فنی و حرفه‌ای

● همکاری شما با سازمان فنی و حرفه‌ای چگونه است؟

الآن ما یک دوره همکاری بسیار درخشان را با سازمان فنی و حرفه‌ای تجربه می‌کنیم. بیش از هشت ماه است که کارگروهی در معاونت ما تشکیل شده است که نمایندگان از سوی سازمان فنی و حرفه‌ای و این وزارت در آن شرکت دارند.

امروز هر آنچه در سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای تصویب می‌شود برای اجرا به آموزش و پرورش ابلاغ می‌گردد و آنچه را هم که ما تصمیم بگیریم بلافاصله به سازمان فنی و حرفه‌ای ابلاغ می‌کنیم.

در سفری که به استان کهگیلویه و بویراحمد داشتیم، متوجه شدیم که سال گذشته استفاده از ظرفیت آموزشی و مهارتی مرکز بسیار مجهز آموزش فنی و حرفه‌ای بویراحمد در حد صفر بوده است و ما امسال پیش‌بینی ما این است که در این استان ۱۴۰ دانش‌آموز کار دانشی خواهیم داشت که باید آموزش‌های مهارتی‌شان را در این مرکز بسیار مجهز و قوی و حرفه‌ای، ببینند و به‌طور قطع این ۱۴۰ نفر دو

**مشکل چهار
پنج ساله‌ای
که برای صدور
گواهی نامه‌مهارت
هنرجویان داشتیم،
با دستور آقای
دکتر پرند ریاست
محترم سازمان
فنی و حرفه‌ای حل
شد**

آموزشی در اختیار دانش‌آموزان کاردانش قرار گرفته است و برای ثبت‌نام در این مراکز اولویت دارند. **امتیاز دوم** این است که دانش‌آموختگان رشته کشاورزی برای خدمت سربازی خود می‌توانند با استفاده از امریه دوره سربازی‌شان را در حوزه کشاورزی بگذرانند.

امتیاز سوم این است که آن‌ها در گرفتن وام‌های خود کفایی و زودبازده بانک کشاورزی در اولویت هستند.

ما چشم‌انداز خوبی را برای دور جدید مدیریت آموزش و پرورش در همکاری، همدلی و هم‌افزایی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در سطح ملی می‌بینیم و احساس می‌کنیم دور جدیدی در این حوزه آغاز شده است و ان شاءالله دولت یازدهم را موفق خواهد کرد که در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش کارنامه درخشانی ارائه کند.

علاوه بر نکاتی که اشاره شد، ما یک تفاهم‌نامه نیز با دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تنظیم کرده‌ایم. شما می‌دانید ما در آموزش و پرورش در حوزه کارآفرینی پیش‌تاز بوده‌ایم. اولین تألیف کتاب کارآفرینی و اولین آموزش کارآفرینی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای آموزش و پرورش صورت گرفته است، جا دارد. من در اینجا **مرحوم مهندس علاقه‌مندان**، به‌عنوان بنیان‌گذار توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کشور، یاد کنم. کارآفرینی از اقدامات بسیار بالارزشی بود که ایشان در آموزش و پرورش وارد کرد و در جامعه نهادینه شد. از سوی دیگر، از زمان شکل‌گیری دانشکده کارآفرینی در دانشگاه تهران، ما «طرح کاشف» را، که طرح کشف استعدادها کارآفرینی است، داشتیم. این طرح، زمینه همکاری آموزش و پرورش با دانشکده کارآفرینی است. در حال حاضر، تفاهم‌نامه‌ای با دانشکده کارآفرینی داریم و برنامه اجرایی آن عملیاتی کردن بندهای این تفاهم‌نامه است.

ما الآن برای پیشبرد این طرح، یک دبیرخانه ملی کارآفرینی داریم که در شهر زنجان مستقر است و ارائه خدمات به سه دوره تحصیلی ابتدایی، متوسطه اول و متوسطه دوم را در دستور کار خود دارد.

سال بعد که دانش‌آموخته شوند، بلافاصله جذب بازار کار خواهند شد، زیرا از آموزش‌های مهارتی بسیار قوی برخوردار می‌شوند و هم‌اکنون این توافق انجام شده است. حتی مشکل چهار پنج‌ساله‌ای که برای صدور گواهی نامه مهارت هنرجویان داشتیم، با دستور آقای دکتر پرند ریاست محترم سازمان فنی و حرفه‌ای حل شد و در دست اقدام است. ما برای هنرآموزان و ارتقای علمی آنان قرار است از ظرفیت‌های مراکز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای استفاده کنیم و زمینه بسیار خوبی است.

● ارتباط شما با وزارت جهاد کشاورزی چگونه است؟

در حوزه آموزش‌های کشاورزی هم مثل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای قدم بسیار خوبی برداشته شده است. در آنجا هم بیش از هشت ماه است که با همکاری وزارت جهاد کشاورزی کار گروهی تشکیل داده‌ایم. شما می‌دانید ما در حوزه کشاورزی نیاز به یک توجه جدی داریم، زیرا یک شکاف نسلی ایجاد شده است. الآن میانگین سنی کشاورزان به‌طور متوسط به بالای ۵۰ سال رسیده است و ما باید یک نسل جدید کشاورز داشته باشیم.

خوشبختانه عملکرد آموزش و پرورش ظرف برنامه توسعه پنجم در این حوزه قابل تقدیر است. اگرچه افزایش جمعیت دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش حدود ۶ درصد است، اما در حوزه کشاورزی، این جمعیت به حدود ۱۲ درصد افزایش یافته است. یعنی دو برابر میانگین عملکرد ماست. الآن این رشد مورد توجه وزارت جهاد کشاورزی قرار گرفته و با تشکیل کارگروهی با آن وزارت درصدد توسعه آموزش‌های کشاورزی هستیم.

سه امتیاز وزارت جهاد کشاورزی برای دانش‌آموختگان رشته کشاورزی هنرستان‌ها

وزارت جهاد کشاورزی سه اولویت و سه امتیاز برای دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای در رشته کشاورزی قائل شده است:

امتیاز اول این است که اولویت جذب مراکز آموزش جهاد کشاورزی امسال به دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش داده شده است. در حال حاضر بیش از ۶۵ مرکز آموزش جهاد کشاورزی در سراسر کشور فعالیت دارند. ظرفیت این ۶۵ مرکز

برون سپاری و خرید خدمت آموزشی

● بحث برون سپاری و خرید خدمت آموزشی چه جایگاهی در برنامه‌هایتان دارد؟

موضوع برون سپاری و خرید خدمت آموزشی یکی از سیاست‌های جدی آقای دکتر فانی است. شاخه کاردانش یک بخش آموزش عمومی دارد که باید در آموزش و پرورش اتفاق بیفتد و یک بخش مهارتی دارد که باید در بیرون از آموزش و پرورش و در دستگاه‌های ذی ربط اجرا شود. هر چند در اجرای این کار فاصله افتاد، ولی در سال گذشته حدود ۸۰ هزار هنرجوی ما در بیرون از آموزش و پرورش، آموزش دیدند و ما امسال بنا داریم این تعداد را به یکصد هزار نفر برسانیم و امیدواریم به جایی برسیم که همه دانش‌آموزان کاردانش ما آموزش عمومی را در آموزش و پرورش و آموزش تخصصی و مهارتی را در بیرون از آموزش و پرورش فراگیرند.

یکی دیگر از برنامه‌های ما این است که ظرفیت‌های قانونی را، که در گذشته وجود داشته و استفاده نمی‌شده است، احیا کنیم و از آن‌ها بهره‌مند شویم و با استفاده از این ظرفیت‌های قانونی، دستگاه‌های دیگر را با خودمان در آموزش شریک کنیم. مثلاً تبصره ۷۵ یکی از این زمینه‌هاست.

در تبصره ۷۵ پیش‌بینی شده است دستگاه‌هایی که متولی امر آموزشی هستند می‌توانند هر ساله در ردیف بودجه خودشان تعدادی را پیش‌بینی بکنند. سازمان مدیریت هم موظف است که بودجه در اختیارشان قرار دهد تا آن را در این خصوص هزینه کنند. برای مثال سازمان فنی و حرفه‌ای الان دارد این کار را دنبال می‌کند و در صورت موفق شدن ما می‌توانیم از ظرفیت سازمان فنی و حرفه‌ای استفاده کنیم و این آموزش‌ها را توسعه دهیم.

● برای گسترش آموزش‌های همراه با تولید چه برنامه‌هایی دارید؟

یکی دیگر از برنامه‌های ما گسترش آموزش‌های همراه با تولید است. این کار در گذشته در هنرستان‌های کشاورزی انجام می‌گرفت و ادامه هم دارد. الان داریم این کار را در همه هنرستان‌ها توسعه می‌دهیم تا هنرستان‌ها بتوانند از این ظرفیت قانونی استفاده کنند. همچنین دنبال این هستیم که بازار فروش نیز برای این‌ها فراهم کنیم، تا هنرستان‌ها تولیدات خود را بفروشند و کسب درآمد کنند و با این درآمدها کیفیت

آموزشی و تولیدی خود را ارتقا بخشند. هم‌اکنون دانش‌آموزان ما در رشته‌های هنری، تولیدات بسیار ارزشمندی دارند که قابل عرضه به بازار است. همچنین هنرستان‌های فنی که می‌توانند برای مردم خدمات تأسیساتی و فنی داشته باشند، عملاً خدمت‌رسانی کنند. این یک جهت‌گیری است که در آموزش برای ما در اولویت نیست، هر چند مهم است و می‌تواند به هنرستان‌ها کمک کند. اما مهم‌تر از این نکته‌ای است که مقام معظم رهبری نسبت به آن بسیار تأکید دارند و آن تجاری‌سازی آموزش‌هاست. آموزش همراه با تولید، تجاری‌سازی را کامل می‌کند و منطقی است که بیا آموزش ببین، تولید بکن و تولیدات را بفروش و درآمدت را دوباره در چرخه تولید قرار بده. این کار دارد اتفاق می‌افتد و امیدواریم با حمایت‌هایی که انجام خواهد شد، توسعه بیشتری پیدا کند.

طرح دیگری هم که در جهت توسعه فرهنگ آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دنبال می‌کنیم، طرح خوداتکایی است، که قبلاً در هنرستان‌های شبانه‌روزی تحت عنوان طرح خودکفایی انجام می‌شد. ما امسال مجدداً دستورالعمل طرح خوداتکایی را تهیه کرده‌ایم تا ضمن ارسال، در هنرستان‌های شبانه‌روزی دوره‌های اول و دوم متوسطه اجرا شود. اجرای این طرح در دوره اول متوسطه باعث می‌شود که هنرجویان حداقل یک مهارت فنی را یاد بگیرند تا در زندگی شخصی‌شان مورد استفاده قرار گیرد. این کسب مهارت تمایل آن‌ها هم نسبت به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای افزایش می‌دهد. این طرح در دوره متوسطه هم موجب می‌شود که مصوبه آموزش یک مهارت به همه دانش‌آموزان شاخه نظری در همه شبانه‌روزی‌های ما محقق شود. استحضار دارید براساس بند ۶ ماده ۱۹ قانون توسعه پنجم، دولت موظف شده است که زمینه آموزش یک نوع مهارت را برای همه دانش‌آموزان نظری را فراهم کند که متأسفانه تاکنون به اجرا درنیامده است. ما الان آیین‌نامه‌های اجرایی این مصوبه را تهیه کرده‌ایم و به دنبال اجرایی شدن آن هستیم تا بتوانیم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای را به شاخه نظری را نیز تعمیم بدهیم، به طوری که هر یک از دانش‌آموزان شاخه نظری حداقل یک مهارت را کسب کرده باشند.

وزارت جهاد
کشاورزی برای
دانش‌آموختگان
هنرستان‌ها در
رشته کشاورزی
سه امتیاز قائل
شده است: اولویت
جذب آن‌ها در
مراکز آموزش
جهاد کشاورزی،
استفاده از امریه
برای گذراندن
دوره خدمت
سربازی و در
اولویت بودن آن‌ها
برای استفاده از
وام‌های خودکفایی
و زودبازده بانک
کشاورزی

بیشترین سهم بودجه کیفیت بخشی برای شاخه های فنی و حرفه ای و کاردانش

● آیا برای اجرای برنامه هایی که اشاره کردید، بودجه و امکانات لازم هم پیش بینی شده است؟

بیشتر متصدیان آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش، از جمله رؤسای هنرستان ها و هنرآموزان معتقدند که امکانات و بودجه لازم برای اجرای این برنامه ها وجود ندارد. چرا؟

ما برنامه هایمان را بیشتر مبتنی بر همت کرده ایم تا بودجه. من به عنوان یک کارگزار دولت، وقتی می بینم دولت با وجود همه مشکلات اقتصادی که دارد، سقف بودجه آموزش و پرورش را ۲۶ درصد افزایش داده است، ولی تاکنون هیچ گونه تخصیصی به آموزش و پرورش داده نشده است، شرایط دولت را درک می کنم و متوجه می شوم که باید با همین شرایط کار کنم و نباید ناامید شوم. باید چشم انداز خوب داشته باشم. باید همکارانم را به اینکه خوب کار بکنند ترغیب بکنم.

بالاخره ما آمده ایم در این شرایط مسئولیت پذیرفته ایم و می دانستیم چنین شرایطی هم هست، پس باید همت به خرج دهیم و تلاش کنیم و امیدوار باشم که خدا هم به ما کمک خواهد کرد.

در مورد بودجه، آقای دکتر فانی ردیف بودجه ای را، تحت عنوان «بودجه کیفیت بخشی» تخصیص داده اند. ما از این بودجه کیفیت بخشی سهمی داریم که آن سهم را بین دفاتر خودمان توزیع کرده ایم و بیشترین سهم را به دفاتر فنی و حرفه ای و کاردانش داده ایم، برای اینکه می دانیم این دو شاخه، هزینه بر هستند.

ما برنامه های اجرایی کیفیت بخشی را به استان ها

یکی دیگر از برنامه های ما گسترش آموزش های همراه با تولید در همه هنرستان ها است

ابلاغ کرده ایم تا براساس آن برنامه هایمان را تنظیم کنند. در کنار این، هفته گذشته، ردیف بودجه ای را که برای تجهیزات در بودجه سال ۹۳ آمده و حدود ۲۶ میلیارد است جهت توزیع و هزینه کردن در استان ها به دفتر بودجه ابلاغ کردیم. خوشبختانه، با تلاش های دفتر پشتیبانی، ما بخش عمده تعهدات خود را برای برون سپاری و خرید خدمت انجام داده ایم و بخش دیگر آن را که مانده است انجام خواهیم داد.

همچنین پنجاه درصد بخش دیگری از بودجه مربوط به کارآموزی و کارورزی را که از سال گذشته باقی مانده بود پرداخت کرده ایم و پنجاه درصد دیگر قبل از پایان سال پرداخت می شود. امسال، برای حل مشکل کارآموزی و کارورزی، توافق کرده ایم که ببینند هزینه های کارآموزی و کارورزی همراه حق التدریس ها پرداخت شود تا دغدغه همکاران در این جهت برطرف گردد. همچنین امیدواریم با توافق نامه هایی که با دستگاه های دیگر امضا کرده ایم، بتوانیم هم در تأمین تجهیزات و امکانات از آن ظرفیت ها استفاده بکنیم و هم در تأمین آموزش کیفی، به طوری که سال آینده برای آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش کشور سال بهتری باشد.

ما حتی برای کیفیت بخشی، با معاونت پرورشی صحبت کردیم که برای ۸۰ هزار دانش آموز برون سپاری ما نیروی تربیتی پیش بینی کنند تا کیفیت تربیت در حوزه آموزش های کاردانش هم ارتقا یابد. در ردیف های بودجه کیفیت بخشی بخش مهمی را نیز برای ارتقای پایه اول متوسطه اختصاص دادیم. زیرا از این دانش آموزان، باید چهل درصدشان وارد

مطالعات نشان می دهد که آینده جامعه را گروه متوسط می سازند

شاخه های فنی و حرفه ای و کار دانش شوند. این چهل درصد به برنامه کیفیت بخشی آموزش نیاز دارند. در این صورت ورودی های فنی و حرفه ای و کار دانش از پایه اول مشمول کیفیت بخشی خواهند شد.

نکته دیگری که به آن توجه داشته ایم اختصاص دادن بودجه خاصی برای کیفیت بخشی آموزشی پایه دوم فنی و حرفه ای و کار دانش بوده است تا بتوانیم با ارتقای کیفیت آموزشی پایه دوم، دانش آموزانی را که با دو سه واحد مانده به پایه دوم می آیند بهبود بخشیم تا پایه سوم ما با کیفیت بیشتری همراه باشد. این کمک بسیار خوبی خواهد کرد به اینکه همکاران و هنرآموزان ما بتوانند با دلگرمی بیشتری به وظایفشان بپردازند. همه این ها را از ردیف بودجه کیفیت بخشی انجام داده ایم و خواهیم داد و اقدامات دیگری نیز در پیش است. از جمله اینکه هفته گذشته آقای دکتر فانی دستور دادند با توجه به اینکه طرح طبقه بندی مشاغل تصویب و ابلاغ شده است، سازمان مدارس بازنگری شوند.

در اجرای این دستور، من نیز به دوستانمان گفته ام با توجه به ساختار خاص آموزش های فنی و حرفه ای، سازمان هنرستان های فنی و حرفه ای و کار دانش را باز تعریف کنند تا آن را به تصویب برسانیم و بتوانیم سازمان هایمان را متناسب با نیازهای آموزش های فنی و حرفه ای تنظیم کنیم و دنبال این نیز هستیم که در بحث آموزش، دانشگاه شهید رجایی که الان نیروهای ما را از نظر تخصصی تأمین می کند، با افزایش ظرفیت ها، نیروهای کیفی بیشتری را برای فنی و حرفه ای ها تأمین نماید.

● یکی از گلایه هایی که هنرآموزان مرتب مطرح کنند، این است که ضعیف ترین دانش آموزان کشور به سمت مدارس فنی و حرفه ای و کار دانش هدایت می شوند. همچنین خانواده ها ترجیح می دهند که فرزندان شان به هنرستان ها نروند. نظر شما در این رابطه چیست؟

به نظر من این ذهنیت گذشته است. وقتی ۴۲ درصد دانش آموزان متوسطه الان در مدارس فنی و حرفه ای و کار دانش هستند، یعنی تقریباً نصف دانش آموزان متوسطه و نمی شود همه این ها ضعیف

باشند. وقتی رتبه های برتر جشنواره خوارزمی، هنرجویان ما هستند، نمی شود گفت که این ها ضعیف و بی استعدادند. الان دانش آموزان به این نتیجه رسیده اند که این همه لیسانس بیکار در بازار هست. خودشان ترجیح می دهند که به هنرستان بروند.

باید به یک نکته دیگری هم اشاره کنم که در دنیا اتفاق افتاده ولی هنوز در ایران اتفاق نیفتاده است. همه ما وقتی صحبت از دانش آموزان خوب و با استعداد می کنیم، منظورمان کسی است که «آی کیو»ی بالا دارد. در صورتی که گاردنر آمد و گفت: «مردم یک کیو (Q) ندارند مردم هشت یا نه کیو دارند. او هوش های چندگانه را مطرح کرد و بعد محققین آمدند در دنیا آن هوش چندگانه را تعمیم دادند و چهار یا پنج هوش دیگر هم به آن افزودند و اعلام کردند که افراد موفق کسانی نیستند که «آی کیو»ی بالا دارند. کتابی هست، تحت عنوان «مدارس بدون شکست» ترجمه شده است. این کتاب حاصل مطالعه ای است که در آمریکا انجام شده است. این ها آمده اند ۴۰۰ دانش آموز را که در پایه اول دبستان بوده اند شناسایی کرده اند و پی گرفته اند تا ببینند این ها چه می شوند. ۲۵ سال بعد بررسی کرده اند ببینند این ۴۰۰ نفر کجا هستند. نتایج خیلی جالبی به دست آمده است. نتیجه این مطالعه می گوید: اولاً همه مدیران و کارآفرینان جامعه از گروه متوسط جامعه هستند. یعنی کسانی که الان کار، اختیار و مدیریت دستشان است. همچنین گروه های بالای کارمندان از این ها هستند.

متأسفانه ما هنوز فکر می کنیم کسانی آینده کشور را می سازند که «آی کیو»ی بالا داشته باشند. در حالی که چنین نیست و گروه متوسط هستند که آینده کشور را می سازند. ما باید نگاهمان را عوض کنیم. اما سؤال این است این ها که آینده کشور را می سازند کی هستند؟ این ها کسانی هستند که هوش هیجانی (EQ) یا هوش معنوی (SQ) بالا دارند. هوش هیجانی چه می گوید؟ کسانی که هوش معنوی بالا دارند که توانایی هماهنگی و مدیریتشان بالاست. شما اگر بتوانید باید این ها را شناسایی و تربیت کنید. کسانی هم هوش فرهنگی (calchral Q) دارند. کسانی که دارای هوش فرهنگی بالا هستند می توانند به کارهای بین فرهنگی بپردازند. به طور مثال اگر

باید یک تحول اساسی در نگاه ما نسبت به آموزش و پرورش ایجاد شود

سازمان هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش باز تعریف می‌شوند

در هنرستان‌ها نیاز نداریم که «آی کیو»ی بچه‌ها بالا باشد. هوش مهارتی آن‌ها باید بالا باشد

نمی‌رسانید؟ به هر حال هنوز مردم و حتی هنرآموزان شما نسبت به جایگاه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای توجیه نیستند. اتفاقاً الآن ما از سوی شاخه نظری متهم هستیم که همه کارها را تعطیل کرده‌ایم و فقط به فنی و حرفه‌ای و کاردانش پرداخته‌ایم.

● ولی ما در جامعه و در رسانه‌های جمعی و به خصوص در رسانه ملی چنین احساسی نداریم؟

من هم قبول دارم باید بیشتر کار کرد تا این نگاه در جامعه نهادینه شود. شاید فرصت کم باشد. شاید لازم باشد که ما حضورمان را در صدا و سیما بیشتر کنیم ولی همین کارهایی هم که اتفاق می‌افتد، ان شاءالله کمک خواهد کرد که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در جامعه توسعه بیشتری پیدا کند.

● با تشکر از وقتی که در اختیار ما قرار دادید.

بخواهید یک نفر برای سفیر در کشوری انتخاب کنید باید هوش فرهنگی بالایی داشته باشد.

ما در هنرستان نیاز نداریم که «آی کیو»ی هنرجویان بالا باشد. باید هوش مهارتی آن‌ها بالا باشد. کسی در هنرستان می‌تواند موفق باشد که دارای هوش مهارتی بالاست نه «آی کیو»ی بالا.

این تغییر نگاه باید در آموزش و پرورش ما اتفاق بیفتد که هوش‌های چندگانه دیده شود. ما در هنرستان‌ها بقیه هوش‌ها را می‌خواهیم. الآن شما در خانواده‌های خودتان دقت کنید. وقتی یک گوشی موبایل جدید می‌خرید و به خانه می‌برید یکی از بچه‌ها به سرعت گوشی را می‌گیرد و آن را روشن و با آن کار می‌کند، بدون اینکه درباره‌اش آموزش دیده باشد. این نشان می‌دهد که هوش مهارتی آن‌ها بالاست. ما باید در نگاهمان نسبت به آموزش و پرورش تحول ایجاد کنیم.

● چرا این مسائل و صحبت‌ها را از طریق رسانه‌ها به خصوص رسانه ملی به گوش مردم

نوشته کاتلین ناگر
ترجمه احمد شریفان
کارشناس ارشد سنجش و اندازه‌گیری

پنج عامل ضروری برای کسب تسلط

استفاده خردمندانه از فناوری، یادگیرندگان را به یادگیری معنی‌دار و همه‌جانبه تشویق می‌کند. کسب تسلط توسط یادگیرندگان، حاکی از این است که آنان یک مفهوم را به خوبی درک کرده‌اند، هر چیزی را که درباره آن وجود دارد می‌دانند و علاقمند هستند که در آن زمینه بیشتر مطالعه کنند. این تعریف از تسلط، در مورد من صادق نیست. زیرا، سال‌هاست که موضوعاتی را مورد مطالعه قرار داده‌ام، اما هرگز بر آنها تسلط پیدا نکرده‌ام. در واقع، بیش از یک دهه است که درجه

در شماره قبل، مفهوم شایستگی و تسلط در یادگیری به تفصیل مورد بحث قرار گرفت، از جمله در این زمینه گفتیم «انتقال مؤثر یادگیری به عملکرد در امور واقعی و ارزشمند را تسلط می‌گویند و انتقال مؤثر یادگیری همراه با خلاقیت، ظرافت و مطلوبیت، پایه تسلط محسوب می‌شود». در این مقاله، به معرفی پنج عامل ضروری برای کسب تسلط، یعنی خلاقیت، یادگیری یادگیرنده‌محور، آزادی در انتخاب، در میان گذاشتن هدف‌ها با یادگیرندگان و ارائه بازخورد پرداخته‌ایم.

اشاره

کلیدواژه‌ها:

پیشرفت تحصیلی
یادگیرندگان، یادگیری
در حد تسلط، یادگیری
در کلاس درس، کسب
تسلط در یادگیری

کارشناسی ارشد در آموزش و پرورش را گرفته‌ام، اما هنوز دارم یاد می‌گیرم که چگونه هر روز نسبت به روز قبل معلم بهتری شوم. هر تعاملی با یادگیرنده، شرکت در کنفرانس و گفت‌وگوهای روزانه با همکاران به‌طور پیوسته ادراک مرا گسترش می‌دهد. در نتیجه می‌توانم همیشه یاد بگیرم و موضوعات بعدی را برای مطالعه یا یادگیری کشف کنم.

اصطلاح تسلط، این فکر غلط را ایجاد می‌کند که ما می‌توانیم بر یک مفهوم یا مهارت تسلط بیابیم. در حالی که در واقع تسلط نقطه آخر یادگیری نیست، بلکه هدفی است که فراتر از آن نیز یادگیری ادامه دارد. این امر می‌تواند یادگیرنده را دلسرد کند، اما من به این تعریف استناد می‌کنم که یادگیری انتها ندارد. تسلط می‌تواند خارج از دسترس باقی بماند (یعنی دست نیافتنی باشد)؛ با این حال، می‌توان گفت درجه‌ای از تسلط وجود دارد. بنابراین، یادگیرندگان می‌توانند به درجه‌ای از تسلط دست یابند.

داینل پینک در کتابش به نام **سائق**، می‌نویسد: تسلط یعنی طرحی برای بهتر شدن؛ و بهتر شدن در چیزهایی که بر آن‌ها تسلط داریم. زمانی که این تعریف از تسلط را در کلاس درس به دقت مورد بررسی قرار می‌دادم، به دو نکته برخورددم: اول، یادگیرندگان باید طرحی برای بهتر شدن داشته باشند؛ دوم، باید بدانند که بر چه چیزی باید تسلط داشته باشند و به یادگیری آن اقدام کنند. در نتیجه برای کسب تسلط، کلاس‌های درس نیاز دارند تا بر پنج عامل ضروری و فناوری حامی آن‌ها متمرکز شوند. این عوامل عبارت‌اند از:

● **خلاقیت و بازی**

هنگامی که ما معلمان درباره برنامه درسی مان گفت‌وگو می‌کنیم، اغلب به آنچه که یادگیرندگان انجام می‌دهند، اشاره می‌کنیم. این عبارت برای یادگیرندگان معنای مثبتی به همراه ندارد. گفت‌وگو با یادگیرندگان حاکی از این است که آن‌ها عبارت مذکور را به معنای شاد بودن یا خندیدن، حرکت و عمل خلاق یا تفکر خلاق تلقی نمی‌کنند.

یادگیرندگان کارهای زیادی در مدرسه انجام می‌دهند و خوش‌گذرانی جزو آن نیست. اما کارهای آن‌ها معمولاً شامل گوش دادن به سخنان معلم، یادداشت‌برداری، کار روی مسائل چالش‌انگیز

با تکلیف پیچیده نوشتاری می‌شود. این کارها به‌طور جداگانه انجام می‌شوند، سپس توسط معلم مورد قضاوت قرار می‌گیرند و با فعالیت‌های روزانه یادگیرندگان در خارج از کلاس درس ارتباط کمی دارند. لذا، این امر می‌تواند دلیل بی‌رغبتی یادگیرندگان به فعالیت‌های مدرسه را تبیین کند.

روشی که برای تعیین تکلیف استفاده می‌کنیم به نحوه ادراک و فهم‌مان از آن تکلیف بسیار تأثیر می‌گذارد. چه پیش خواهد آمد اگر ما از یادگیری به جای کار، تحت عنوان بازی یاد کنیم؟ هنگامی که یادگیرندگان کلمه بازی را بشنوند، فعالیت‌های سرگرم‌کننده (شامل جنب‌وجوش، دوستان و اسباب‌بازی) به ذهنشان خطور می‌کند. چرا کلاس درس را به گونه‌ای طراحی نکنیم و نسازیم که یادگیرندگان در آن‌جا از طریق بازی و تعامل با دوستان و اسباب‌بازی‌ها، یاد بگیرند؟

● **روشی خوب برای آزمون**

من به‌عنوان معلم زبان انگلیسی پایه‌های نهم و دهم، در کلاس درس به جای آزمون‌های مدام - کاغذی، از نوعی مسابقه سرگرم‌کننده استفاده می‌کنم. در این نوع مسابقه، یادگیرندگان با یکدیگر همکاری می‌کنند تا پاسخ سؤال‌هایی را که با آن‌ها مطرح می‌شود پیدا کنند. این نوع مسابقه باعث می‌شود که یادگیرندگان تشویق شوند تا با یکدیگر گفت‌وگوی درسی داشته باشند، از همدیگر مباحث درسی را بپرسند، به صورت گروهی با یکدیگر فعالیت کنند تا جواب سؤال‌ها را پیدا کنند. این نوع فعالیت در کلاس درس باعث می‌شود که درک یادگیرندگان از فعالیت‌ها به‌عنوان کار، به بازی تغییر کند. از سوی دیگر، هنگامی که یادگیرندگان هر گروه به سؤال‌هایی که از آن‌ها می‌شود پاسخ می‌دهند، من به‌عنوان معلم متوجه خواهم شد که آن‌ان در چه زمینه‌هایی دچار مشکل‌اند. لذا برای حل مشکل، فرصتی را برایشان فراهم می‌آورم تا ضمن دریافت بازخورد، به اصلاح یا یادگیری موضوع مورد بحث بپردازند.

● **یادگیری یادگیرنده‌محور**

عموماً کلاس‌های درس به‌گونه‌ای سازمان‌یافته‌اند که وقتی یادگیرندگان بر روی صندلی‌هایشان می‌نشینند چهره‌هایشان روبه جلوی کلاس است. این نوع چینش کلاس درس،

تسلط یعنی طرحی برای بهتر شدن و بهتر شدن در چیزهایی که بر آن‌ها تسلط داریم

درکی را در ذهن یادگیرندگان ایجاد می‌کند که تنها یک منبع اطلاعات در کلاس درس وجود دارد و آن هم، معلم است. در این شرایط، یادگیرندگان به سرعت در جای خودشان قرار می‌گیرند و اطلاعات را منفعلانه دریافت می‌کنند. لذا معلمان برای رفع این مشکل، تلاش می‌کنند تا همه یادگیرندگان در فعالیت‌های یادگیری شرکت کنند. در صورتی که می‌توان با تغییر کوچکی در طرح درس، بر این مشکل فائق شد.

من برای رفع این مشکل، پیشنهاد می‌کنم که معلمان از قبل موضوعات کوچک درسی را تعیین کنند و از یادگیرندگان بخواهند به‌طور گروهی یا فردی بر روی هر موضوع کار کنند و بر پایه فعالیت‌هایی که به‌عمل آورده‌اند مقاله‌ای تهیه نمایند. سپس نماینده گروه یا هر فرد، مقاله خود را به کلاس درس عرضه کند. در مرحله بعد، از یادگیرندگان می‌خواهم که سؤال‌های خودشان را مطرح و درباره آن‌ها ابراز نظر کنند. بعد از بحث درباره مقاله‌ها، از گروه‌ها می‌خواهم که مقاله خود را درباره موضوع مورد بحث، مجدداً تدوین کنند و اصلاحات لازم را در محتوای آن به عمل آورند. از این طریق، می‌توان انتظار داشت که یادگیری در کلاس درس از معلم‌محوری به یادگیرنده‌محوری تغییر کند.

● آزادی در انتخاب

بسیاری از معلمان در نحوه تدریس‌شان از آزادی برخوردارند و می‌توانند به میل خودشان، نحوه تدریس‌شان را انتخاب و بر پایه آن تدریس کنند. اما همین معلمان، به یادگیرندگان خودشان در نحوه یادگیری آزادی نمی‌دهند. زیرا، نگران‌اند

که مبدا نتوانند کلاس درس را به خوبی مدیریت کنند. اما باید به این گروه از معلمان خاطرنشان سازم که نه تنها کنترل کلاس درس را از دست نمی‌دهند؛ بلکه مدیریت کلاس درس نیز به خوبی صورت می‌گیرد. زیرا یادگیرندگان به فعالیت‌هایی اقدام خواهند کرد که خودشان دوست دارند و در راستای فعالیت آموزشی کلاس درس نیز هست. در نتیجه برای یادگیری نشاط لازم در کلاس درس برقرار می‌شود.

● در میان گذاشتن هدف‌ها با یادگیرندگان

معمولاً اولین روز مدرسه برای یادگیرندگان، مبهم و آشفته است. زیرا بی‌هدف در مدرسه گشت

بتوانند در جهت بهبود و اصلاح یادگیری‌هایش اقدام کنند. دوم، یادگیرنده بازخورد داده شده را درک کند تا بتواند از آن برای اصلاح و بهبود ضعف‌هایش استفاده کند. سوم، بازخورد دادن به یادگیرنده باید روشن و شفاف باشد، به‌ویژه هنگامی که تعداد زیادی سؤال طرح کرده‌ایم و یادگیرنده به آن‌ها جواب داده است. چهارم، یادگیرنده نیاز به فرصت‌هایی دارد تا بتواند روی بازخوردهای داده شده اندیشه کند و عملکرد خود را اصلاح نماید.

علاوه بر موارد فوق، ولادکونسکی^۴ و جینز^۵ (۱۹۸۹) می‌گویند، به یادگیرنده در هر شرایطی بازخورد بدهید تا از فرایند یادگیری و چگونگی عملکردش آگاه شود. آن‌ها به همین منظور معتقدند زمانی آگاهی و دادن بازخورد به یادگیرنده می‌تواند انگیزش او را برای یادگیری بیشتر کند که بازخورد خبری باشد (یعنی همواره بر مهارت یادگیرنده بیفزاید و به او بفهماند که کمیت و کیفیت رفتارش در یادگیری بیشتر، به همتش بستگی دارد)، مشخص و معین باشد (یعنی توضیحات و جزئیات مهم یادآوری شود)، اصلاحی باشد (یعنی به یادگیرنده نشان دهد چگونه رفتارش را اصلاح کند)، فوری باشد (یعنی یادگیرنده را بلافاصله از رفتارش آگاه کند)، به‌موقع باشد (یعنی آگاهی از پیامد رفتار، هنگامی ارائه شود که احتمال رفع رفتار مزاحم و اصلاح آن وجود داشته باشد) و مثبت باشد (یعنی بر بهبود، پیشرفت و صحت رفتار یادگیرنده تأکید شود). بی‌شک ثمره استفاده از این راهبردها، شکل‌گیری یادگیرندگانی است که بیشتر به درس و یادگیری علاقه و توجه نشان خواهند داد.

* پی‌نوشت‌ها

1. wiggins
2. Mctighe
3. Oconnor
4. Wlodkowski
5. Jagnes

* منابع

Tucker, Catlin. (2014). Five Musts for Mastery. Educational Leadership 71, 56 -60. Retrieved January 14, 2014. From: [http://www.ascd.org/Publications/educational-Leadership/Jan 14/ vol 71/ Jan 14.](http://www.ascd.org/Publications/educational-Leadership/Jan%2014/vol%2071/Jan%2014)

می‌زنند و از کلاسی به کلاس دیگر می‌روند و معلمان آن‌ها را با هدف‌ها و سرفصل‌های درس، قوانین کلاس درس و فهرست لوازم و وسایل مورد نیاز آشنا می‌کنند. علاوه بر این، به آن‌ها گفته می‌شود که چه چیزهایی را مطالعه خواهند کرد و چه وسایلی نیاز دارند تا تهیه کنند و با خود به همراه بیاورند. اما به آن‌ها در این باره که چرا باید این مطالب را یاد بگیرند و چگونه می‌توانند به هدف‌های درس دست یابند، کمتر توضیح داده می‌شود. باید بدانیم آگاهی یادگیرندگان از موارد مذکور بسیار حیاتی و تعیین‌کننده است. زیرا این آگاهی به یادگیرندگان کمک می‌کند تا خودشان را با فرایند یاددهی - یادگیری همگام سازند و درباره فعالیت‌هایشان در مدرسه احساس مثبت داشته باشند. در این روز فرصت مناسبی است که معلمان می‌توانند از راهبردها و ایده‌های یادگیرندگان، در خصوص چگونگی موفق شدن در یادگیری درس، موضوعات و مهارت‌های مورد علاقه‌شان، آگاهی کسب کنند. در این روز، اغلب، من از یادگیرندگانم می‌پرسم تا جمله «این کلاس درس می‌تواند در من احساس خوبی را ایجاد کند؛ به شرطی که...» را کامل کنند. سپس، شرایطی را که نوشته‌اند مورد مطالعه و بررسی قرار می‌دهم و بر پایه آن کلاس درس را شکل می‌دهم. برای نمونه، یکی از دانش‌آموزان برایم نوشته بود: «این کلاس درس می‌تواند در من احساس خوبی ایجاد کند به شرطی که بتوانم بادیگران درباره موضوع درس گفت‌وگو کنم، به یکدیگر در مواقعی که موضوعی را درک نمی‌کنیم کمک نماییم و از همدیگر دفاع کنیم.»

● ارائه بازخوردهای خاص و به موقع

برای یادگیری مؤثر، یادگیرنده به بازخورد نیاز دارد. بازخوردی در این زمینه مؤثر است که یادگیرنده را به اندیشه وادار سازد. یعنی بازخوردی که به او نشان دهد برای بهبود یادگیری‌اش به چه چیزی نیاز دارد و یا چه کاری باید انجام دهد. به این منظور ویگنز^۱ (۱۹۹۸) به نقل از مک‌تای^۲ و اوکانر^۳ (۲۰۰۵) می‌گوید: بازخوردهایی که به یادگیرنده می‌دهیم باید به موقع، خاص، قابل درک باشد و شکل دادن به خود سازگاری یادگیرنده را فراهم سازد.

اول، ضرورت دارد که بازخورد قوت‌ها و ضعف‌ها خیلی سریع به یادگیرنده داده شود تا او

کارشناسان کمیسیون برنامه‌ریزی رشته صنایع چوب در میزگرد مجله رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کار دانش اعلام کردند:

۹۵ درصد دانش‌آموختگان صنایع چوب جذب بازار کار می‌شوند

مقدمه

به حد رقابت با بازار جهانی به خصوص در تولید مبلمان، به شدت نیازمند نیروی انسانی متخصص و ماهر است و واحدهای آموزشی این رشته به خصوص هنرستان‌ها باید در جذب بیشتر هنرجویان، تلاش گسترده‌ای به عمل آورند؛ حتی هنرجویان دختر که متأسفانه در حال حاضر هیچ هنرجوی دختری در رشته صنایع چوب نداریم. بدون شک گسترش آموزش هنرجویان در این رشته فنی و صنعتی می‌تواند نقش مؤثری در کاهش نرخ بی‌کاری نیز ایفا کند.

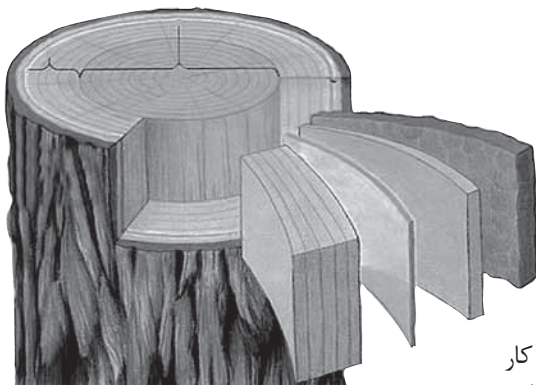
فصل‌نامه «رشد آموزش فنی و حرفه‌ای»، به منظور بررسی وضع موجود آموزش رشته صنایع چوب و برنامه‌های آتی آن، میزگردی با حضور تعدادی از کارشناسان کمیسیون برنامه‌ریزی این رشته آموزشی برگزار کرده

به گفته کارشناسان «کمیسیون برنامه‌ریزی رشته صنایع چوب»، اکنون حدود ۵۰ هزار واحد ثبت شده در این رشته مشغول فعالیت هستند که به شدت به نیروی انسانی متخصص و ماهر نیاز دارند و اکثر دانش‌آموختگان این رشته (بیش از ۹۵ درصد) پس از فارغ‌التحصیل شدن به سرعت و با حقوق مناسب جذب بازار کار می‌شوند. این در شرایطی است که تعداد هنرجویان ما در حال حاضر در این رشته آموزشی پاسخ‌گوی نیاز امروز واحدهای صنایع چوب نیست و حداقل باید تعداد هنرجویان این رشته به سه برابر وضع موجود برسد.

این کارشناسان معتقدند اگرچه صنعت نوین چوب و تولید صفحات مدرن در کشور ما صنعتی نوپاست، ولی با گسترش سریع این واحدها در سال‌های اخیر و رسیدن

مهندس شاه‌نظری:
در حال حاضر هنرستان‌های ما استادکار، مسئول ماشین‌خانه و انباردار، ندارند و به همین دلیل با مشکلات زیادی روبه‌رو هستیم

در سطح دیپلم کابینت‌سازی را هدف قرار دادیم؛ اگرچه نام رشته ما سازه‌های چوبی بود. به عبارت دیگر، کارگاه‌های ما بیشتر روی کابینت‌سازی و کارهای صفحه‌ای کار

می‌کردند. ما آن قدر زمان نداشتیم که هم روی کارهای چوبی، مانند صندلی، مبلمان و مبلمان کلاسیک و هم روی کارهای صفحه‌ای کار کنیم. از طرف دیگر، ساخت کارهای صفحه‌ای راحت‌تر و سریع‌تر جواب می‌داد. بنابراین گرایش کابینت‌سازی وارد برنامه‌های درسی و کتاب‌های درسی شد.

کابینت‌سازی اولویت اصلی

ما هشت گرایش و رشته، انتخاب کرده بودیم که صنایع فراورده‌های شیمیایی، مکانیکی و دریایی حذف شدند. برای کارخانجات بزرگ، مثل تخته‌سازی، فیبرسازی، چوب‌بری و غیره هم که در چارچوب آموزش هنرستان‌ها نمی‌گنجید، پیشنهاد ایجاد هنرستان هم جوار شد و گفتند کارخانجات نیروها را با همت خودشان تربیت کنند. بنابراین ما آمدمیم براساس کمبود اصلی مملکت و اولویت اصلی، گرایش کابینت‌سازی را انتخاب و کارگاه‌های هنرستان‌ها را برای این گرایش طراحی کردیم، به این امید که کارفرمایانی برای کارگاه‌های کوچک تربیت کنیم.

نکته‌ای که در اینجا ضروری می‌دانم توضیح دهم این است که متأسفانه براساس تبلیغات منفی که در کشور علیه فرهنگ کار و اهمیت دادن به یقه سفیدها قبلاً وجود داشت، هنر جوهای هنرستان‌ها، از رشته سازه‌های چوبی مانند رشته معدن استقبال نمی‌کردند. یادم هست در سال ۱۳۶۳ که وارد آموزش و پرورش شدم، فقط در هفت هنرستان این رشته آموزشی وجود داشت، ولی اکنون در ۲۵۴ هنرستان کشور رشته سازه‌های چوبی آموزش داده می‌شود. با وجود این، هنوز ۹۰ درصد نیروی انسانی شاغل در کارخانجات و واحدهای فعال صنایع چوب کشور، غیرمتخصص و غیرماهر هستند. زیرا ما نتوانسته‌ایم به اندازه نیاز این واحدها، نیروی انسانی متخصص و ماهر تربیت کنیم. ما فقط در تهران، حدود پنج هزار واحد داریم که در رشته صنایع چوب کار می‌کنند و به شدت به نیروی انسانی متخصص و ماهر نیاز دارند. این موضوع به‌خوبی نشان می‌دهد که ما باید بیش از پیش آموزش رشته صنایع چوب را توسعه دهیم.

است که گزارش آن در ادامه تقدیم می‌شود. در این میزگرد مهندس محمد لطفی‌نیا، کارشناس مسئول مکانیک دفتر تألیف کتب فنی و حرفه‌ای و کاردانش و خانم دکتر بتول عطاران، سردبیر مجله رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش، مهندس محمدعلی نیک‌نام، پیشکسوت رشته صنایع چوب، مهندس امیر نظری، کارشناس مسئول برنامه‌ریزی آموزشی رشته صنایع چوب دفتر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، مهندس محمد شاه‌نظری، سرگروه رشته صنایع چوب شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش اداره کل شهر تهران، حضور داشتند.

رشته صنایع چوب در حال حاضر در شاخه‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای و کاردانش چه وضعیتی دارد؟

نیک‌نام: وضعیت موجود رشته صنایع چوب نشئت گرفته از برنامه‌ریزی‌های قبلی است که نظام آموزشی به‌صورت واحدی و ترمی شد. در آن زمان نیاز داشتیم بدانیم دستگاه‌ها و سازمان‌های کشور در این رابطه دارای چه نیازهایی هستند و از ما چه انتظاراتی دارند. اما هرچه به وزارت صنایع یا وزارت کار مراجعه کردیم، کسی به ما چیزی نگفت که چه می‌خواهد، کی می‌خواهد، کجا می‌خواهد و چه تعدادی نیروی انسانی می‌خواهد. در نتیجه ما مجبور شدیم خودمان تصمیم بگیریم و برنامه‌ریزی کنیم.

ما خودمان مستقیماً به سراغ کارخانجات و کارگاه‌های تولید صنایع چوب و بازار مصرف آن رفتیم و اطلاعات لازم را جمع‌آوری کردیم. براساس این اطلاعات، برنامه درسی، سرفصل‌ها و زیرفصل‌ها را بر مبنای اولویت‌ها تعیین کردیم. در آن زمان ما ۳۵۰ رشته درآورده بودیم که از بین آن‌ها هشت رشته و گرایش را انتخاب کردیم، اما چون امکانات اجرایی لازم برای همه گرایش‌ها وجود نداشت، تنها با یک رشته به‌نام «سازه‌های چوبی» موافقت شد و ما موظف شدیم برای این رشته برنامه‌ریزی کنیم.

محدوده رشته سازه‌های چوبی بسیار وسیع بود و ما امکانات تجهیزاتی، فضا و نیروی انسانی لازم برای اجرایی کردن آن را در همه زمینه‌ها و گرایش‌ها نداشتیم، پس ناچار در متن کتاب‌ها و برنامه‌هایمان کابینت‌سازی را قرار دادیم و رشته سازه‌های چوبی را بیشتر در برنامه فوق‌دیپلم‌ها متمرکز کردیم. یعنی

ع برای رشته

صنایع چوب

هنرستان‌ها

هیچ‌گونه تبلیغاتی

انجام نمی‌شود،

در صورتی که

واحدهای صنایع

چوب کشور به

شدت نیازمند

فارغ‌التحصیلان

این رشته هستند

مهندس لطفی‌نیا:

ع برنامه جدید

رشته صنایع چوب

بسیار خوب است،

اما برای اجرای

درست آن، به بستر

مناسب و امکانات

لازم نیاز داریم

جلوی این موضوع گرفته شود. یعنی قیمت آزاد نباشد تا وارد کننده نتواند به هر قیمتی که خواست، اجناس وارداتی خود را بفروشد.

چه درصدی از فارغ التحصیلان هنرستان‌ها در رشته سازه‌های چوبی جذب بازار کار می‌شوند؟

نیک‌نام: طبق تحقیقاتی که انجام شده است، بیش از ۹۵ درصد فارغ التحصیلان رشته سازه‌های چوبی بلافاصله جذب بازار کار می‌شوند و باقی‌مانده هم کسانی هستند که ادامه تحصیل داده‌اند.

وضعیت بازار کار صنایع چوب و درآمدهای کار در این رشته به گونه‌ای است که اگر شما برای استخدام در آموزش و پرورش آگهی کنید و بخواهید فارغ التحصیلان رشته سازه‌های چوبی را برای این اداره جذب کنید، به ندرت کسی حاضر می‌شود که در آموزش و پرورش استخدام شود، چون درآمد این رشته در بازار کار بسیار بالاست.

بنابراین از این نظر آموزش‌های ما کاملاً موفقیت‌آمیز بوده‌اند و برای همه فارغ التحصیلان ما بازار کار وجود دارد. تنها ایرادی که شاید به کار ما وجود دارد این است که تعداد هنرستان‌های ما برای پذیرش هنرجو در این رشته کم است و از ۲۵۴ هنرستان باید حداقل به ۵۰۰ هنرستان برسد.

استقبال دانش‌آموزان از ادامه تحصیل در رشته سازه‌های چوبی چگونه است؟

نیک‌نام: متأسفانه به دلیل نبود تبلیغات کافی و مناسب، دانش‌آموزان ابتدا برای آمدن به این رشته مقاومت می‌کنند. ولی وقتی وارد این رشته می‌شوند، روزبه‌روز عشق و علاقه آن‌ها بیشتر می‌شود.

در حال حاضر چه تعدادی هنرجو در رشته صنایع چوب در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش مشغول تحصیل هستند؟

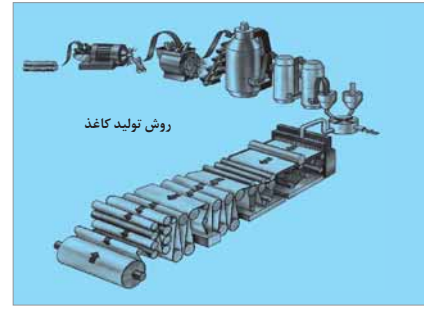
نظری: در حال حاضر حدود ۷۲۴۰ هنرجو در این رشته در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش

آمادگی برای جذب هنرجویان تا سه برابر وضع موجود

شما امروز وارد هر خانه یا خانواده‌ای شوید، خواهید دید که آن خانه به کابینت، کمد، تخت‌خواب، میبل و... نیاز دارد. به عبارت دیگر، دغدغه ۷۰ میلیون ایرانی در زمینه‌های محصولات صنایع چوب مشهود است و ما در حال حاضر قادر نیستیم حتی یک سوم این نیازها را تأمین کنیم و پاسخ بدهیم. باتوجه به بیکاری جوانان ما در شرایطی هستیم که در رشته صنایع چوب آمادگی داریم که سه برابر هنرجوهای موجود هنرستان‌ها، هنرجو بپذیریم و با آموزش‌های لازم، آن‌ها را وارد بازار کار کنیم.

نکته دیگری که باید بیان کنم، این است که شرایط فعلی عاملی شده که کارخانجات بزرگ صنایع چوب ترجیح می‌دهند، به جای تولید و جذب کارگر و پرداخت بیمه، به کار خدماتی و تجاری بپردازند و واسطه فروش اجناس کشورهای خارجی شوند؛ چون منافع آن بیشتر است. در صورتی که باید با سیاستی

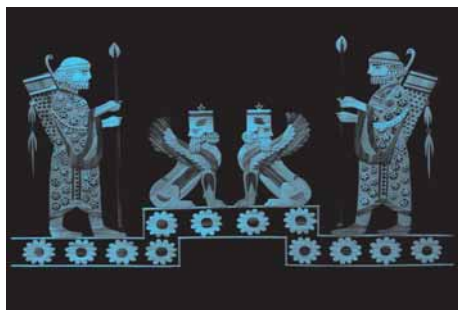

- روش تولید کاغذ**
۱. انبار کردن
 ۲. پوست کنی
 ۳. خرد کردن
 ۴. برج پخت خرده‌چوب
 ۵. مخزن جمع‌آوری خمیر
 ۶. برج ذخیره خمیر
 ۷. بالایش کننده خمیر
 ۸. همزن خمیر
 ۹. هدپاکس
 ۱۰. پرس
 ۱۱. خشک‌کن
 ۱۲. اطوکننده
 ۱۳. کاغذ تولیدی

مهندس نیک‌نام:
ما قادر هستیم در رشته صنایع چوب، سه برابر هنرجوهای موجود، واحد‌های صنایع چوب به شدت نیازمند نیروی انسانی ماهر در این بخش هستیم

مهندس لطفی نیا:
 بر اساس
 برنامه‌های نظام
 جدید شش - سه -
 سه، آموزش‌های
 فنی و حرفه‌ای
 و کاردانش از
 دوره ابتدایی
 شروع می‌شود
 و دانش آموزان
 از سال چهارم
 ابتدایی با
 آموزش‌های
 فنی و حرفه‌ای و
 کاردانش آشنا
 می‌شوند

در بخش مبلمان هم فعالیت دارند، بتوانند ادامه تحصیل دهند.

با توجه به نیاز بازار و تنوع زیادی که در تولید صنایع چوبی وجود دارد، فکر نمی‌کنید باید رشته‌های صنایع چوب را بیشتر و متنوع‌تر کنید؟

مهندس نظری: بله، ما هم معتقد هستیم که این رشته‌ها باید افزایش یابند. همان‌طور که در سال‌های اخیر دوره‌های کاردانی و کارشناسی مبلمان هم راه‌اندازی شده‌اند. براساس همین ضرورت، به‌تازگی هفت رشته جدید در شاخه کاردانش برای صنایع چوب تعریف کرده‌ایم که شامل اپراتور CNC چوب، در و پنجره‌سازی چوبی، میل‌سازی کلاسیک، میل‌سازی مدرن، رنگ‌کاری مبلمان، رویه‌کوبی و بازسازی مبلمان می‌شود و قرار است از سال تحصیلی جدید در این رشته‌ها براساس توانایی‌ها و امکانات موجود، هنرجو بپذیریم.

جای خالی هنرجویان دختر در رشته صنایع چوب

در رشته‌های سازه‌های چوبی، دختران هم به‌عنوان هنرجو در هنرستان‌ها در حال تحصیل هستند؟

مهندس نظری: ما در حال حاضر هنرجوی دختر در رشته‌های صنایع چوب نداریم. ولی براساس برنامه‌های جدید، تأکیدی نداریم که هنرجویان این رشته‌ها باید پسر باشند.

اتفاقاً دختران می‌توانند در رشته‌های جدیدی که تعریف کرده‌ایم، مانند بازسازی

مبلمان، رویه‌کوبی و... خیلی خوب کار کنند و ادامه تحصیل بدهند. البته الان براساس استانداردهای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، در رشته‌هایی مانند منبت‌کاری و رشته‌هایی در صنایع چوب که گرایش

مشغول تحصیل‌اند. هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای مجری رشته صنایع چوب و کاغذ هستند و حدود ۲۰۰۰ هنرجو در این رشته در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای آموزش می‌بینند.

در هنرستان‌های کاردانش ما پنج رشته تعریف شده داریم که سه تا از آن‌ها به نام‌های کابینت‌سازی چوبی، تزئینات داخلی چوبی، و کاربری CNC چوب فعال‌اند. در رشته کابینت‌سازی حدود ۳۵۰۰ هنرجو، در رشته تزئینات داخلی حدود ۱۷۰۰ هنرجو و در رشته CNC که فقط یک هنرستان در استان گلستان مجری آن است، حدود ۴۰ هنرجو مشغول به تحصیل‌اند.

رشد تعداد هنرجویان در رشته کابینت‌سازی

تعداد هنرجویان در رشته کابینت‌سازی در سال‌های اخیر رشد خوبی داشته و این به دلیل نیازی است که در کشور وجود دارد. اکنون حدود ۵۰ هزار واحد (۲۰ درصد صنعتی و ۸۰ درصد صنفی) ثبت شده در صنایع چوب کشور در حال فعالیت هستند. این به‌جز واحدهایی است که بدون مجوز در زیرزمین‌ها و پارکینگ‌ها فعالیت می‌کنند.

ضمن اینکه بازار مبلمان ایران در سال‌های اخیر از رشد خوبی برخوردار بوده و واقعاً آبرویی برای مبلمان کشور شده است. مبلمان ایران در خاورمیانه منحصربه‌فرد است و شرایط برای صادرات آن کاملاً مهیاست، اگر دقت کنید، هر ساله چند نمایشگاه مبلمان در کشور دایر می‌شود که نشان‌دهنده میزان رشد ما در این زمینه است. اکنون خودباوری در تولیدات داخلی مبلمان به‌گونه‌ای است که مانع واردات چینی شده است.

دو سه سالی است که «انجمن صنفی بازار مبلمان تهران»، مجوز راه‌اندازی دوره کاردانی رشته تولید مبلمان را گرفته است و این دوره از طریق دانشگاه جامع علمی - کاربردی ارائه می‌شود تا کارگرانی که

شروع می‌شود و در درس «کار و فناوری» دوره ابتدایی، از جمله رشته‌هایی که به آن اهمیت داده شده، کار با چوب است. به عبارت دیگر، دانش‌آموزان دوره ابتدایی در پایه‌های چهارم، پنجم و ششم با رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش آشنا می‌شوند و این آشنایی در سه سال دوره اول متوسطه هم ادامه پیدا می‌کند.

البته نه اینکه در این شش سال فقط با چوب کار کنند، بلکه با سایر رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش هم آشنا می‌شوند. مثلاً یک سال کار با چوب دارند، یک سال معرق دارند و سال بعد به کار با فلز می‌پردازند. در ادامه مثلاً از آن‌ها خواسته می‌شود که یک نیمکت بسازند که پایه آن فلزی و روبرو آن چوبی است. بنابراین وقتی دانش‌آموزان وارد هنرستان می‌شوند، از رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش آگاهی نسبتاً خوبی دارند. الان سیاست ما این است که کاردانش‌آموزانی را که در دوره متوسطه اول از نظر علمی رتبه‌های نسبتاً بالاتری دارند، شناسایی و دعوت کنیم به رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش و از جمله صنایع چوب بیایند.

یکی دیگر از رویکردهای مهم در صنایع چوب «حفاظت از جنگل‌ها و محیط زیست» است. زیرا اگر بنا باشد از چوب «ماسیو» (چوب خام) زیاد استفاده کنیم، جنگل‌های ما ظرف یک یا دو دهه به کلی از بین می‌روند. بنابراین به این نتیجه رسیدیم که به جای چوب ماسیو از فراورده‌های چوبی استفاده کنیم. یکی از فراورده‌های چوبی MDF است که از تنه چوب شاخه و برگ حاصل از هرس درختان تولید می‌شود. نیاز به رنگ هم ندارد و با روکش‌های متنوع وارد بازار می‌شود و مردم هم استقبال می‌کنند. در گذشته MDF را وارد می‌کردند، اما اکنون در کشور هم تولید می‌شود.

رویکرد دیگر ما در برنامه‌ریزی جدید مبلمان صفحه‌ای است نه کابینت‌سازی. به این صورت که هنرجوی ما با گرایش مبلمان صفحه‌ای فارغ‌التحصیل می‌شود

هنری دارند، دختران می‌توانند تحصیل کنند. فکر نمی‌کنید ادامه تحصیل دختران در رشته‌های صنایع چوب به خصوص در رشته‌هایی که در خانه‌ها کاربری زیادی دارند، با توجه به خلاقیت‌های هنری دختران، یک ضرورت است؟ اکثر دانش‌آموزان موفق گروه هنر در کنکور سراسری را دختران تشکیل می‌دهند.

لطفی‌نیا: با توجه به سختی کار و نوع ماشین‌آلاتی که در هنرستان‌ها وجود دارد، دختران نمی‌توانند در این هنرستان‌ها در رشته‌های فنی به‌جز الکترونیک و رایانه راه پیدا کنند. ما باید هنرستان‌هایی داشته باشیم که دخترانه باشند و از آن‌ها بخواهیم که علاوه بر رشته‌های الکترونیک، رایانه و حسابداری، رشته‌های صنایع چوب را هم دایر کنند. این اتفاق باید در نظام جدید، یعنی «نظام شش - سه - سه» رخ دهد.

نیک‌نام: اگر از کارخانجات خارج از کشور بازدید کرده باشید، می‌بینید کارگران واحدهای صنایع چوب اکثراً خانم هستند. زیرا هم دستمزدشان پایین است و هم اینکه مهاجرتی کار نمی‌کنند. یعنی وقتی سر کاری قرار گرفتند، دیگر آن کار را رها نمی‌کنند و سراغ کار دیگری بروند و کارفرما از این نظر خیالش راحت است. در صورتی که در مورد مردها این‌گونه نیست و مرتب کار خود را عوض می‌کنند.

برنامه‌های جدید آموزش رشته صنایع چوب

برنامه‌های جدید آموزش رشته‌های صنایع چوب بر اساس سند تحول و برنامه شش - سه - سه در شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش چگونه خواهد بود؟

لطفی‌نیا: بر اساس سند تحول و برنامه‌های جدید، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش از دوره ابتدایی

تحقیقات نشان می‌دهند، بیش از ۹۵ درصد فارغ‌التحصیلان هنرستان‌ها در رشته صنایع چوب فوراً جذب بازار کار می‌شوند و از درآمد بالایی برخوردارند

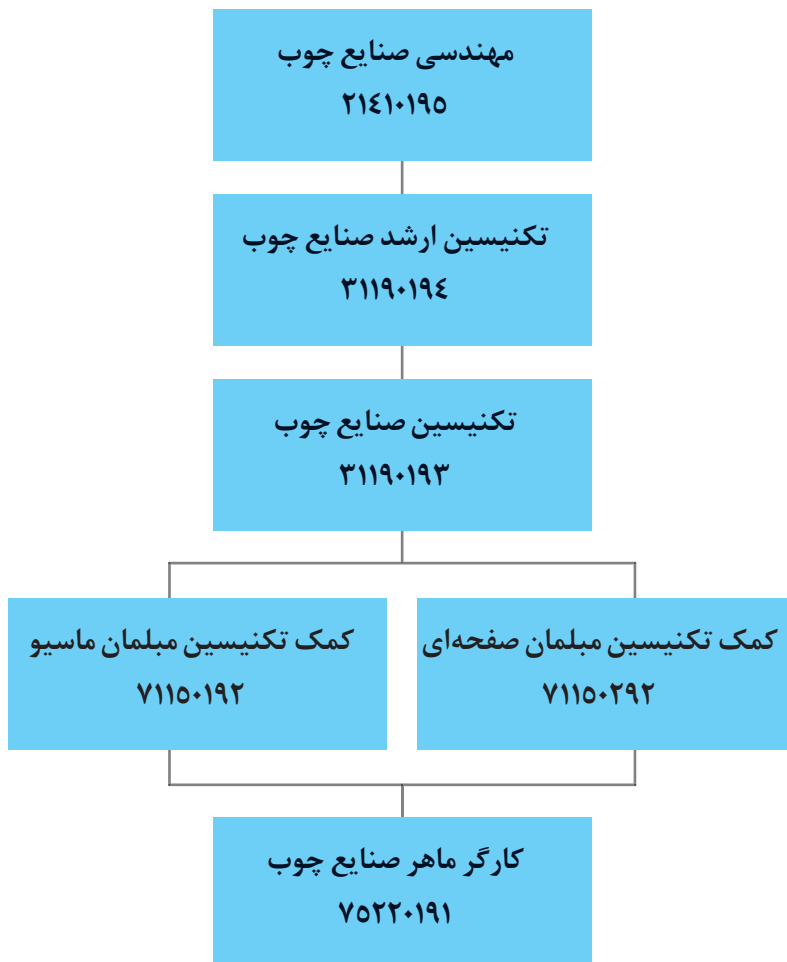
و هنرجویان آن‌ها را اجرا می‌کردند، ولی اکنون به طراحی هم که در مبلمان کلاسیک بسیار اهمیت دارد نیز می‌پردازند.

و کابینت‌سازی داخل مبلمان صفحه‌ای دیده شده است. البته یک مسیر ما هم کار روی چوب ماسیو است که به استان‌های مازندران، گیلان و گلستان که چوب‌خیزند، اجازه می‌دهیم در این مسیر کار کنند، چون برای ساخت خانه‌های چوبی نمی‌توان از MDF استفاده کرد. اما در مجموع ۸۵ درصد هنرستان‌های ما روی مبلمان صفحه‌ای کار می‌کنند. در برنامه جدید ما نهایتاً ۱۱ گرایش داریم که عبارت‌اند از: تولید کابینت چوبی آشپزخانه؛ تولید مبلمان صفحه‌ای و چوبی خانگی مانند راحتی و استیل؛ مبلمان کودک و نوجوان؛ سرویس خواب چوبی صفحه‌ای؛ مبلمان اداری صفحه‌ای؛ در و پنجره‌سازی چوبی؛ دکوراسیون داخلی؛ مجموعه سونا؛ تولید مبلمان چوبی شهری (آلاچیق، سندلی‌های پارک‌ها و فضای سبز)؛ رنگ‌کاری مبلمان؛ رویه‌کوبی؛ تعمیر و نگهداری ماشین‌آلات صنایع چوبی.

ما بر مبنای کد «ISCO ۲۰۰۸» ۷۴۵ شغل را شناسایی و از میان آن‌ها ۲۸۶ شغل را انتخاب کردیم؛ چون تعدادی از آن‌ها مربوط به جنگل بود. این ۲۸۶ شغل را در ۹۷ تکلیف‌کاری جمع کردیم که هر یک از این تکلیف‌های کاری خودش یک شغل است. هنرجویان ابتدا دوره عمومی را می‌خوانند و بعد هر کس در رشته تخصصی خود ادامه تحصیل می‌دهد. بنابراین یک عده نصاب کابینت، یک عده منبت‌کار مبل، یک عده کلاف‌ساز مبل و... می‌شوند. براساس نقشه توسعه حرفه‌ای رشته صنایع چوب در ساختار نظام جدید شش - سه - سه، هنرجو در سال اول هنرستان ۹۰۰ ساعت، و در دو سال بعد ۱۸۰۰ ساعت آموزش می‌بیند و در دوره کاردانی نیز ۱۸۰۰ ساعت دیگر آموزش تخصصی می‌بیند. به عبارت دیگر، تکنسین صنایع چوب ۳۶۰۰ ساعت آموزش تخصصی می‌بیند تا خودش بتواند هم طراحی کند و هم تولید. یکی از امتیازات ویژه رشته صنایع چوب این است که ما به‌تازگی طراحی را هم در این رشته مطرح کرده‌ایم. تا به حال طرح‌ها آماده بودند

نقشه توسعه حرفه‌ای رشته صنایع چوب در ساختار نظام جدید شش - سه - سه

مشکلات و موانع توسعه آموزش رشته

صنایع چوب

آموزش رشته صنایع چوب در هنرستان‌ها با

چه مشکلاتی روبه‌روست؟

شاه‌نظری: متأسفانه دانش‌آموزانی را به هنرستان‌های کار دانش به‌خصوص در رشته صنایع چوب و جوشکاری می‌فرستند، که هر سال تجدید می‌شوند و معدل پایینی دارند. در نتیجه وقتی که این بچه‌ها به رشته صنایع چوب می‌آیند، چون به اجبار وارد این رشته شده‌اند، در دو هفته اول ما با آن‌ها مشکلات زیادی داریم. اما بعد از چند هفته که با آن‌ها کار می‌کنیم و یکی دو کار تولید می‌کنند، لذت می‌برند و جذب کار می‌شوند.

اما باز هم یک سلسله مشکلات وجود دارد. برای مثال ما در تولید سه مرحله داریم. طراحی، محاسبه و اجرا. در مرحله طراحی بچه‌ها کم‌کم شروع به کشیدن طرح می‌کنند و راه می‌افتند. اما در مرحله محاسبه بسیار ضعیف هستند و از کارهای محاسباتی فرار می‌کنند. یعنی حاضرند به آن‌ها بگویند مقدار زیادی چوب جابه‌جا کنید ولی نگویید چهار عدد را در هم ضرب کنید. می‌گویند ما را از این کارها خلاص کنید. البته این‌ها در بخش اجرا قوی هستند و توانایی انجام کار دارند؛ حتی توانایی انجام کارهایی که فوق‌دیپلم‌ها انجام می‌دهند. ولی از نظر محاسبه ضعیف هستند. پیشنهاد من این است که برای آمدن به رشته صنایع چوب هم، مانند رشته مکانیک، شرط معدل بگذارند و بگویند کسانی که معدل آن‌ها مثلاً از ۱۵ کمتر است، پذیرفته نشوند. بالاخره این

مهندس نظری:
حدود ۵۰ هزار
واحد ثبت شده (۲۰)
درصد صنعتی و ۸۰
درصد صنفی) در
صنایع چوب کشور
در حال فعالیت
هستند

بچه‌ها فردا می‌خواهند بیایند در خانه ما کار کنند. اگر باسواد باشند و معدل خوبی داشته باشند، کارایی بهتری دارند.

در حال حاضر در هنرستان‌های کار دانش دو رشته داریم: تزئینات داخلی و کابینت‌سازی که عملاً مراحل کار این دو رشته یکی است. یعنی صفحه‌ای داریم که روکش شده است. لازم به توضیح است، بچه‌های هر دو رشته در سال دوم از جاکفشی و رحل قرآن گرفته تا جعبه دستمال کاغذی، میز تحریر و صندلی تولید می‌کنند. اما در سال سوم روی رشته اصلی خود متمرکز می‌شوند. مثلاً هنر جوی رشته کابینت‌سازی در سال سوم، همه کارهای تولید کابینت را یاد می‌گیرد و انجام می‌دهد.

یکی دیگر از مشکلات ما، نداشتن استاد کار است. به‌همین دلیل هم ضربه‌های زیادی می‌خوریم. همه دستگاه‌های ما در کارگاه‌ها خطرناک هستند و ایمنی آن‌ها مهم است. اگر کسی موقع کار کردن بالای سر بچه‌ها نباشد، ممکن است دستگاه‌ها خطر جدی ایجاد کنند و هر لحظه یکی از بچه‌ها آسیب ببیند. هنرآموز باید به تنهایی در کارگاه ۱۶ یا ۱۷ نفر را موقع کار کردن اداره کند و اگر یک لحظه غفلت کند، مشکل درست می‌شود. یعنی اگر هنرآموز ما بخواهد دست‌شویی برود، کسی نیست که بالای سر بچه‌ها باشد.

یکی دیگر از مشکلات رشته صنایع چوب این است که برای این رشته به‌خوبی و به‌درستی تبلیغ نشده است. هنوز هم وقتی از رشته صنایع چوب صحبت می‌شود، خیلی‌ها فکر می‌کنند منظور نجاری یا درودگری است. اصلاً ارزش‌های اصلی و نقشی که این رشته در زندگی مردم دارد، درست معرفی نشده است و رسانه‌های ما در این زمینه کار نکرده‌اند.

کاهش ارزش کار و کارگری در جامعه ما

نظری: متأسفانه در کشور ما کار و کارگری ارزش خودشان را از دست داده‌اند و اصلاً کسی دوست ندارد فرزندش کارگر شود. در جامعه ما، به‌جای اینکه کار کردن نقطه مثبتی ارزیابی شود، نقطه‌ای منفی تلقی می‌شود.

اگر بخواهیم مشکلات این رشته را جمع‌بندی کنیم، می‌توانیم بگوییم: بچه‌هایی که وارد این رشته می‌شوند، به لحاظ تحصیلی به‌خصوص در محاسبه ضعیف هستند، استاد کار ندارند، تبلیغات برای این رشته انجام

نمی شود و...

شما چه پیشنهادهایی برای حل این مشکلات دارید؟ چرا از فارغ التحصیلان این رشته به عنوان استاد کار در هنرستان‌ها استفاده نمی کنید؟

نظری: حقیقت این است که نسل استادکارها در هنرستان‌ها از بین رفته است. آموزش و پرورش در چند مرحله برای تأمین نیروهایش، افرادی را استخدام کرده اما از یک طرف سازمان برنامه تأکید کرده بود که نباید نیروهای زیر لیسانس استخدام کنید، و از طرف دیگر، افرادی که لیسانس بودند، حاضر نبودند به عنوان استاد کار استخدام شوند. استادکاران سابق هم به مرور زمان بازنشسته شدند و از آموزش و پرورش رفتند و همکاری خود را با آموزش و پرورش ادامه ندادند؛ چون استادکاران افرادی فعال و توانمندی بودند و در بیرون هم کار می کردند. به همین دلیل بعد از بازنشستگی به سرعت جذب بازار کار بیرون شدند. ضمن اینکه میزان حق التدریس هم محدود شده بود و نمی شد از آن‌ها به عنوان حق التدریس استفاده کرد.

«الان هم ما چیزی به عنوان «مدرس المپیاد» نداریم، ولی از بچه‌هایی که دو یا سه سال در المپیاد شرکت کرده‌اند و تجربه دارند، به عنوان مدرس المپیاد در مدارس استفاده می شود. شما نمی توانید از فارغ التحصیل‌های این رشته به عنوان استاد کار استفاده کنید؟

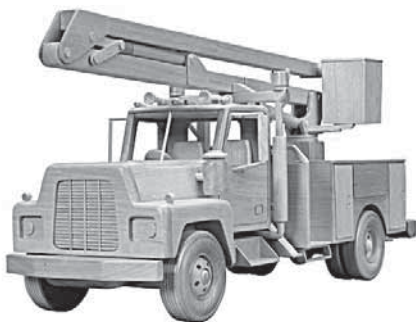
نظری: مبلغ حق التدریس ما پایین است کسی حاضر نمی شود با ساعتی ده هزار تومان کار کند. تازه آوردن افراد غیررسمی به مدرسه ممنوع است؛ چون گزینش نشده‌اند و از نظر اداری ممنوعیت وجود دارد. **شاه نظری:** ببینید، الان شرکت نفت نیروهای فوق دیپلم جذب می کند و به آن‌ها می گوید: «من شما را به عنوان فوق دیپلم جذب می کنم و حقوق خوب هم به شما می دهم. ولی اگر شما بروید ادامه تحصیل بدهید و حتی دکترا هم بگیرید، به درد ما

نمی خورید. چون ما فوق دیپلم می خواهیم.»

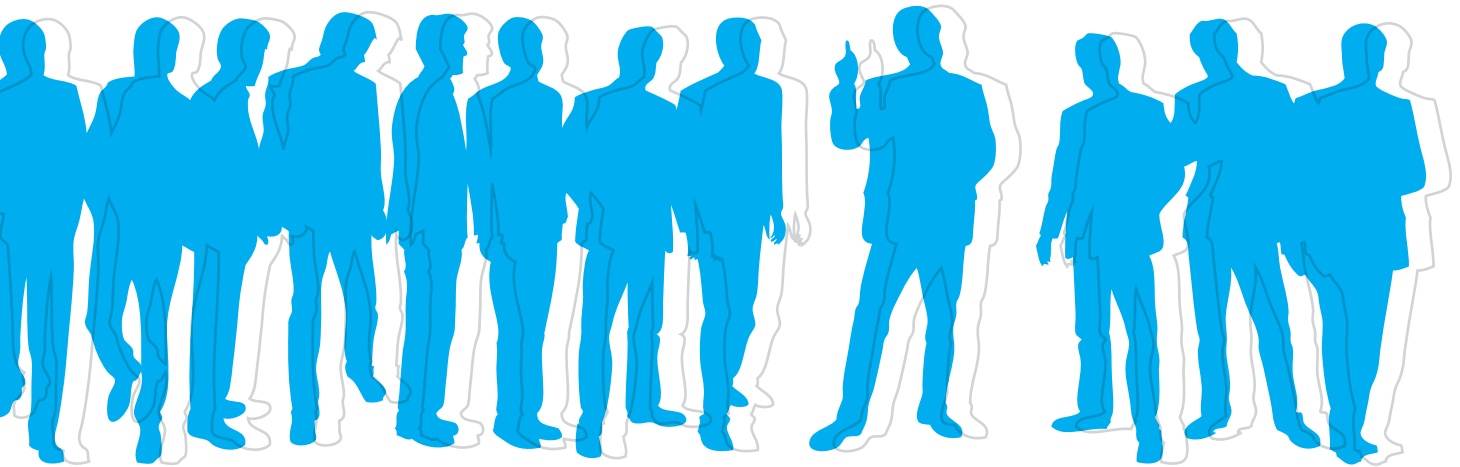
چرا ما نمی توانیم در آموزشگاه‌هایمان این گونه عمل کنیم؟ وقتی وزارت نفت می تواند به این روش عمل کند، قطعاً ما هم می توانیم. من خودم هنرجوی این رشته بوده‌ام. ما در ماشین‌خانه، مسئول ماشین‌خانه داشتیم و او اجازه نمی داد که ما سر هر دستگاهی برویم و کار کنیم. یعنی ما هم هنرآموز، هم استادکار و هم مسئول ماشین‌خانه داشتیم. حتی رنگ کار داشتیم. الان همه این کارها را باید هنرآموز انجام دهد. ما الان حتی انباردار نداریم و هر روز یک دانش آموز را که باید آموزش ببیند، انباردار می کنند. کسی نیست که بگوید آقایان این بچه آمده کار یاد بگیرد، نه اینکه صبح تا ظهر در انبار بنشیند. این‌ها فکر می کنند استخدام نکردن استادکار یا مسئول ماشین‌خانه یا انباردار به نفع ماست، در صورتی که به ضرر ماست. چون اگر یک دستگاه به علت ناآشنایی هنرجویان خراب شود، ضرر آن خیلی بیشتر از حقوق یک استاد کار است.

لطفی نیا: در برنامه جدید بسیاری از این مسائل مانند مدیر خوب، هنرآموز خوب، استادکار خوب، انباردار خوب و... دیده شده است و انصافاً برنامه بسیار خوبی است. اما برنامه خوب، مجری خوب هم می خواهد. ما باید بستر اجرایی این برنامه را فراهم کنیم و اگر نتوانیم، کار پیش نمی رود.

یکی از اقداماتی که برای اجرای خوب این برنامه پیش‌بینی کرده‌ایم، توسعه ارتباط هنرستان‌ها با کارگاه‌های صنعتی است. ما با اتحادیه میلمان مذاکره و صورت جلسه تنظیم کرده‌ایم و آن‌ها هم اعلام آمادگی کرده‌اند که با شروع دوره تحصیلی جدید، هم هنرآموزان و هم هنرجویان ما را بپذیرند و آموزش آن‌ها را به‌روز کنند. این یکی از مزیت‌های رشته ما در نظام جدید است. با این کار، ارتباط هنرستان‌های ما با واحدهای تولیدی صنایع چوب گسترش پیدا می کند و ما از این طریق می توانیم بخشی از کمبودها را جبران کنیم.

واکاوی فرهنگ کار تیمی در ایران

مقدمه

دارای پیشینه فرهنگی است، به طور مثال می توان به زندگی ایل های بختیاری و دیگر عشایر اشاره کرد که به صورت جمعی به کار و فعالیت و زندگی می پردازند اما سؤال اینجاست که چرا کشورمان با داشتن چنین پیشینه فرهنگی از فعالیت های گروهی و تیمی مطلوب برخوردار نیست؟ در این مقاله برآنیم با واکاوی فرهنگ کار تیمی در ایران به پاسخ این پرسش دست یابیم.

کار تیمی

کار تیمی تجربه مهارت آموزی را در حوزه های گوناگون فرهنگی و اجتماعی فراهم می سازد و نوعی آموزش در حین کار محسوب می شود، زیرا اعضای تیم در تعاملات خود با تضادها و تفاوت های گوناگون مقابله می کنند و تصمیم گیری مشارکتی را آموزش می بینند. در حقیقت اعضای یک تیم، همکاری، مشارکت، مشورت، ارتباط، تعامل و نفوذ متقابل با هم را به نمایش می گذارند و مسئولیت پذیری را در قبال تک تک اعضای تیم تجربه می کنند. بهترین

کار تیمی فرایندی است پیچیده که تعادل و ارتباط متقابل در آن حرف آخر را می زند. انسان نیز، به عنوان موجودی پیچیده و البته اجتماعی، می تواند در قالب تیم از طریق ارتباط با دیگران، احساسات و نگرش های خود را با دیگران مبادله کند و به نیازهای روانی خود و دیگران پاسخ دهد. کار تیمی ارتباط مؤثر و مستقیمی با فرهنگ هر کشور دارد و افراد یک جامعه براساس نوع نگاه و شیوه نگرش خود و البته با داشتن انسجام فکری و عملی در کار تیمی می توانند موفق باشند.

پژوهش های بسیاری در زمینه موفقیت در کار تیمی توسط جامعه شناسان صورت گرفته است که در آن ها کشورهایی مانند ژاپن در کار تیمی موفق معرفی شده و توانسته اند کشورشان را با وجود چندین بار تخریب بر اثر زلزله و با وجود مشکلات اقتصادی و... به یکی از قطب های اقتصادی مهم در جهان تبدیل کنند. اما کشورهایی مانند ایران و آمریکا از سوی همین پژوهشگران، کشورهایی فردگرا معرفی شده اند. با اینکه ایران کشوری است که در کار تیمی

کلیدواژه ها:

کار تیمی، روان شناختی، فرهنگ سازی

جراحی‌ها در دنیا توسط تیم‌های جراحی صورت می‌گیرد. تیم‌های روان‌شناسی و روان‌پزشکی در درمان بیماران روانی موفق‌ترند و برجسته‌ترین پروژه‌های علمی در جهان در قالب تیم‌ها اثربخش بوده‌اند. از جمله این پروژه‌ها می‌توان به تیم تحقیقاتی «رویان» در کشور اشاره کرد که در درمان نازایی به پیشرفت‌های چشم‌گیری دست یافته و نیز به ساخت داروی غضروف‌ساز برای بیماران آرتروز موفق شده است.

سازگاری و انعطاف‌پذیری، علاقه به آموختن، خوش‌بینی، خلاقیت و تعهد در اهداف مشترک از خصوصیات اصلی یک تیم موفق است و هر کدام از این عناصر رده‌بندی در روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و فرهنگ ملی کشور دارند.

همچنین کار تیم تلاش‌های هماهنگ و تشریح مساعی کلیه افرادی است که با هم کار می‌کنند (کاراکوس و تورمن^۱، ۲۰۰۸، ص ۲۳۳). با هم کار کردن سبب ایجاد مهارت و تقویت ارتباط میان افراد مختلف می‌شود و ابعادی چون ارتباطات، حمایت متقابل، تعادل، انسجام و تلاش در کار، جزء مهارت‌های نمایانگر کار تیمی به‌شمار می‌آید (هوتگل و پاروت^۲، ۲۰۰۷، ص ۱۶۳). به‌طور کلی اعضای یک تیم باید سه دسته از مهارت‌های مکمل را دارا باشند:

۱. مهارت‌های حل مسئله؛

۲. مهارت تصمیم‌گیری؛

۳. مهارت‌های انسانی به‌منظور جذب افراد تیم نسبت به هم.

هر کدام از این مهارت‌ها سبب می‌شود عملکرد اثربخشی از اعضای تیم به نمایش گذاشته شود (مورهد و گریفین، ۱۳۷۸).

کار تیمی از دیدگاه اجتماعی و روان‌شناختی

علاوه بر این مهارت‌ها، کار تیمی تأثیری شفاف‌بخش بر بیماری‌های روحی دارد و موجب سلامت روان انسان می‌شود. پروفیسور الکس هلسم^۳ از دانشگاه اکستر، پس از مدت‌ها تحقیق به این نتیجه دست یافت که انسان به زندگی اجتماعی عادت دارد و از همان ابتدای خلقتش به زندگی گروهی و بودن در جمع افراد وابسته بوده و همین ویژگی در فرایند دستیابی به سلامت روحی وی تأثیر داشته است. بنابراین، کار تیمی برای هر ملتی و با هر نوع فرهنگی آثار مثبت اجتماعی و

روان‌شناختی دارد.

ایجاد اعتماد، مسئولیت‌پذیری، به اشتراک گذاشتن دانش‌ها و اطلاعات، رفع تضادها و رسیدن به یک تصمیم‌گیری مشترک از جمله آثار مثبت اجتماعی و روان‌شناختی کار تیمی است.

جان ماکسول^۴ در کتاب خود به نام «هفده اصل کار تیمی»، با رویکرد به مباحث روان‌شناختی، اصول کار تیمی را این‌گونه بیان می‌کند:

اعضای تیم:

۱. هم دست و هم داستان‌اند،

۲. تعهدپذیرند،

۳. ارتباط برقرار می‌کنند،

۴. لایق و با کفایت‌اند،

۵. قابل اعتمادند،

۶. انضباط دارند،

۷. یاران تیم را بالا می‌کشند،

۸. مشتاق‌اند،

۹. مقصد و هدفی دارند،

۱۰. احساس رسالت می‌کنند،

۱۱. آماده‌اند،

۱۲. با یاران تیم می‌جوشند،

۱۳. در پی ارتقای خویش‌اند،

۱۴. از خود گذشته‌اند،

۱۵. مشکل‌گشایند،

۱۶. پیگیر و نستوه‌اند،

۱۷. انعطاف‌پذیرند.

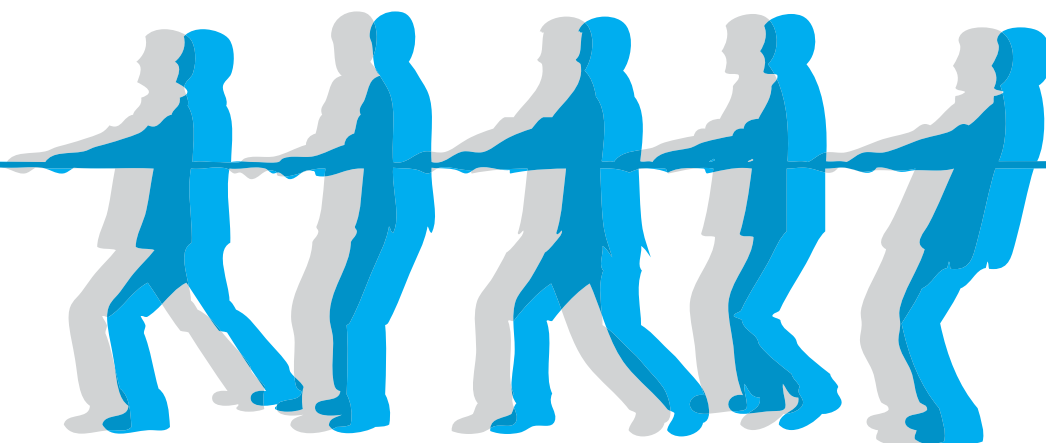
اعضای تیم از طریق این ویژگی‌ها بر روی هم اثر می‌گذارند و توانایی‌های خود را به چالش می‌کشند و هر فعالیت تیمی در واقع دوره‌ای از آموزش مهارت‌های اجتماعی و انسانی را در پی دارد.

فرهنگ کار تیمی در ایران

هر کشوری براساس فرهنگ و گونه زندگی خود اصولی، اعم از اجتماعی، دینی، انسانی، اخلاقی و... برای زیستن دارد؛ اصولی که در حقیقت شناسنامه هویتی یک کشور در میان دیگر کشورهاست.

هر فرهنگی باورها و ارزش‌های یک ملت را، با هویت، تمایلات و تظاهرات خاص آن، نشان می‌دهد و به‌گونه‌ای چشمگیر از دیگر فرهنگ‌ها متمایز است و متفاوت عمل می‌کند. بنابراین در تعریف فرهنگ می‌توان گفت:

**زندگی کشاورزی،
ایل‌های بختیاری و
عشایری در ایران،
بزرگ‌ترین نماد کار
تیمی در فرهنگ
کشور ما محسوب
می‌شوند**

به‌طور کلی در فرهنگ مردم ایران سابقه‌ی کارهای جمعی و گروهی در فضای کسب و کار، به‌ویژه در زمینه‌های کشاورزی، دامداری، صیادی، صنایع دستی و سایر موارد بسیار زیاد است و این همیاری‌ها، در واقع کوشش جمعی افراد برای دستیابی به هدفی مشترک است.

از نگاه تاریخی، مشارکت در ایران سابقه‌ای دیرینه دارد. در ایران باستان و در میان اقوام آریایی، مشارکت به‌صورت عشیره‌ای و محلی بوده است. در هر روستا اهالی، بزرگ روستا را به‌عنوان کدخدا انتخاب می‌کردند. چند عشیره دور هم جمع می‌شدند و یک واحد جغرافیایی را تشکیل می‌دادند.

همچنین در فرهنگ دینی ما به کار تیمی اهمیت داده شده است. به‌طور مثال، در مناسک جمع حاجیان با تشکیل یک تیم منسجم برای رسیدن به هدف مشترک (بندگی) به فعالیت‌های مشترک (مناسک حج) می‌پردازند، همچنین در ایام عزاداری مردم به‌طور دسته جمعی در روز عاشورا به برگزاری مراسم می‌پردازند.

در مشهد اردهال تقابل میان دو دسته است! لذا مصداق مناسبی در اینجا نیست. با وجود چنین زمینه‌هایی، ایران در تصمیم‌گیری‌های جمعی و اجتماعی به‌طور تیمی غالباً ضعیف عمل می‌کند. با جمع‌بندی پژوهش‌های گوناگونی که در حوزه کار تیمی و جایگاه و موقعیت آن در ایران صورت گرفته است، می‌توان گفت مهم‌ترین دلایل ضعف کار تیمی موارد زیر است:

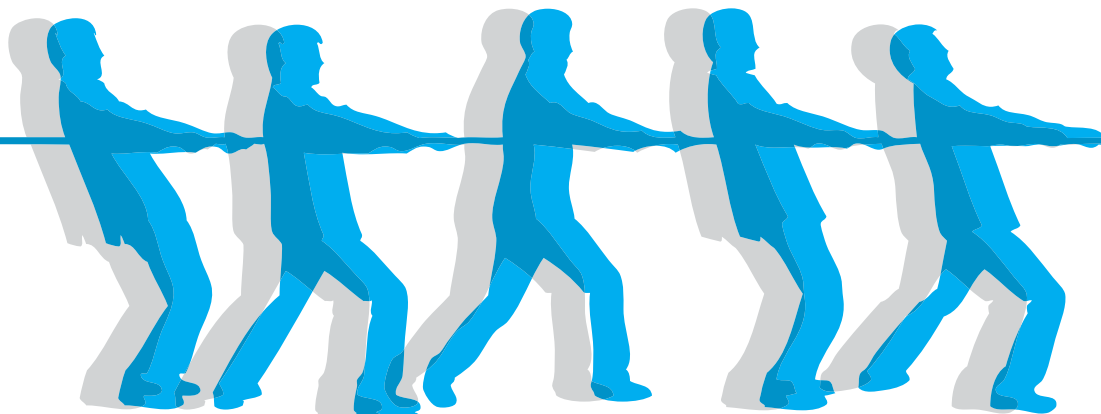
۱. عوامل فرهنگی و باورداشت‌ها؛
۲. پایین بودن سطح دانش و آگاهی اعضا؛
۳. فضای جامعه به لحاظ فرهنگی؛
۴. نبودن انباشت تجربیات و نبود نظام و برنامه

فرهنگ عبارت است از مجموعه‌ای از رفتارهای آموختنی، باورها، عادات و سنن که مشترک میان گروهی از افراد است و به‌گونه‌ای متوالی توسط دیگران در آن جامعه وارد و به کار گرفته می‌شوند (مید، ۱۳۶۵). این تعریف توسط «هافتسند»، پژوهشگر نامدار هلندی، تکمیل می‌شود که فرهنگ را مقوله‌ای آموختنی می‌داند نه ذاتی و غریزی (هافتسند، ۱۹۹۱). بنابراین اگر فرهنگی در ملتی وجود نداشته باشد می‌توان آن را به مرور زمان ایجاد کرد و به جای فرهنگ‌های ناتوان به فرهنگ‌های توانا تر روی آورد.

«هافتسند» در حوزه فرهنگ و تفاوت‌های آن مطالعات ارزنده‌ای داشته و در این مطالعات ایران را نیز از نظر فرهنگ کار تیمی مورد واکاوی قرار داده است. نتیجه مطالعات او در مقایسه ایران با کشورهایمانند آمریکا، استرالیا و انگلستان، این است که کشورمان را به سمت جمع‌گرایی سوق می‌دهد و ممکن است بسیاری را بر آن دارد که ایرانیان را مردمی که به خوبی از عهده کار گروهی برمی‌آیند، معرفی کند. اما واقعیت این چنین نیست و ایرانیان مهارتی در همکاری‌های گروهی و تیمی ندارند (تائب، ۱۹۸۱).

در حالی که زندگی کشاورزی، ایل‌های بختیاری و عشایری در ایران، بزرگ‌ترین نماد کار تیمی در فرهنگ کشور ما محسوب می‌شوند. کشاورزان به‌صورت جمعی و خانوادگی به کاشت و داشت و برداشت می‌پردازند و با هدف تولید محصولی مشترک به فعالیت می‌پردازند. همچنین ایل‌های بختیاری و عشایری در فصل‌های مختلف از سرزمینی به سرزمین دیگر کوچ می‌کنند و در مسیر راه به شکل تیمی، به‌منظور تولید محصولات مختلف با هدف گذراندن زندگی فعالیت می‌کنند.

در فرهنگ دینی ما به کار تیمی اهمیت داده شده است. به‌طور مثال، در مناسک جمع حاجیان با تشکیل یک تیم منسجم برای رسیدن به هدف مشترک (بندگی) به فعالیت‌های مشترک (مناسک حج) می‌پردازند

مانا و پویا؛

۵. تخصیص ندادن بودجه و امکانات مورد نیاز. بنابراین، به‌طور کلی می‌توان دلایل ضعف کار تیمی در ایران را در دو عبارت، که هر دو با هم ارتباط متقابل دارند و کشور ما در آن دو کارایی مطلوب را ندارد، خلاصه کرد: «آموزش» و «فرهنگ‌سازی». ساختار و شالوده هر فرهنگی با آموزش متعالی می‌شود و در طول زمان ادامه می‌یابد و فرهنگ‌سازی برای کار تیمی نیز از این قاعده مستثنی نیست.

در حقیقت از طریق آموزش و فرهنگ‌سازی کار تیمی می‌توان تفاوت‌های فرهنگی را با هم سازگار کرد و فرهنگ یگانه‌تری به‌وجود آورد. به‌عبارت دیگر افراد با آگاهی از ارزش‌ها و باورهای دیگران از طریق آموزش می‌توانند رفتارهای خود را کنترل کنند و به ارتباط متقابل خود سامان دهند. بنابراین می‌توان با ایجاد کارگاه‌های آموزشی به تقویت فرهنگ کار تیمی و آموزش آن در مدارس، دانشگاه‌ها و سازمان‌های گوناگون پرداخت و با این روش کمبودها را جبران نمود. در اغلب پژوهش‌های انجام شده درباره کار تیمی، نبودن اعتماد، مسئولیت‌پذیری و تعهد، همچنین بی‌توجهی به اهداف تیمی مهم‌ترین موانع کار تیمی معرفی شده‌اند، در حالی که از طریق آموزش رفتار سازمانی و روان‌شناسی مثبت‌گرا می‌توان این موانع را از سر راه برداشت و فرهنگ‌ها و رفتارهای پسندیده را جایگزین آن‌ها ساخت. این آموزش‌ها در دو صورت اثر بخش خواهد بود:

نخست اینکه آموزش کار تیمی باید از دوران ابتدایی آغاز شود. با تشکیل تیم‌ها در کلاس درس، دانش‌آموزان فرهنگ‌های فردی خود را به اشتراک

می‌گذارند، همدلی و تضاد را تجربه می‌کنند و مسئولیت در قبال دیگران را برای رسیدن به یک هدف مشترک در خود به‌وجود می‌آورند.

به‌طور مثال در بحث گروهی^۸ دانش‌آموزان مهارت‌های اجتماعی را می‌آموزند و با اظهار و نظر در جمع و دفاع از نظر خود برای مقابله با مسائل و چالش‌های اجتماعی در آینده آماده می‌شوند. همچنین دانش‌آموزان از طریق بازی‌های آموزشی به‌طور تیمی به‌ویژه در دوران ابتدایی باعث ایجاد جوّی شاد و سرزنده در مدرسه می‌شوند و به کسب تجربه در فرایندهای مربوط به تصمیم‌گیری، یادگیری شناختی و عاطفی نائل می‌گردند.

دومین عاملی که سبب موفقیت ایران در کار تیمی می‌شود استمرار در فرهنگ‌سازی کار تیمی است. بر اساس تعریف هافستد و بسیاری از پژوهشگران «فرهنگ» امری آموختنی است و نه ذاتی. ضمن اینکه آموزش و یادگیری در هر حوزه‌ای باید فرایندی دنباله‌دار و مستمر باشد. فرهنگ‌سازی برای هر کاری، از جمله کار تیمی نیاز به زمان و پیگیری و استمرار دارد و مسئله‌ای نیست که به یکباره اتفاق بیفتد و ثمر دهد.

بنابراین برای جبران ضعف کار تیمی در ایران باید فرهنگ‌سازی و آموزش به‌طور مستمر صورت پذیرد. از مدرسه آغاز شود و تا دانشگاه ادامه یابد و افراد مختلف با به اشتراک گذاشتن فعالیت‌های خود در سازمان‌های گوناگون کار تیمی را تقویت کنند و به آن تعالی بخشند. از طریق فرهنگ‌سازی همچنین مهارت‌های کار تیمی و آموزش بهبود آن در سازمان، قابلیت‌ها و توانایی‌های اعضای تیم افزایش می‌یابد و به هم‌افزایی کارکنان منجر می‌شود. علاوه بر این، کاهش تنش و تعارض، کسب نتایج بهتر و سریع‌تر، برقراری ارتباطات مؤثر

دلایل ضعف کار تیمی در ایران را در دو عبارت، که هر دو با هم ارتباط متقابل دارند خلاصه کرد: «آموزش» و «فرهنگ‌سازی»

* پی‌نوشت‌ها

1. karakus & toreman
2. hoegl & parboteeah
3. alex helsom
4. tohan maksul
5. Mead
6. hofstede
7. Tayeb
8. group discussion

* منابع

۱. امیر تیموری، محمد حسن (۱۳۷۸)، مدیریت فعالیت گروهی در کار و آموزش، فصل‌نامه مدیریت فرهنگ مردم ایران، بهار و تابستان ۱۳۷۸، شماره مسلسل ۲۲، صفحه ۷
۲. حاج محمد یاری، رقیه (۱۳۹۱)، تجلی کار گروهی در سنت‌های رفتاری مردم ایران، فصل‌نامه فرهنگی مردم ایران، بهار و تابستان ۱۳۹۱، شماره ۲۸ و ۲۹
۳. حاجیلری، عبدالرضا (۱۳۸۷)، بررسی موانع فرهنگ عدم توسعه کار جمعی و گروهی در تشکله‌ها و مجموعه‌های دانشجویی، دانشگاه اسلامی، سال دوازدهم، زمستان ۱۳۸۷، شماره ۴ (پیاپی ۴۰)
۴. عارفی، مریم، شهودی، مریم، زندی، خلیل (۱۳۹۱)، رابطه رفتار شهروندی سازمانی و کار تیمی، فصل‌نامه مشاوره شغلی، دوره چهارم، شماره ۱۲، پاییز ۱۳۹۱
۵. فرهنگی، علی‌اکبر (۱۳۸۰)، بررسی تطبیقی نظارت و بازرسی از منظر فرهنگ، دومین همایش علمی و پژوهشی نظارت و بازرسی در مردادماه ۸۰
۶. فلمینگ، ایان (۱۳۸۷)، کلیدهای طلایی کار تیمی، ترجمه مریم تقدیسی، نشر جیحون
۷. لیتچونسی، پاتریک (۱۳۸۲)، پنج دشمن کار تیمی، ترجمه: فضل‌الله امینی، نشر سازمان فرهنگی فرا
۸. ماکسول، جان (۱۳۸۵)، هفده اصل کار تیمی، ترجمه عزیز کیواند، نشر تهران سازمان فرهنگی فرا
۹. مورهد، گریفین (۱۳۷۸)، رفتار سازمانی، ترجمه سید مهدی الوانی، غلامرضا معمارزاده، انتشارات مروارید، چاپ سیزدهم
۱۰. مید، مارگارت (۱۳۶۵)، بلوغ در ساموآ، ترجمه مهین میلانی، تهران، نشر ویس

بنابراین باید علاوه بر آموزش صحیح و مستمر کار تیمی، آن را در مدارس، دانشگاه‌ها و سازمان‌ها ارتقا بخشد و سپس در سطح جامعه گسترش دهد، زیرا اگر فرهنگی در کشوری وجود داشته باشد اما در معرض آموزش مستمر قرار نگیرد هرگز توسعه و تقویت نمی‌یابد.

در فرهنگ ایران، به‌ویژه در بخش‌های کشاورزی و دامداری و آیین‌های جمعی، که جنبه مذهبی دارند، همواره نوعی تمایل به همیاری عمومی وجود داشته است. اما این فرهنگ با آموزش مستمر تقویت و ادامه نیافته است ولی می‌توان با بارور ساختن سرمایه‌های انسانی از طریق آموزش، فرهنگ کار تیمی را در ایران تقویت و توسعه بخشید. این امر مستلزم همکاری و اعتماد همه کسانی است که در امر آموزش و فرهنگ دخالت مستقیم دارند.

تغییر در سیستم مدرسه‌داری و تمایل به یادگیری تیمی، اجرای فعالیت‌های تیمی در سازمان‌ها و دانشگاه‌ها و گرایش به تصمیم‌گیری‌های مشارکتی و حمایت شدن از سوی مسئولان حوزه فرهنگ، از جمله مواردی است که می‌تواند در روند بهبود آموزش و فرهنگ‌سازی کار تیمی مؤثر باشند.

و... از جمله ثمرات آموزش مهارت کار تیمی در سازمان‌هاست.

نتیجه‌گیری

کار تیمی فرایندی پیچیده است که با ارتباط انسان‌ها با یکدیگر شکل می‌گیرد و از آن جا که انسان موجودی اجتماعی‌ست از طریق ارتباط به تبادل احساسات، نگرش‌ها و هیجانات خود و دیگران می‌پردازد و نیازهای جسمی و روانی خود را تأمین می‌کند.

کار تیمی رابطه مستقیمی با فرهنگ یک ملت دارد و کشورهایی مانند ژاپن در این حوزه موفق بوده‌اند. به گفته پژوهشگران، ایران و آمریکا در جایگاه کشورهای فردگرا قرار دارند. ایران با وجود داشتن پیشینه فرهنگی در حوزه کار تیمی، غالباً در کارهای گروهی ضعیف عمل می‌کند.

در این مقاله، با واکاوی فرهنگ کار تیمی در ایران به این نتیجه رسیدیم که ایران به دلیل ضعف در حوزه آموزش و فرهنگ‌سازی کار تیمی نتوانسته است موجبات گسترش این مهم را در مدارس و سازمان‌ها به‌طور کلی در جامعه خود فراهم آورد.

بررسی علل افت تحصیلی هنرجویان رشته‌های شاخه فنی و حرفه‌ای

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی علل افت تحصیلی در هنرستان‌های استان چهارمحال و بختیاری بود و در آن نقش چهار عامل فردی، خانوادگی، آموزشی و اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت. روش اجرای این پژوهش، توصیفی - پیمایشی ست. جامعه آماری پژوهش را هنرآموزان هنرستان‌های سطح استان تشکیل می‌دهد، که از بین آن‌ها تعداد ۳۵۸ نفر (۱۸۹ دختر و ۱۶۹ پسر) به شیوه طبقه‌ای تصادفی به‌عنوان نمونه انتخاب گردیده‌اند.

برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شده است. پرسش‌نامه در راستای سؤالات پژوهش به‌صورت بسته پاسخ و در قالب طیف پنج درجه‌ای لیکرت (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) تهیه شده است. برای تعیین روایی پرسش‌نامه از روش وابسته به محتوا استفاده و ضریب پایایی با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ ۰/۹۲ برآورد شده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی (جدول فراوانی،

درصد، میانگین، نمودار و...) و آمار استنباطی (آزمون t تک متغیره، آزمون فریدمن، آزمون t مستقل و آزمون تحلیل واریانس یکراهه) استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش نشان داده است که عوامل افت تحصیلی هنرآموزان هنرستانی استان از نظر آن‌ها به ترتیب اولویت عبارت‌اند از: عوامل آموزشی با میانگین (۳/۷)، عوامل اجتماعی با میانگین (۳/۳۷)، عوامل خانوادگی با میانگین (۳/۱۳) و عوامل فردی با میانگین (۲/۹۳). بین عوامل اجتماعی افت تحصیلی، برحسب جنسیت پاسخ‌گویان، تفاوت معنادارست. همچنین بین عوامل فردی، اجتماعی و خانوادگی برحسب پایه تحصیلی هنرآموزان نیز تفاوت، معنادارست. مقایسه عوامل افت نشان داده است که بین عوامل فردی، اجتماعی و خانوادگی برحسب سن نیز تفاوت معنادارست.

کلیدواژه‌ها:

افت تحصیلی،
هنرستان، فردی،
آموزشی، خانوادگی،
اجتماعی

با مشکلاتی چون افت تحصیلی مواجه‌اند. لذا این پژوهش در صدد یافتن پاسخ به این سؤال است که عوامل افت تحصیل هنرجویان شاخه فنی و حرفه‌ای کدام‌اند؟

● اهمیت و ضرورت تحقیق

امروزه بچه‌های مدرسه‌رو، تا پایان دوران مدرسه تقریباً با دنیای کار بیگانه‌اند، به طوری که وقتی پا به دنیای کار می‌گذارند، شدیداً با مشکل مواجه می‌شوند. تنوع استعدادها، سلیقه‌ها و علاقه‌های جوانان، برنامه‌ریزان و طراحان نظام‌های آموزشی را ملزم می‌سازد که با واقع‌گرایی و آرمان‌گرایی قابل تحقق و معقول و با درک نیازهای فردی و اجتماعی هنرجویان آنان را به سوی شاخه‌ها و رشته‌های مختلف تحصیلی هدایت کنند.

به‌علاوه نیازها و منافع فردی هنرجویان نیز چنین حکم می‌کند که بعد از خاتمه دوره راهنمایی تحصیلی، یا دوره اول متوسطه گروهی از آنان به آموزش‌های نظری و گروهی دیگر به سوی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هدایت شوند. مسئله مهم این است که برای علاقه‌مندان نوجوان در انتخاب شاخه‌های فنی و حرفه‌ای چه تمهیدات شغلی و اجتماعی را باید فراهم ساخت و به چه امکانات و شیوه‌های جذب باید متوسل شد تا آنان با رغبت و اشتیاق به سوی این آموزش‌ها گرایش پیدا کنند.

● سؤالات

۱. عوامل فردی تا چه حد موجب افت تحصیلی هنرجویان رشته‌های فنی و حرفه‌ای در استان چهارمحال و بختیاری می‌گردد؟
۲. عوامل خانوادگی تا چه حد موجب افت تحصیلی هنرجویان رشته‌های فنی و حرفه‌ای در استان چهارمحال و بختیاری می‌گردد؟
۳. عوامل آموزشی تا چه حد موجب افت تحصیلی هنرجویان رشته‌های فنی و حرفه‌ای در استان چهارمحال و بختیاری می‌گردد؟
۴. عوامل اجتماعی تا چه حد موجب افت تحصیلی هنرجویان رشته‌های فنی و حرفه‌ای در استان چهارمحال و بختیاری می‌گردد؟
۵. آیا بین عوامل افت تحصیلی هنرجویان فنی و حرفه‌ای تفاوت وجود دارد؟

● مقدمه

ورود به مدرسه، نقطه آغازی برای حرکت مداوم در مسیر آموزش است، اما در بین راه عواملی موجب کندشدن حرکت هنرجویان در مسیر تحصیل یا ترک تحصیل آنان می‌شود. شکست تحصیلی، که نمونه بارز آن ترک تحصیل، تکرار پایه، افت تحصیلی و اخراج از مدرسه است، همه ساله گذشته از هدر دادن مقدار زیادی از منابع مالی و انسانی جامعه، در حیات فردی و اجتماعی انسان‌ها نیز آثاری مخرب و جبران‌ناپذیر برجا می‌گذارند.

بررسی اولیه حاکی از آن است که نظام آموزش و پرورش ایران در جهت نیل به این اهداف موفقیت لازم را نداشته است. این عدم موفقیت، اغلب به صورت تکرار پایه، ترک تحصیل زودرس و افت یادگیری بروز کرده و هر سال خسارت‌هایی را مستقیم یا غیرمستقیم بر بخش‌های اقتصادی و اجتماعی جامعه، خانواده‌ها و خود هنرجویان وارد ساخته و در مجموع کارآیی درونی و نیروی نظام آموزشی را با کاستی‌هایی روبه‌رو کرده است. این خسارات، در دوره‌هایی که از نظر سرانه هزینه‌گرفتی را بر آموزش و پرورش تحمیل می‌کند بیشتر نیز خواهد شد. یکی از این دوره‌ها دوره متوسطه و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است. در این دوره هم، مانند سایر دوره‌های آموزشی، افت تحصیلی وجود دارد و به دلیل بافت دانش‌آموزی آن، چه‌بسا افت تحصیلی آن از سایر دوره‌ها بیشتر باشد. در همین راستا در این پژوهش کوشیده‌ایم که علل و عوامل افت تحصیلی هنرجویان دوره متوسطه شاخه فنی و حرفه‌ای را مورد بررسی قرار دهیم.

● بیان مسئله

یکی از اهداف نظام آموزش متوسطه گسترش، توسعه و تعمیق آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است و در این راستا آماده‌سازی هنرجویان جهت ورود به بازار کار و یافتن کار متناسب با ویژگی‌های شخصیتی و عملی آن‌هاست. اما می‌بینیم که این هدف امروزه کمتر تحقق یافته است و نه تنها هنرجویان جذب بازار کار نشده‌اند بلکه در همان دوران تحصیل نیز

بین افسردگی
و افت تحصیلی
دانش‌آموزان رابطه
معنی‌داری وجود
دارد

● تعریف آموزش

آموزش معادل کلمه لاتین (instruction) است که آن را به صورت فراهم کردن فرصت برای یادگیری شاگردان تعریف کرده‌اند. معمولاً فعالیت‌هایی را که معلم در یادگیرندگان به قصد یادگیری به تنهایی یا به کمک مواد آموزشی انجام می‌دهد، آموزش می‌نامند. چه این معلم در دبستان، دبیرستان، دانشگاه و یا در یک دوره کوتاه مدت کارآموزی مشغول به آموزش باشد. در این تعریف آموزش به فعالیت‌هایی گفته می‌شود که از سوی معلم طراحی می‌گردد و هدف آن آسان ساختن یادگیری شاگردان است. یادگیری فعالیتی است که از سوی یادگیرنده انجام می‌شود و خود او در به وجود آوردن آن دخالت مستقیم ندارد و نقش معلم صرفاً فراهم کردن شرایط و امکاناتی است که یادگیری را آسان می‌کند. در واقع معلم از راه آموزش، در تجارب یادگیری هنرجویان دخل و تصرف می‌کند، تا در آن‌ها یادگیری به وجود آورد.

● اهمیت آموزش

در مجموع دگرگونی‌های اجتماعی جدید در قرن اخیر سبب شده است که گرایش شدیدی نسبت به آموزش و پرورش به وجود آید. در جوامع پیشرفته امروز، به مسئله آموزش و پرورش توجه ویژه‌ای می‌شود و آموزش و پرورش نسبت به دیگر فعالیت‌های اجتماعی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است (معیری، ۱۳۷۴).

کانت آموزش را بزرگ‌ترین و دشوارترین مسائل مبتلا به انسان می‌داند (شکوهی، ۱۳۷۶: ۲۰). آموزش به‌طور کلی دانش و مهارت‌های ادراکی و غیرادراکی افراد را ارتقا می‌بخشد. دانستن واقعیت‌ها و فرایندها، توان درک مفاهیم و به کارگیری آن، توانمندی حل مسئله و کسب قدرت تحلیل و استدلال از جمله مهم‌ترین مهارت‌های ادراکی هستند که افراد از طریق آموزش دیدن به آن می‌رسند (نادری، ۱۳۸۳).

به عقیده لیم (۲۰۰۱) عوامل متعددی در توسعه سریع کشورهای نقش دارد. یکی از آن‌ها وجود نیروی کار با مهارت، نظم و انضباط و تعهد مناسب است. آموزش و پرورش می‌تواند نقش بسیار

اساسی در خلق و ساختن چنین نیروهایی ایفا کند. اهمیت دیگر آموزش در آن است که توان یادگیری افراد را ارتقا می‌بخشد. یعنی یک نظام آموزشی کارآمد به دنبال یاددادن نحوه یادگیری به افراد تحت تعلیم است به گونه‌ای که در نتیجه آن یادگیری چگونه یاد گرفتن برای افراد محقق می‌شود؛ این نوع آموخته‌ها برای مراحل بعدی زندگی افراد حایز اهمیت است (نادری، ۱۳۸۳).

مهارت‌های شناختی درست مانند: گوش دادن، سخن گفتن، اندیشیدن، استدلال نمودن، قدرت تحلیل، طرح و حل مسئله، تفکر انتقادی، تفکر خلاق و جست‌وجوگری از جمله عادات درست یادگیری است و مسئولیت سنگین پرورش این مهارت‌ها برعهده نظام آموزشی است (مشایخ، ۱۳۷۹).

البته انسان به گونه‌ای آفریده شده است که می‌تواند این مهارت‌ها و دانش‌ها را از طریق تجربه‌اندوزی به دست آورد اما آموزش در مقایسه با تجربه‌اندوزی دو مزیت اساسی دارد: اولاً در فرایند آموزش تجربه‌های موفق دیگران به همراه مهارت‌ها و تخصص‌های مبتنی بر تحلیل‌های علمی به‌طور نظام‌مند به افراد آموخته می‌شود که مسلماً دامنه و کارآمدی این مهارت‌ها و تخصص‌ها در مقایسه با تجربه شخصی بسیار گسترده‌تر و فراگیرتر است. ثانیاً در روش تجربه‌اندوزی، افراد بایستی به‌طور جدی درگیر مسایل واقعی شوند تا عملاً امکان کسب مهارت‌های تجربی فراهم شود که این امر از لحاظ زمان، فرایندی زمان‌بر و ناکارآمد است، در حالی که از طریق آموزش، قبل از ورود به زندگی پیچیده اقتصادی-اجتماعی، افراد مهارت‌های مورد نظر را فرا گرفته و برای ورود به محیط مزبور آماده می‌شوند (نادری، ۱۳۸۳).

● عوامل مؤثر بر یادگیری

بعد از طرح دیدگاه‌های مختلف درباره عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی باید گفت شکست تحصیلی یا کاستی در پیشرفت تحصیلی ناشی از تعامل میان متغیرهای بسیاری است. برخی متأثر از خود دانش‌آموز، برخی مرتبط با خانواده، جامعه محلی و جامعه زیست‌محیطی است و بقیه به مدرسه مربوط می‌شود، مانند: نامناسب بودن

نقش عوامل خانوادگی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی از نظر آن‌ها بیش از حد متوسط است

از نظر هنرجویان نقش عوامل آموزشی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی در حد متوسط بالاست

روش‌های تدریس، بی‌توجهی به فرایند تدریس-یادگیری، ناکافی بودن منابع و نبود جاذبه کافی در برنامه درسی (مشایخ، ۱۳۷۹).

● افت تحصیلی

تعریف اول: افت تحصیلی عبارت است از عدم موفقیت در تحصیل و وقوع ترک تحصیل یا ترک تحصیل زودرس، تکرار پایه تحصیلی و مردودی در نظام آموزش و پرورش و ترک یک دوره تحصیلی قبل از اتمام آن (اسدی و مرادپور، ۱۳۸۱).

تعریف دوم: منظور از افت تحصیلی کاهش عملکرد تحصیلی و درسی دانش‌آموزان از سطحی رضایت‌بخش به سطحی نامطلوب است. پس مقایسه و سنجش سطح عملکرد تحصیلی قبلی و فعلی دانش‌آموزان بهترین شاخص افت تحصیلی است (مسلمان، ۱۳۸۴).

اما مفهوم افت تحصیلی صرفاً در مردودی یا شرکت در امتحانات مجدد (تجدیدی) خلاصه نمی‌شود، و می‌تواند شامل هر دانش‌آموز و دانشجویی شود که آموخته‌های آموزشی و پیشرفت دانشگاهی او کمتر از توان بالقوه و حد انتظار اوست. براساس این تعریف، دانش‌آموزان تیزهوش نیز ممکن است دچار افت تحصیلی شوند (بیابانگرد، ۱۳۸۰).

عمده‌ترین عوامل خانوادگی مؤثر در پیشرفت یا افت تحصیلی عبارت‌اند از:

- × شرایط عادی و امنیت محیط خانواده
 - × شرایط اجتماعی اقتصادی
 - × تحصیلات و سطح فرهنگ خانواده
 - × تعداد اعضای خانواده
 - × اشتغال مادران
 - × ارتباط بین اولیا و مربیان
 - × اثرات تلویزیون
 - × حاکمیت ارزش‌های مادی (بیابانگرد، ۱۳۸۰)
- در بررسی مقاله انجام شده در غرب سه گرایش عمده در زمینه توضیح و مقابله با این پدیده اجتماعی وجود دارد:

۱ افت تحصیلی و عوامل فردی: در شروع قرن بیستم عقب‌ماندگی تحصیلی را به‌طور عمده ناشی از عوامل فردی می‌دانستند و خصوصیات

شخصیتی، کمبودهای ذهنی، اختلالات روانی و عاطفی را از عوامل عمده افت تحصیلی دانش‌آموز تلقی می‌کردند. در آن زمان اعتقاد بر این بود که اگر با وجود امکاناتی که برای برخورداری از آموزش و پرورش در اختیار کودک قرار می‌گیرد او نتواند به موفقیت تحصیلی دست یابد، این امر ناشی از تنبلی یا عقب‌ماندگی ذهنی اوست.

اما افزایش تقاضا برای آموزش و پرورش و در نتیجه، شکست تحصیلی گروه‌های عظیمی از دانش‌آموزان قشرهای آسیب‌پذیر جامعه و همچنین مطالعاتی که در مورد علل شکست تحصیلی انجام گرفت، عامل فردی را به‌عنوان مهم‌ترین دلیل شکست تحصیلی مورد تردید قرار داد (بازرگان، ۱۳۸۰).

۲ افت تحصیلی و کمبودهای خانوادگی:

از اواسط قرن بیستم به‌تدریج شکست تحصیلی نه به‌عنوان پدیده‌ای فردی، بلکه به‌عنوان مسئله‌ای اجتماعی مورد توجه کشورهای غربی قرار گرفت و در بین سال‌های ۱۹۵۰-۱۹۶۰ سرمایه‌گذاری‌های وسیعی برای مبارزه با نابرابری‌های اجتماعی اختصاص داده شده. در آن دوره بسیاری از متخصصان، عوامل اجتماعی و فرهنگی را دلیل افت تحصیلی دانستند.

۳ افت تحصیلی و عوامل درون مدرسه‌ای:

گرایش سوم - که از اواخر سال‌های ۱۹۶۰ میلادی و در سال‌های ۱۹۷۰ موضوع مقالات مربوط به جامعه‌شناسی را در غرب به خود اختصاص داده بود - شکست تحصیلی را ناشی از عوامل درون‌سازمانی یعنی عوامل مربوط به مدرسه می‌داند. جریان فکری فوق نقش‌گزینشی مدرسه را مورد انتقاد قرار می‌دهد، نقشی که به‌طرد و محروم کردن گروه‌های بی‌شماری از دانش‌آموزان می‌انجامد. در این زمینه جامعه‌شناسانی مانند بوردیو و پاسرون و بودلو در فرانسه از پیشگامان این جریان فکری هستند، که به‌عدم تناسب مدرسه با شرایط، امکانات و نیازهای کودکان با محیط مدرسه توجه دارند، و اشکال اساسی را به ناتوانی مدرسه در

آن در مقاطع مختلف تحصیلی همیشه مورد نظر عده‌ای از صاحب‌نظران بوده و می‌باشد و همواره بررسی علل و عوامل آن در مقاطع مختلف تحصیلی، پایه‌های تحصیلی مختلف و مکان‌های جغرافیایی متفاوت می‌تواند بسیاری نکات و مسائل مبهم را روشن نماید و برای برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران نظام آموزشی، مورد توجه و استفاده قرار گیرد. افت در نظام آموزش و پرورش یعنی به هدر دادن و تلف نمودن یکی از موارد ذیل:

- (۱) پرورش و یادگیری انسان‌ها.
 - (۲) تأسیسات ساختمانی و تجهیزات مدارس و مؤسسات آموزشی.
 - (۳) ارزش کار معلمان و وقت دانش‌آموزان.
- کاربرد اصطلاح افت یا اتلاف در آموزش و پرورش از زبان اقتصاددانان گرفته شده که آموزش و پرورش را به صنعتی تشبیه می‌کنند که بخشی از سرمایه و مواد اولیه‌ای را که باید به محصول نهایی تبدیل شوند تلف نموده و در جایی دیگر افت را به اصطلاح «قصور در تحصیل» یا «واماندگی از تحصیل» می‌داند (امین فر، ۱۳۶۵).

● تحقیقات داخلی

دفتر هماهنگی طرح‌ها و برنامه‌ریزی توسعه اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان (۱۳۶۱). به محاسبه میزان افت تحصیلی در این استان در سال تحصیلی (۶۱ - ۱۳۶۰) مبادرت ورزیده که به نتایج ذیل رسیده است: ۱. میزان مردودی دختران کمتر از پسران بوده است (۲۶ درصد در مقابل ۳۸ درصد). ۲. تعداد دانش‌آموزان دختر کمتر از پسر، و تراکم دانش‌آموز در کلاس‌های مدارس پسرانه مخصوصاً در روستاها بیشتر از تراکم کلاس‌های مدارس دخترانه است. ۳. دختران به نمره و قبول شدن اهمیت بیشتری نشان می‌دهند. ۴. معلمان زن معمولاً امتحانات را آسان‌تر از معلمان مرد می‌گیرند.

علوفی (۱۳۶۹). تحقیقی تحت عنوان «بررسی عوامل مؤثر در افت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه نظری شهر کرمان از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان» انجام داده است. طبق نتایج به‌دست آمده از تجزیه و تحلیل پرسش‌نامه‌های دانش‌آموزان عوامل مؤثر در افت تحصیلی عبارت‌اند

سازگار کردن خود با کودکان طبقات محروم جامعه و نیازهای آنان نسبت می‌دهند (بازرگان، ۱۳۸۰). بورديو می‌گوید: «مدرسه ابتدایی که باید عامل اصلی برقراری تساوی اجتماعی باشد خود در حقیقت بزرگ‌ترین عامل تبعیض است. مدرسه ابتدایی ابزار پیشرفت و ترقی و دکان طبقه مرفه می‌باشد، و براساس فرهنگ طبقه متوسط و انتظارات این طبقه شکل گرفته است.» این جریان فکری محتوا و روش‌های آموزش و پرورش، روابط حاکم بر مدرسه، نظام ارزشیابی، انتظارات مقررات مدرسه را زیر سؤال قرار داد و اعلام کرد که مدرسه نقشی گزینشی دارد و برای کسانی مناسب است که پیش از این که قدم به صحن مدرسه بگذارند از محیط خانوادگی و روش‌های تربیتی خاصی بهره‌مند بوده‌اند، اما کودکان طبقه محروم با عدم آمادگی قبلی، با تجربیات ناموفق و تلخ مدرسه، با پیش‌داوری و انتظار منفی معلمان، با انتظارات خشک و ساختار سلسله‌مراتبی مدرسه نمی‌توانند رابطه‌ای مثبت با درس و تحصیل برقرار کنند و در نتیجه، با از دست دادن اعتماد به نفس خود دچار افت و عقب‌ماندگی تحصیلی می‌شوند (بازرگان، ۱۳۸۰).

● ملاک‌های تشخیصی افت تحصیلی

برای تشخیص افت تحصیلی دانش‌آموز، باید از بین ملاک‌های زیر حداقل ۳ ملاک در فرد وجود داشته باشد:

- (۱) پس از یک دوره موفقیت کامل تحصیلی یا متوسط به تدریج یادگیری دچار افت شده و نمرات سیر نزولی پیدا کند.
- (۲) حداقل در دو نوبت امتحانی در چند درس نمره کمتر از ۱۰ به‌دست آورد.
- (۳) عدم تمایل به انجام کارهای گروهی در مدرسه.

- (۴) بی‌اعتنایی نسبت به مدرسه و معلم.
- (۵) در کلاس درس به خیال‌بافی مشغول شدن.
- (۶) مشکلات رفتاری نظیر پرخاشگری یا افسردگی از خود نشان دادن.
- (۷) غالباً دیر به کلاس آمدن.

با توجه به مسائل مطرح شده، می‌توان نتیجه گرفت که افت تحصیلی و توجه به علل و عوامل

نقش عوامل اجتماعی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی بیش از حد متوسط است

از عوامل خانوادگی (عدم محیط آرام خانوادگی) - عوامل اجتماعی (بیکاری تحصیل کرده‌ها). عوامل آموزشی (عدم استفاده از وسایل کمک آموزشی) عوامل فردی (ترس و دلهره از امتحان و ضعف حافظه) - طبق نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل پرسش‌نامه‌های دبیران، عوامل مؤثر در افت تحصیلی (مردودی) دانش‌آموزان عبارت‌اند از: عوامل اجتماعی (عدم اطمینان به آینده شغلی) عوامل خانوادگی (محیط ناآرام خانواده) عوامل آموزشی (زیاد بودن تعداد دانش‌آموزان در کلاس) و عوامل فردی (ناراحتی جسمانی و عدم استعداد تحصیلی...). طبق نتایج، کلیه فرضیات این تحقیق مورد تأیید قرار گرفته‌اند و تفاوت در نتایج (بیان ترتیب عوامل) به‌طور طبیعی ناشی از اختلاف و نگرش‌ها و سایر عوامل و متغیرهای دیگر می‌باشد. کرامتی (۱۳۷۰) طی تحقیقی تحت عنوان «بررسی و تجزیه و تحلیل عوامل درون سازمانی و برون سازمانی مؤثر بر افت تحصیلی دانش‌آموزان رشته ریاضی در استان اصفهان» نامناسب بودن روش‌های آموزشی را در افت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ریاضی مؤثر دانسته است. کردآبادی (۱۳۷۱) تحقیقی تحت عنوان «علل و عوامل مؤثر بر افت تحصیلی دانش‌آموزان پایه اول دبیرستان‌های استان اصفهان» انجام داده که نتایج وی از این قرار است: غالب پسران و دختران دانش‌آموز امید چندانی به دستیابی به شغل دلخواه خود از طریق ادامه تحصیل ندارند. فعالیت‌های غیردرسی یکی از عوامل مردودی اکثر پسران و دختران دانش‌آموز است. وجود امنیت روانی و عاطفی در خانواده‌ها اثر مهمی در قبول یا مردود شدن دانش‌آموزان دارد. دانش‌آموزان مردودی بیش از قبولی‌ها نسبت به مشاغل والدین در منزل اظهار نارضایتی کرده و آن را یکی از عوامل مردودی خود دانسته‌اند: اکثر دانش‌آموزان مردودی میزان جدیت دبیران را در دیدن تکالیف درسی ناچیز انگاشته‌اند. تعدادی از دانش‌آموزان مردودی بر خورد معاونین مدرسه را با خود منصفانه نمی‌دانند. به نظر دانش‌آموزان وسایل و امکانات آزمایشگاهی مدارس ناکافی است. دانش‌آموزان مردود غالباً سؤال‌های امتحانی را بی‌تناسب با مطالب تدریس شده انگاشته‌اند.

• تحقیقات خارجی

(روبی‌تال [۶]، ۱۹۹۷، عصار، ۱۳۸۱) هدف این مقاله پرداختن به این پدیده منحصر به فرد و ریشه‌یابی علت‌های احتمالی آن است. این کار، از طریق مراجعه به متون نظری و نتایج یک مطالعه مقدماتی، انجام شده است.

برای پرداختن به دلایل احتمالی افت عملکرد دانش‌آموزان پایه سوم راهنمایی نسبت به پایه دوم راهنمایی و در رابطه با سؤال‌های مشترک، یک مطالعه مقدماتی انجام گرفت. در این مطالعه، با ۱۵ نفر از معلمان ریاضی دوره راهنمایی مصاحبه به عمل آمد. سؤال اصلی مصاحبه درباره ریشه‌یابی این پدیده منحصر به فرد بود. معلمان ریاضی دوره راهنمایی شرکت‌کننده در مطالعه مقدماتی، عوامل پیدا و پنهان متعددی را برشمردند که هر یک به نوعی، می‌تواند توجیه‌کننده علت بروز چنین پدیده منحصر به فردی باشد. نتایج مصاحبه‌ها نشان داد که عوامل تأثیرگذار بر این افت، شامل مسائل اجرایی نظام آموزشی، ویژگی‌های برنامه درسی ریاضی راهنمایی، روش‌های تدریس و ارزشیابی، ماهیت ریاضی، چگونگی یادگیری، انتظارات برنامه درسی و جامعه ایرانی از دانش‌آموزان بوده است که بررسی هر یک از علت‌های مطرح شده توسط مصاحبه‌شوندگان، موضوع یک پژوهش جالب و راهگشا خواهد بود. با این حال این مقاله، تنها بر مصاحبه مربوط به سه سؤال شیب خط، تناسب و تشابه (کیامنش، ۱۳۸۰)، متمرکز شده است.

(شونفیلد [۷]، ۱۹۸۵؛ سانتوز [۸]، ۱۹۹۰، به نقل از رفیع‌پور، ۱۳۸۳). شونفیلد متأثر از الگوی چهار مرحله‌ای حل مسئله پولیا (۱۹۴۵) به بررسی عوامل تأثیرگذار بر حل مسئله ریاضی پرداخت. از دیدگاه شونفیلد (۱۹۸۵)، این عوامل شامل منابع دانشی، رهیافت‌های حل مسئله ریاضی، کنترل و

جدول ۲. توزیع افراد جامعه (هنرجویان) به تفکیک جنسیت و رشته

	هنرجویان فنی	هنرجویان حرفه‌ای	جمع کل
مذکر	۲۱۰۶	۳۷۰	۲۴۷۶
مؤنث	۶۴	۲۶۹۵	۲۷۵۹
جمع	۲۱۷۰	۳۰۶۵	۵۲۳۵

● حجم نمونه

به دلیل آن که مطالعه کل جامعه از نظر زمان، به وقت زیادی نیاز دارد و از نظر هزینه‌های نیز مقرون به صرفه نیست لذا از بین اعضای جامعه افرادی به روش علمی به‌عنوان نمونه در نظر گرفته می‌شوند. در این پژوهش برای تعیین حجم نمونه از فرمول تعیین حجم نمونه استفاده شده است:

$$n = \frac{N}{1 + N \cdot e}$$

که در اینجا n = حجم نمونه
 N = سطح اطمینان که در اینجا $1/96$ در نظر گرفته شده است

$$N = \frac{N}{P}$$

که در اینجا N = حجم جامعه در اینجا نفر 5235
 P = نسبت صفت مورد بررسی در اینجا $0/5$ در نظر گرفته شده است

که در اینجا d = خطای اندازه‌گیری در اینجا $0/05$ در نظر گرفته شده است

با توجه به تعداد متفاوت دانش‌آموزان دختر و پسر لذا نسبت هر یک از گروه‌ها را از حجم نمونه شخص می‌کنیم.

حجم نمونه از بین دانش‌آموزان دختر

حجم نمونه از بین دانش‌آموزان پسر

● خلاصه تحقیق

یافته‌های توصیفی نشان می‌دهد که $52/8$ درصد پاسخ‌گویان را هنرجویان دختر و $47/2$ درصد را هنرجویان پسر تشکیل داده و $48/9$ درصد دارای سنی زیر 16 سال، $43/9$ درصد بین 16 تا 18 سال و $7/3$ درصد دارای سنی بین 19 تا 21 سال بوده‌اند. $58/1$ درصد هنرجویان پایه دوم و $41/9$ درصد هنرجویان پایه سوم بوده‌اند. 38 درصد مادرانشان بی‌سواد، $46/6$ درصد دارای تحصیلاتی در حد زیر دیپلم و 15.4 درصد دیپلم بوده‌اند. $24/6$ درصد پدرانشان بی‌سواد، $41/6$ درصد دارای تحصیلاتی در حد زیر دیپلم و $25/1$ درصد دیپلم، $3/1$ درصد فوق دیپلم و $5/6$ درصد

نظام باوری مسئله حل کن هستند. بررسی نتایج مقدماتی، نقش این عوامل و به‌خصوص، نقش کنترل را به‌عنوان یک عامل تعیین کننده، برجسته کرد. در نتیجه، با توجه به محدودیت مقاله، تنها به نقش عامل کنترلی در حل مسئله پرداخته می‌شود. همان‌طور که شونفیلد اشاره می‌کند، کنترل به‌معنای انتخاب و به‌کارگیری منابع و استراتژی‌های مناسب به حل مسئله کمک می‌کند. از جمله توانایی‌های کنترلی، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: ۱. طرح کلی حل مسئله؛ ۲. بازنگری و تصمیم‌گیری؛ ۳. دانش فراشناختی هوشیارانه. تحقیقات انجام شده در زمینه حل مسئله ریاضی، نشان می‌دهند که آگاهی فرد از دانسته‌های خود در زمینه ریاضی و نحوه استفاده از آن‌ها در موقعیت مناسب، همچنین بازبینی فرد از عملکرد خود در حین حل مسئله و بعد از حل مسئله، (توانایی‌های فراشناختی)، بر میزان موفقیت او در حل مسئله ریاضی و کاهش افت تحصیلی در درس ریاضی، تأثیر مستقیمی دارد (رفیع‌پور، ۱۳۸۳).

● روش تحقیق

با توجه به ماهیت موضوع و اهداف پژوهش در تحقیق حاضر از روش توصیفی - پیمایشی استفاده شده است. توصیفی به این دلیل که هدف از اجرای این پژوهش توصیف عینی واقعی و منظم خصوصیات یک موقعیت یا یک موضوع است (نادری و سیف نراقی، ۱۳۷۸) و پیمایشی از آن جهت که پژوهشگر به‌منظور کشف عقاید، افکار، ادراکات و ترجیحات افراد مورد نظر از پرسش‌نامه یا مصاحبه استفاده می‌نماید (سلیمی، ۱۳۷۴)

● جامعه آماری

جامعه آماری عبارت است از تعدادی از عناصر مطلوب مورد نظر که حداقل دارای یک صفت مشخصه باشند. صفت مشخصه صفتی است که بین همه عناصر جامعه آماری مشترک و متمایز کننده از سایر جوامع است (دلاور، ۱۳۷۸).

جامعه آماری این پژوهش را هنرجویان هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای استان چهارمحال و بختیاری تشکیل می‌دهند که تعداد آن‌ها بالغ بر 5235 نفر بوده است. جدول (۲) توزیع افراد جامعه را به تفکیک نشان می‌دهد.

لیسانس و بالاتر بوده‌اند. ۹۶/۶ درصد مادرانشان خانه‌دار، ۲/۲ درصد کارمند و ۱/۱ درصد شغل آزاد داشته‌اند. ۸/۷ درصد پدرانشان بی‌کار، ۲۲/۲ درصد کارمند، ۵۷/۳ درصد شغل آزاد و ۱۲ درصد دارای سایر مشاغل بوده‌اند.

جدول ۷. مقایسه میانگین عوامل فردی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی با میانگین فرضی ۳

میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین
۲/۹۳	۱/۶۷	۳۵۷	۰/۰۹۱	-۰/۰۶۹

و سن نشان می‌دهد که بین پاسخ‌ها تفاوت معناداری وجود دارد.

یافته‌های پژوهش با یافته‌های زیر همخوانی دارد:

علوفی (۱۳۶۹) دریافت نبودن وجود محیط آرام خانوادگی می‌تواند از عوامل افت تحصیلی تلقی شود.

یافته‌های پژوهش نشان داده است که میانگین نقش عوامل آموزشی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی ۳/۷ بوده است که در مقایسه با میانگین معیار، تفاوت معناداری را نشان می‌دهد. بنابراین از نظر هنرجویان نقش عوامل آموزشی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی در حد متوسط بالاست. رتبه‌بندی عوامل افت نشان می‌دهد که این عامل با میانگین رتبه ۳/۲۲ رتبه اول را به خود اختصاص داده است. مقایسه پاسخ‌ها برحسب جنسیت، سن و پایه تحصیلی نیز نشان می‌دهد که بین پاسخ‌ها تفاوت معناداری وجود ندارد.

یافته‌های پژوهش با یافته‌های زیر همخوانی دارد:

کرامتی (۱۳۷۰) نامناسب بودن روش‌های آموزشی را در افت تحصیلی هنرجویان در درس ریاضی مؤثر دانسته است. مهرداد (۱۳۷۱) یافته‌های پژوهش نشان داده است که میانگین نقش عوامل اجتماعی - اقتصادی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی ۳/۳۷ بوده پس می‌توان نتیجه گرفت نقش عوامل اجتماعی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی بیش از حد متوسط است. در رتبه‌بندی عوامل افت عوامل اجتماعی با

● بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان داده است که میانگین نقش عامل فردی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی ۲/۹۳ بوده که در مقایسه با میانگین معیار تفاوت معناداری را نشان نداده است. بنابراین نقش عوامل فردی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی از نظر آنان در حد متوسط ارزیابی شده است. رتبه‌بندی عوامل افت تحصیلی نشان می‌دهد که رتبه چهارم را به خود اختصاص داده است. همچنین مقایسه نقش عوامل فردی هنرجویان پایه‌های دوم و سوم نشان داده که در این زمینه تفاوت معنادار است. مقایسه بین عوامل فردی برحسب سن هنرجویان نشان داده که در این زمینه تفاوت معنادار است.

یافته‌های پژوهش با یافته‌های زیر همخوانی دارد:

رضازاده و همکاران (۱۳۷۱) بین افسردگی و افت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنی داری وجود دارد. هزارجریبی (۱۳۷۳): دریافت عوامل فردی در افت تحصیلی دانشجویان فنی دانشگاه تهران مؤثر بوده است.

یافته‌های پژوهش نشان داده است که میانگین نقش عوامل خانوادگی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی ۳/۱۳ بوده که در مقایسه با میانگین معیار، تفاوت معناداری را نشان می‌دهد. بنابراین نقش عوامل خانوادگی در افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی از نظر آن‌ها بیش از حد متوسط است. رتبه‌بندی عوامل افت تحصیلی هنرجویان هنرستانی نشان می‌دهد که عوامل خانوادگی با میانگین رتبه ۲/۲۱ رتبه سوم را به خود اختصاص داده است. مقایسه پاسخ‌ها برحسب پایه تحصیلی

برپایی
نمایشگاه‌های
دایمی و هدف‌دار
در باره دستاوردها و
خلاقیت هنرجویان
فنی و حرفه‌ای
هنرستان‌های
استان برای بازدید
دانش‌آموزان دوره
راهنمایی و اول
دبیرستان و اولیای
آن‌ها و ایجاد
تسهیلات لازم
از طرف مدارس
برای بازدید این
دانش‌آموزان از
عوامل مؤثر ایجاد
علاقه در انتخاب
رشته تحصیلی
است

میانگین رتبه ۲/۶۳ رتبه دوم را به خود اختصاص می‌دهد. مقایسه پاسخ‌ها برحسب جنسیت، پایه تحصیلی و سن نشان می‌دهد که بین پاسخ‌ها تفاوت معناداری وجود دارد. یافته‌های پژوهش با یافته‌های پژوهش مهرداد (۱۳۷۱) که دریافت عوامل اجتماعی با ۶۳/۳ درصد پایین‌ترین میزان تأثیر را در افت تحصیلی مدارس متوسطه عمومی پسرانه شهرستان خرم‌آباد دارا هستند همخوانی دارد.

● پیشنهادهای کاربردی

یافته‌های پژوهش نشان داده است که نقش عوامل آموزشی در افت تحصیلی بسیار بالاست. لذا موارد زیر پیشنهاد می‌گردد:

۱. فراهم نمودن آموزش‌های غنی قبل از خدمت و ضمن خدمت برای معلمان، توجه به حضور مؤثر و تأثیرگذار معلمان تخصصی، حرفه‌ای و تربیتی معلمان، گزینش دقیق و جذب و نگهداری معلمان متخصص، با سواد و حرفه‌ای؛

۲. مشکلات معیشتی و سلامت روانی معلمان مورد دیگری است که در کل فرایند تدریس و یادگیری اثرات مخرب دارد و باید کوشید تا این معضل نیز حل شود؛

۳. توسعه فضاهای آموزشی براساس معیارهای قابل قبول و با توجه به شرایط زیست-محیطی، بازسازی کلاس‌ها و فضاهای آموزشی با نگاهی نو به انسان و هنرجویان به‌عنوان یادگیرنده، توجه به سطح شناختی و عاطفی هنرجویان، ایجاد امکانات و تجهیزات آموزشی قابل قبول در حد جمعیت هنرجویان مدرسه و باز کردن فضا برای نوآوری افراد؛

۴. تحول در رویکرد و روش تدریس، کوشش در جهت فعال شدن هنرجویان، توجه بیشتر به علایق و تفاوت‌های هنرجویان، استفاده از مشارکت گروهی هنرجویان و به‌کارگیری رویکردهای تیمی در تدریس، ارائه روش‌های ترمیمی و جبرانی برای گروه‌های هنرجویان با توجه به استعدادها و متفاوت؛

۵. برپایی نمایشگاه‌های دایمی و هدف‌دار درباره دستاوردها و خلاقیت هنرجویان فنی و حرفه‌ای هنرستان‌های استان برای بازدید دانش‌آموزان دوره راهنمایی و اول دبیرستان و اولیای آن‌ها و ایجاد تسهیلات لازم از طرف مدارس برای بازدید این دانش‌آموزان.

۶. توجه بیشتر به جو اخلاقی هنرستان‌ها، وضع قوانین انضباطی، برگزاری آزمون ورودی و... می‌تواند در سلامت اخلاقی هنرستان‌ها نقش مهمی داشته باشد. چون یکی از عوامل جذب‌نشدن هنرجویان با معدل بالا به هنرستان‌ها جو اخلاقی نامناسب است.

* منابع

- امین‌فر، مرتضی (۱۳۶۷). **علل و عوامل افت تحصیلی و چگونگی کاهش آن**، فصل‌نامه‌ی تعلیم و تربیت، شماره ۱۳ و ۱۴.

- اسدی، اکرم و مرادپور، علی‌عسگر (۱۳۸۱). **بررسی علل افت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی در درس ریاضیات و عوامل جلوگیری از آن از دیدگاه آموزگاران شهرستان اردل**.

- بازرگان، عباس (۱۳۸۰). **ارزشیابی آموزشی**، تهران: سمت
- بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۸۲). **روان‌شناسی نوجوانان** (چاپ هفتم)، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی

- پولادی، علی (۱۳۷۵). **بررسی عوامل افت تحصیلی در دبیرستان‌های پسرانه شهرستان اهواز در سال تحصیلی ۷۳-۱۳۷۲**، پایان‌نامه کارشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز.

- صافی، احمد (۱۳۸۰). **تصویری از رشته‌های تحصیلی در دوره متوسطه در ایران و تحلیلی بر**

آن. ۷۰-۸۶

- عبدالحسین نفیسی. **عنوان مقاله: بهبود نسبی وضعیت خسارات اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی در سال ۱۳۷۱ تحولات** (سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۱)

- کیامنش، علیرضا (۱۳۷۱). **ارزشیابی دروس ریاضی و هندسه نظام جدید آموزشی متوسطه**، فصل‌نامه‌ی تعلیم و تربیت، شماره ۳ و ۴.

- نادری، عزت‌الله؛ سیف‌نراقی، مریم (۱۳۷۸). **احساس و ادراک از دیدگاه روان‌شناسی: ۱۸۴-۱۸۵** - معادنت آموزش فنی و حرفه‌ای، ۱۳۶۶

نظام آموزش فنی و حرفه‌ای موفق بخش یک

رسمی و دولتی ناموفق‌اند و گسترش روزافزون گروه سنی ۱۵ تا ۳۰ (از نظر کل جمعیت نیروی کار) هم نتوانسته است کمبود مهارت کار را در جهان جبران کند. در حالی که نیاز جهان برای کارگرهای ماهر بالا رفته، ظرفیت اقتصادی کشورها برای تأمین این نیاز جهانی کاهش یافته است. با در نظر گرفتن نکات زیر درستی این مطلب اثبات می‌شود:

- در دهه بعد (۲۰۲۰) یک میلیارد به جمعیت افزوده شده در جهان از طبقه کارگر خواهند بود؛
- جمعیت ۱۵ تا ۲۵ سال کشورهای در حال رشد ۸۵ درصد جمعیت جهان را تشکیل خواهند داد؛

- تا سال ۲۰۱۵ با کمترین تخمین، برای ۸۹ میلیون نفر، مرکز آموزشی دبیرستانی باید به مراکز فعلی آموزش اضافه شود. برای برآورده کردن این نیاز روبه‌رشد جهانی و تأمین نیروی کارگر و تکنسین ماهر و آموزش دیده در رشته‌های مختلف، یک برنامه آموزش فنی و حرفه‌ای جامع، مفید و به‌روز در کشورها لازم و ضروری است تا:
- سطوح همکاری آموزشی و تربیتی بین

مقدمه

در شرایطی که جهان از رکود اقتصادی خارج می‌شود توانایی کشورها در افزایش نیروی کار برای دولت و اقتصاد از اهمیت زیادی برخوردار است. افزایش فرصت‌های شغلی و بالا بردن تحرک اجتماعی نیروی کار یک کشور به‌خصوص از طریق تولید شغل امری حیاتی است، زیرا آموزش در مدرسه و به دنبال آن در دانشگاه لزوماً به استخدام و ایجاد شغل منتهی نمی‌شود. بهبودی از آخرین تلاطم‌های اقتصادی هنوز هم در همه کشورها اتفاق نیفتاده است و در همه کشورها هنوز هم مشکلات اقتصادی به چشم می‌خورد. بعضی از این مشکلات در قشر جوان بسیار بارز و چشمگیرتر است، زیرا آن‌ها در طلب مشاغل

کلیدواژه‌ها:

فنی و حرفه‌ای، نظام آموزشی، بازار کار

**نظام آموزش
فنی استرالیا
ارتباط مستقیم
با استخدام دارد.
اگر چه دانش آموزان
بعد از دوره
آموزشی مدرک
می گیرند ولی در
طول آموزش حتماً
باید دوره‌های
کارآموزی یا
شغل‌های پاره‌وقت
داشته باشند**

در نظر بگیرند. این شرایط شامل تقاضای بازار کار، نیازهای بخش‌های دولتی و خصوصی مرتبط با بازار کار و ظرفیت حرفه‌ای معلمان و استادان فنی و حرفه‌ای است. به علاوه آموزش فنی و حرفه‌ای باید نیازهای خاص موقعیت‌های کاری موجود در شهر و روستاها را در نظر بگیرد و نظام ارزش‌ها، عقاید، آداب، رسوم، مذهب‌ها و تفاوت مناطق و تغییرات اقلیمی بین مناطق یک کشور را نیز در برنامه‌ریزی خود لحاظ کند (این تفاوت‌ها به خصوص در ارتباط با جنسیت و جنبه‌های اجتماعی آموزش و استخدام مطرح است).

اداره آموزش و مدیریت (MTC) مثل بیشتر سازمان‌های بین‌المللی آموزش فنی و حرفه‌ای با تجربه‌ای که از کار کردن در آمریکا و کشورهای متفاوت دیگری مثل عراق، سودان، مغولستان، اردن و فلسطین به دست آورده به این نتیجه رسیده است که باید بین ساختار و عملکرد نظام آموزشی فنی و حرفه‌ای خط‌کشی دقیقی انجام گیرد. اهمیت

کارفرماهای بخش خصوصی و دولتی گسترش پیدا کند؛

- بهره‌بری افزایش یابد؛
- ظرفیت ایجاد شغل افزایش یابد؛
- بخش‌های انرژی و محیط‌زیست هر چه بیشتر گسترش پیدا کنند.

و در مجموع رویه‌ای باشد که باعث افزایش ایجاد شغل و بهبود آن شود، پویایی اجتماعی را شکوفا سازد، تجارت و بازرگانی را رونق دهد، آرام‌آرام از فقر بکاهد و سطوح درآمدی فرد و جامعه را همزمان رشد دهد.

بی‌شک توسعه اولیه و ثانویه یک سیستم آموزش فنی و حرفه‌ای مرتبط و پاسخ‌گو به بازار جهانی کار دقیق و بی‌خطایی نیست. کشورهای که از لحاظ پیشینه تاریخی متفاوت‌اند، به خصوص آن‌هایی که از لحاظ صنعتی و زیرساختی قوی هستند، نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای متفاوتی را به کار گرفته‌اند.

در بعضی کشورها، آموزش عالی و آموزش فنی و حرفه‌ای به صورت یک ساختار دوسویه عمل می‌کند و دارای یک قالب آموزش و مهارتی تأثیرگذار در سطح کشور است. در حالی که در کشورهای دیگری آموزش فنی و حرفه‌ای کاملاً از نظام رسمی آموزش جداست و اغلب به آن به چشم یک نظام آموزش ناقص نگاه می‌شود. زیرا در پی آن فقط درآمد کمتر و فرصت‌های شغلی ضعیف‌تر حاصل می‌شود.

در بعضی کشورها، برای مثال اتحاد جماهیر شوروی سابق، به مدرسان آموزش فنی و حرفه‌ای کمتر از مدرسان مدارس ابتدایی حقوق داده می‌شود و کالج‌های آموزش فنی و حرفه‌ای از لحاظ ابزار و تجهیزات، گذشته از اینکه کارایی لازم را ندارند، کاملاً مجهز نیستند. در حالی که بعضی نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای پیچیده، پویا هستند و با مشارکت شدید بخش‌های خصوصی و یا صنعت اداره می‌شوند. چنین نظام‌های آموزشی به راحتی دوباره قابل اجرا نیستند. در این بین نظام‌های آموزشی دیگر پیشرفت بسیار کمی دارند و فاقد قالب‌بندی خوبی هستند. آن‌ها جواب‌گوی بازار کار نیستند و نباید دوباره اجرا شوند.

همگان بر این عقیده‌اند که نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای جدید و متناسب با بازار کار باید شرایط اجتماعی و اقتصادی مورد انتظار روز را

این آموزش به توسعه نیروی انسانی و مدیریت استعداد‌های انسانی دست پیدا کند. وظیفه اصلی این مرکز گسترش و اجرای برنامه‌هایی برای آموزش مهارت‌های شغلی از جمله آموزش فناوری پیشرفته است.

دانشگاه فنی کره ساختمان‌ها، امکانات و دانشکده‌های مرکز آموزش و در کل زیربنای ساختاری و فیزیکی آموزش فنی و حرفه‌ای را تأمین می‌کند. شرکت سامسونگ نیز در خرید تجهیزات لازم، فناوری آموزشی و مواد آموزشی سرمایه‌گذاری می‌کند. در طراحی برنامه‌های درسی و واحدهای درسی نیز دانشگاه فنی و شرکت سامسونگ با هم همکاری می‌کنند تا جواب‌گوی نیاز دانشجویان باشند. این همکاری به‌منظور کم کردن ناهماهنگی بین برون‌دهی نظام آموزش فنی و نیاز بازار کار است.

نمونه دیگری از این مدیریت، در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای استرالیا دیده می‌شود.

این تمایز به‌خصوص زمانی مشخص می‌شود که کشورهای در حال توسعه، راهبردهای آموزشی را از کشورهای دیگر قرض می‌گیرند و سعی دارند که با اصلاحات این نظام جدید خود را سازگار کنند که این می‌تواند شامل پذیرش سطوح متفاوت سواد ریاضی و ادبی در دانش‌آموزان این نظام آموزشی و در دولت و اداره آموزش کشور هم باشد.

اداره آموزش و مدیریت به‌خوبی از این مسئله آگاهی دارد که یک نظام آموزش موفق، برای مثال، در اندونزی شاید در کشور زامبیا خوب عمل نکند. از آنجایی که شرایط اقتصادی و فرهنگی هر کشور با کشور دیگر فرق دارد باید اصول اولیه نظام آموزشی فنی و حرفه‌ای مؤثر یک کشور شناسایی و تعریف گردند و به‌کار گرفته شوند.

اصول شش‌گانه مؤثر در یک نظام آموزشی فنی و حرفه‌ای موفق به قرار زیر است:

۱. ارتباط با بازار کار (نیازها و انتظارات کارفرما)؛

۲. دسترسی به آموزش دیده‌ها؛

۳. کیفیت تحویل یا ارائه؛

۴. استانداردسازی؛

۵. در برگیری مهارت‌های ساده؛

۶. سرمایه‌گذاری بی‌خطر و پیوسته.

با رعایت این اصول، نظام آموزشی منطبق با یک کشور یا منطقه‌ای از یک کشور از همه جهت می‌تواند بهترین باشد.

اصول اولیه نظام آموزشی فنی و حرفه‌ای موفق

● **ارتباط با بازار کار:** نظام آموزشی فنی و حرفه‌ای مؤثر در هر کشور یکی از ستون‌های اصلی اقتصاد موفق آن کشور است و می‌تواند ارزش‌های یک ملت و تولیدات داخلی آن کشور را در بازار جهانی معرفی کند. آموزش فنی و حرفه‌ای مؤثر همچنین می‌داند که آموزش و پرورش هر کشور باید براساس تقاضاها و داده‌های بازار کار قابل اعتماد و نیازهای کارفرماها، به‌خصوص در شغل‌ها و حرفه‌های مورد نیاز، نیرو تربیت کند.

برای روشن شدن مطلب بالا، همکاری بین شرکت سامسونگ کره و دانشگاه فنی آن کشور قابل تأمل است. در سال ۲۰۰۵ دانشگاه فنی کره یک مرکز آموزشی الکترونیک پیشرفته (high-tech) با همکاری شرکت سامسونگ تأسیس کرد تا از طریق

اصول شش‌گانه

مؤثر در یک

نظام آموزشی

فنی و حرفه‌ای موفق

به قرار زیر است:

۱. ارتباط با بازار کار

(نیازها و انتظارات

کارفرما)؛

۲. دسترسی به

آموزش دیده‌ها؛

۳. کیفیت تحویل یا

ارائه؛

۴. استانداردسازی؛

۵. در برگیری

مهارت‌های ساده؛

۶. سرمایه‌گذاری

بی‌خطر و پیوسته

داشته باشند. آموزش فنی در استرالیا در سطح دوره دوم دبیرستان و معادل دانشگاه است. اما اکثر دانش‌آموختگان (فارغ‌التحصیلان) یا از قبل استخدام شده‌اند یا فوراً بعد از دانش‌آموختگی استخدام می‌شوند. این آموزش با تقاضای کار بسیار تناسب دارد و جواب‌گوی نیازهای فوری و طولانی مدت صنعت است. تأکید بر مسئله آموزش، دانش‌آموختگان آماده برای کار را تحویل می‌دهد. آن‌ها نه تنها آماده استخدام‌اند، بلکه برای آموزش ضمن خدمت هم نیاز ندارند.

در آموزش فنی استرالیا بخش صنعت بسیار گنجانده شده است. برای مثال اتاق‌های گفت‌وگوی صنعت تشکیل شده‌اند تا شوراهای مهارت‌های ملی را وادار سازند که نیروهای کارشناس و مهارت‌ها و دانش لازم را برای آموزش و نیز تهیه جوایز آکادمیک برای دانش‌آموختگان را تأمین کنند.

از این مثال‌ها چنین برمی‌آید که آموزش برای بازار کار به همکاری و همفکری با کارفرماها نیازمند است تا نیازهای آموزشی و پرورشی مشخص شوند و مطالبات بازار کار برآورده شود. این یک فرایند پویاست، زیرا کارفرما و مطالبه بازار کار باید با تغییرات فنون روز و افزایش مهارت‌های کاری هماهنگ باشد.

برای دستیابی به این هدف یک نظام آموزش فنی پاسخ‌گو باید روش‌هایی را برای سنجش یا تحقیق از کارفرماها در دست داشته باشد تا اطلاعات بازار کار را بتواند جمع‌آوری کند و این اطلاعات جواب‌گوی تغییرات آموزش دانش‌آموختگان باشد. همچنین نیاز به فراگیری مهارت‌های بالاتر را در مستخدمین جواب‌گو باشد و دانشجویان را برای حضور در کالج‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و سازمان‌های آموزشی مشابه هدایت کند.

دولت می‌تواند قدم‌های لازم را برای این تغییرات بردارد تا آموزش بتواند پاسخ‌گوی نیازهای حرفه‌ای و رشد نیروی کار در آینده باشد. کشورهای حرفه‌ای در حال توسعه در وضعیت خوبی به سر می‌برند. از آنجایی که می‌توانند شهروندان خود را در صنایع به خوبی آموزش دهند تا به بهترین نحو، پاسخ‌گوی نیازهای کشور باشند و در عین حال، به‌خصوص در مورد سرمایه‌گذاری‌های مطمئن در آموزش فنی و حرفه‌ای، از سد موانعی که کشورهای توسعه‌یافته مجبور به عبور از آن بوده‌اند، بگذرند.

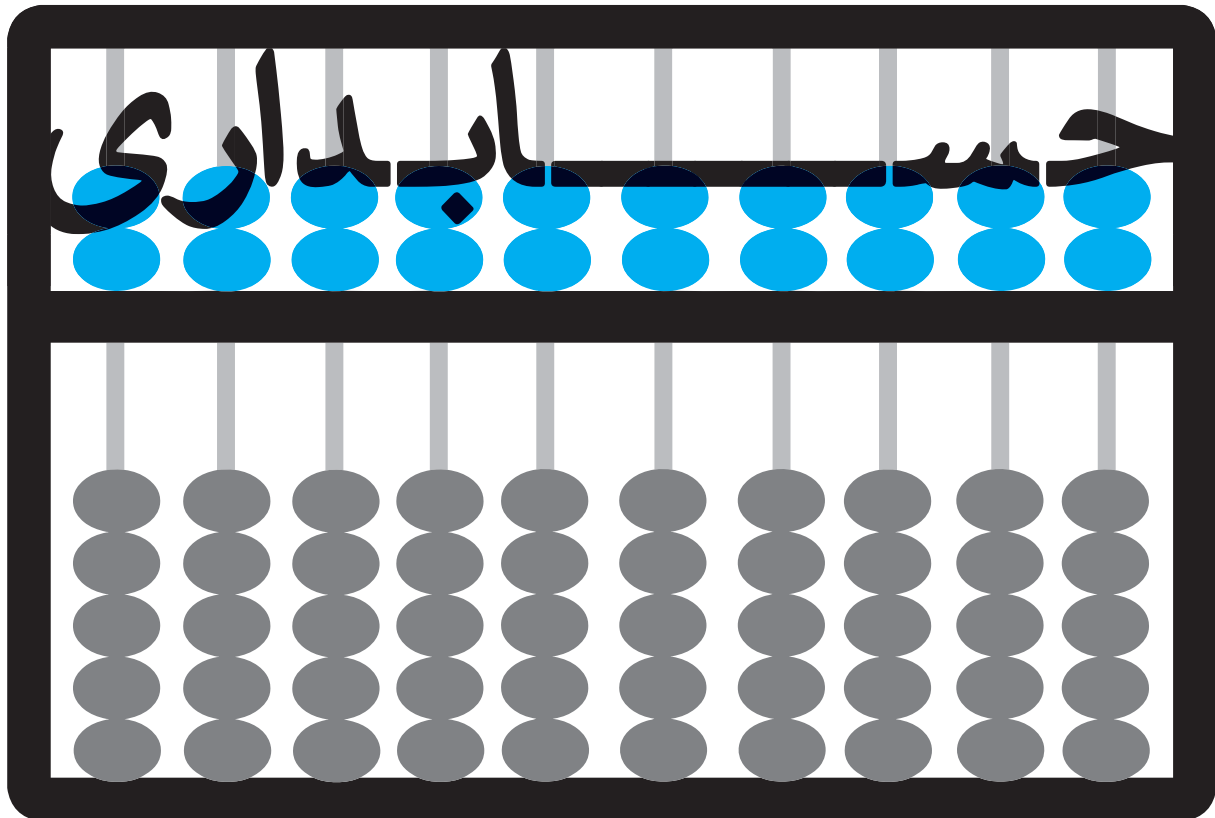

آموزش برای بازار کار به همکاری و همفکری با کارفرماها نیازمند است تا نیازهای آموزشی و پرورشی مشخص شوند و مطالبات بازار کار برآورده شود. این یک فرایند پویاست

آموزش فنی و حرفه‌ای در استرالیا تحت نظارت آموزش و پرورش فنی (TAFE) اداره می‌شود که یک نظام آموزشی دوسویه است و به دانش‌آموزان این توانایی را می‌دهد تا مسیر آموزش رسمی آکادمیک را به سمت یک آموزش ثالث یا یک برنامه آموزشی فنی و حرفه‌ای مشابه با سال‌های پایانی دبیرستان طی کنند و در نهایت به استخدام یا یک آموزش ثالث منجر شود.

نظام آموزش فنی استرالیا ارتباط مستقیم با استخدام دارد. اگرچه دانش‌آموزان بعد از دوره آموزشی مدرک می‌گیرند ولی در طول آموزش حتماً باید دوره‌های کارآموزی یا شغل‌های پاره‌وقت

روش‌های تدریس، چالش‌ها، و راهکارهای پیشرفت رشته

چکیده

یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مدیران امروزی در تأمین نیاز سازمان‌ها تربیت حسابداران لایق است. در این بین مدارس به‌عنوان مرکز پرورش انسانی توانمند و متخصص از اهمیت به‌سزایی برخوردارند. نقش این آموزش در مدارس به‌منظور پرورش حسابدارانی تحصیل کرده و قابل اعتماد جهت ورود به بازار کار بسیار مهم و حیاتی‌ست. به همین دلیل در آغاز مقاله سعی نمودم روش‌های تدریس سنتی و نوین آموزش حسابداری را بیان نمایم. در ادامه به بررسی تاریخچه آموزش حسابداری در ایران و مشکلات و تهدیدات پیش‌روی آن پرداختم و در انتهای مقاله، متناسب با نظام آموزشی کشور، برای بهبود و پیشرفت رشته حسابداری در ایران چند پیشنهاد را مطرح نمودم.

کلیدواژه‌ها:

روش‌های تدریس،
چالش‌های رشته
حسابداری، راهکارهای
پیشرفت حسابداری

مقدمه

تحولات صدسال اخیر باعث گردیده است که حرفه حسابداری به سرعت خود را با شرایط تطبیق دهد و به‌عنوان یک دانش تخصصی مطرح گردد. این تحولات ناشی از تغییراتی‌ست که در نیازهای جامعه به‌وجود آمده و قطعاً پاسخ ندادن به موقع به تغییراتی که در نیازهای جامعه به وجود می‌آید نتایج مخربی به دنبال خواهد داشت.

برای مثال، با شکل‌گیری انقلاب صنعتی در دنیا و افزایش رقابت بین تولیدکنندگان و نیاز شدید مدیران به اطلاعات مربوط به هزینه‌های تولیدی، دانش حسابداری موضوع جدیدی تحت عنوان حسابداری بهای تمام شده را به دامنه خود

و مهارت‌هایی برخوردار باشند تا بتوانند برای ایفای نقش سازمانی و تعامل‌های فردی و گروهی در طول عمر کاری خود در مشاغل مختلف آماده باشند.

تاریخچه آموزش حسابداری در ایران

حسابداری در ایران سابقه طولانی دارد و این، به روایتی، به تمدن‌های مختلفی بر می‌گردد که در

**در حال حاضر
حسابداران برای
ورود به بازار کار
و اتخاذ شغلی
حرفه‌ای به
مجموعه وسیع تری
از مهارت‌ها نیاز
دارند**

ایران ایجاد شده است. مدارک حسابداری به‌دست آمده با بیست و پنج قرن قدمت، شهادی بر این مدعاست.

ممیزی املاک در سلسله سامانی و تکامل حسابداری سیاق برای نگاه‌داری حساب درآمد و مخارج حکومتی در دوران سلجوقی از نمونه‌های بارز و پیشرفته آن دوران است. آغاز حسابداری رسمی در ایران به سال ۱۲۹۰ شمسی در مدرسه دارالفنون بر می‌گردد. در آن دوران ریاست مدرسه را شادروان علی اکبر دهخدا برعهده داشت.

دانشگاه تهران و دانشکده حسابداری و علوم مالی شرکت نفت از اولین مراکز آموزشی‌ای بودند که سهم درخور توجهی در رشد آموزش حسابداری داشتند. در واقع دانشگاه تهران اولین دانشگاهی

اضافه نمود و متناسب با نیازها گسترش یافت. با توجه به تغییرات محیط تجاری و پیشرفت سریع فناوری و جهانی شدن بازارها، نقش حسابداران کنونی از تهیه اطلاعات به تهیه و تفسیر اطلاعات گوناگون، اعم از مالی و غیر مالی، برای استفاده‌کنندگان درون‌سازمانی و برون‌سازمانی تغییر یافته است و به‌دلیل تغییر و تحولات دنیای تجارت حسابداران باید از تخصص‌های پیچیده‌تری برخوردار باشند تا بتوانند خدمات بهتری را ارائه دهند و جایگاه متناسب با شأن خود را به‌دست آورند.

امروزه متقاضیان حرفه حسابداری از حسابداران حرفه‌ای انتظار ارائه خدمات با ارزش افزوده را دارند. به عبارت دیگر، انتظار می‌رود که حسابداران در ارزیابی اطلاعات و سیستم‌های پیچیده همچنین در پیش‌بینی و ارائه مشاوره توانا باشند و لازمه این توانایی آموزش شیوه‌ها و تفکر در سطوح بالا، توسعه مهارت‌های یادگیری بلندمدت برای تفکر نقادانه و به‌کارگیری این اصول و مفاهیم در شرایط و زمینه‌های متفاوت است.

از این رو مدارس نقش عمده‌ای را در فرایند یادگیری و آموزش دانش‌آموزان ایفا می‌کنند. به همین منظور با بهره‌گیری از الگوها و روش‌های نوین آموزشی هم‌جهت با تغییرات در محیط، باید تفکرات و باورها نیز تغییر یابند. ایجاد یک سیستم آموزشی مناسب که مبتنی بر تقاضا و نیازهای جامعه و منطبق بر اهداف، سیستم‌ها و نگرش‌های جامعه باشد، از پدیده‌های این تغییرات است.

مک‌دونالد در مورد آموزش این گونه می‌گوید: «هدف آموزش حسابداری تنها تربیت انسان آگاه بر قوانین و مقررات و استانداردهای حسابداری نیست، بلکه هدف تربیت انسان‌هایی با قدرت و خلاقیت است. افرادی که قدرت تحلیل مسائل حسابداری و توانایی حل مشکلات آن را داشته باشند». از این رو آموزش‌ها باید دانش‌آموختگان (فارغ‌التحصیلان) را به گونه‌ای آماده نماید که بتوانند وظایف زیر را انجام دهند:

۱. برای ورود به حرفه حسابداری و حسابرسی موفق باشند.
۲. مهارت‌های اولیه لازم را جهت تداوم در حرفه حسابداری و حسابرسی به‌گونه حرفه‌ای داشته باشند.
۳. دانش‌آموختگان باید از دانش‌های زمینه‌ای

«هدف آموزش
حسابداری تنها
تربیت انسان آگاه
بر قوانین و مقررات
و استانداردهای
حسابداری نیست،
بلکه هدف تربیت
انسان‌هایی با
قدرت و خلاقیت
است. افرادی
که قدرت تحلیل
مسائل حسابداری
و توانایی حل
مشکلات آن را
داشته باشند»

بود که رشته حسابداری را به همت دکتر فضل‌الله اکبری برپا کرد. در همان برهه از زمان، حجم عظیمی از سرمایه‌گذاری‌های خارجی در شرکت ملی نفت ایران انجام شده بود که ایجاب می‌کرد حسابداران کاردان و دانش‌آموخته برای ثبت و گزارشگری معاملات و رویدادهای مالی دستگاه غول‌آسای صنعت نفت تربیت شوند. بر پایه همین واقعیت، دانشکده حسابداری و علوم مالی شرکت نفت به دنبال دانشکده علوم اداری دانشگاه تهران تأسیس شد.

چندی بعد مؤسسه عالی حسابداری به همت دکتر عزیز نبوی شکل گرفت و منشأ خدمات ارزنده‌ای در امر آموزش حسابداری گردید. پس از این، سایر دانشگاه‌ها نیز با یک یا دو دهه تأخیر سرانجام رشته حسابداری را دایر کردند، که از آن میان می‌توان به دانشگاه ملی سابق و مدرسه عالی بازرگانی اشاره کرد. بعد از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی مدرسه عالی بازرگانی به دانشگاه علامه طباطبایی تغییر نام یافت و این دانشگاه در گذشته و امروز سهم درخور توجهی در آموزش حسابداری ایفا نموده است.

روش‌های سنتی آموزش حسابداری، معایب و مزایای آن‌ها

روش‌های سنتی به روش‌هایی گفته می‌شود که سال‌ها مؤسسات آموزش عالی و دانشگاه‌ها و مدارس از آن‌ها استفاده کرده‌اند و در حال حاضر هم یکی از متداول‌ترین روش‌ها محسوب می‌شوند. برخی از این روش‌ها عبارت‌اند از حفظ و تکرار، سخنرانی، کتاب محوری و...، که در ادامه به بررسی مزایا و معایب این روش‌ها می‌پردازیم.

● **روش حفظ و تکرار:** این روش یکی از قدیمی‌ترین روش‌های استفاده شده در رشته حسابداری است و تأکید آن بر حفظ و تکرار مطالب آموزشی است. یکی از مزیت‌های این روش، این است که به خوبی می‌توان از خلاصه‌برداری و سایر فنون حافظه استفاده نمود. اما در این روش به علایق و تفاوت‌های فردی دانشجویان توجه نمی‌شود.

● **روش سخنرانی:** این روش سابقه طولانی در آموزش کشور دارد و عبارت است از عرضه مفاهیم با بیان شفاهی از طرف معلمین و یادگیری آن‌ها از راه گوش دادن و یادداشت برداری توسط دانش‌آموزان. سخنرانی بهترین شیوه توضیح مطالب

یا تفهیم یک موضوع جدید است، زیرا در صورت لزوم مطالب با مقدمه‌ای مناسب و توضیحی کامل، خلاصه و جمع‌بندی می‌شوند. اما در این روش دانش‌آموز غیرفعال است و فقط حس شنیداری وی مورد استفاده قرار می‌گیرد. با وجود پیدایش روش‌های نوین در حوزه تدریس هنوز اکثر معلمین بیش از شصت درصد وقت کلاس را به سخنرانی می‌پردازند، یعنی آموزش کنونی حسابداری، انتقال مطالب از مواد درسی معلمین به دفاتر دانش‌آموزان است.

● **روش پرسش و پاسخ:** یکی از روش‌های رایجی که معلمین در دروس از آن استفاده می‌کنند، روش پرسش و پاسخ است. گرچه این روش در پاره‌ای از اوقات اعتمادبه‌نفس دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد اما در تمام دروس حسابداری قابل اجرا نیست و به مهارت معلمین در طرح سؤال بستگی دارد.

● **کتاب محوری:** این روش را در کشور ما همراه با نام دانشگاه پیام‌نور می‌شناسند. کتاب محوری گرچه نیروی حافظه دانش‌آموزان را تقویت می‌کند اما باعث می‌گردد حس کنجکاوی دانش‌آموزان از بین رود و در پاره‌ای اوقات به سبب مطالعه زیاد موجب دلسردی آنان از درس و مطالعه می‌گردد. بسیاری از استادان و منتقدان به این باورند که روش‌های مذکور کمتر باعث تفکر خلاق و انتقادی در بین هنرآموزان می‌شود. به همین دلیل در بیشتر کشورهای پیشرفته دنیا از روش‌های تدریس نوین استفاده می‌گردد.

روش‌های نوین آموزش حسابداری

یادگیری فرایندی ست فعال، یعنی بر خلاف عقیده بسیاری، تدریس تنها گفتن زنجیره‌ای از مطالب به فراگیران نیست، بلکه فرایندی ست دوطرفه؛ یعنی دانش‌آموزان لزوماً آن چیزی را که توسط استادان به آن‌ها گفته می‌شود به خاطر نمی‌آورند، بلکه نسخه‌ای مشخص از دانش را در ذهن خود می‌سازند، که این دلیلی ست برای فعال بودن هر دو سوی آن. از این‌رو روش‌های سنتی تدریس حسابداری، به رغم آنکه در بسیاری از مدارس استفاده می‌شود، دیگر کارایی چندانی ندارد و به همین دلیل در ادامه چند روش نوین را در آموزش مطرح می‌نماییم:

● **روش یادگیری مشارکتی:** این نوع

از یادگیری انفرادی‌ست، زیرا یادگیری مشارکتی سبب انگیزش بیشتر در فراگیران می‌شود و نگرشی مثبت در آن‌ها نسبت به تجربیات یادگیری و استاد ایجاد می‌کند.»

● **روش واحد پروژه:** مفهوم پروژه نزد عموم عبارت است از مسئله‌ای وسیع و مهم که جنبه علمی دارد و دانش‌آموزان عموماً به آن‌ها

یادگیری نوعی فعالیت گروهی کوچک اما سازمان‌یافته است و اعضای گروه یادگیری با همکاری یکدیگر در جهت دستیابی به هدفی مشترک فعالیت می‌کنند. دانش‌آموزان می‌خواهند که یادگیری خود و دیگر اعضای گروه افزایش یابد. هدف مشترک گروه ممکن است فراگیری یک مفهوم، حل مسئله یا اجرای یک تحقیق باشد.

علاقه‌مند هستند. پروژه در مفهوم کلاس، از الهامات دانش‌آموزان سرچشمه می‌گیرد و باعث افزایش علاقه آن‌ها می‌شود. ابعاد تجربی این روش فراوان است، زیرا در آن منطقی بودن و تقسیمات ساختگی درس از بین می‌رود و مؤثرترین روش برای مواجهه با مسئله تفاوت‌های فردی‌ست و باعث یادگیری عمیق و پایداری می‌گردد.

● **آموزش با فناوری‌های روز دنیا:** فناوری اطلاعات عبارت است از مجموعه توانایی‌های انسان در قالب روش‌ها، تخصص‌ها، نرم‌افزارها و سخت‌افزارها در قلمرو رایانه و ارتباطات. از این مجموعه می‌توان در امر آموزش بهره گرفت و در نتیجه آن، آموزش هم در محتوا و هم در شکل دگرگون می‌گردد. فناوری اطلاعات می‌تواند هر دو

این رویکرد مبتنی بر وابستگی متقابل مثبت بین اعضای گروه، مسئولیت هریک از اعضا، مهارت‌های اجتماعی و پردازش گروهی است.

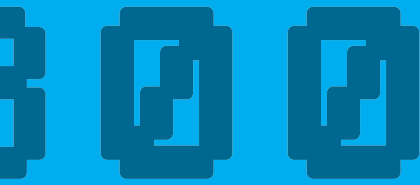
مطالعات نشان می‌دهند که استفاده از یادگیری مشارکتی باعث می‌شود فراگیران اطلاعات بیشتری را برای مدت طولانی نگه‌داری کنند. در سال‌های اخیر از این روش در آموزش دروس و مباحث مختلف حسابداری، از جمله تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی، استفاده شده و نتایج مثبتی به همراه داشته است.

همچنین در خصوص با اثربخش بودن یادگیری مشارکتی نسبت به یادگیری انفرادی فتحی آذر به نقل از جانسون این‌گونه بیان می‌دارد: «تجربیات یادگیری مشارکتی اثربخش‌تر

بعد را متحول کند و بدون تحمل هیچ گونه سختی ما را از مسیر میانبر به هدفمان برساند.

استفاده از فناوری بیش از یک دهه است که رونق یافته است، به طوری که در ایالات متحده آمریکا بیش از ۱۳ میلیارد دلار از بودجه کشور به آن اختصاص می‌یابد. براساس تحقیقی در آمریکا که در بین ۹۹۰ شرکت و دانشگاه صورت گرفته است به نتایج زیر دست یافته‌اند:

- تنها ۲/۸ درصد از شرکت‌ها و دانشگاه‌ها و مدارس از روش‌های الکترونیکی استفاده نمی‌کنند.

دروس به روش‌های حرفه‌ای و تخصصی؛
۳. امکان تلفیق چند رسانه و ارائه آموزشی
اثر بخش؛
۴. قابلیت استفاده مجدد فایل مربوطه برای
همه دانش‌آموزان؛

۵. سهولت امکان بازنگری و طرح درس.
البته در استفاده از این روش باید این نکته را مدنظر قرار دهیم که با ایجاد تنوع در ارائه مطالب از خواب‌آلودگی دانش‌آموزان جلوگیری شود تا بتوان بازدهی درس را افزایش داد. امروزه تقریباً ارتباط فیزیکی بین معلمان و دانش‌آموزان با استفاده از فناوری اطلاعات در امر آموزش از بین رفته است. نکته مهم دیگر در حمایت از فناوری اطلاعات این است که با این روش‌ها دسترسی به منابع درسی همچون کتاب‌ها، مجلات و مقالات به‌نحو چشمگیری راحت‌تر شده است و دانشجویان می‌توانند با دسترسی آسان به این منابع اطلاعات و سطح معلومات خود را افزایش دهند.

وظایف حسابداران و روش‌های آموزش آن

به‌طور کلی وظایف حسابداران را می‌توان به چهار دسته کلی تقسیم کرد:

۱. وظایف عادی که در برگیرنده مهارت‌های دفترداری ابتدایی و حسابداری هزینه است.
۲. وظایف تکنیکی که شامل بودجه‌بندی و حسابداری مدیریت است.
۳. وظایف ماهرانه که وظایف حسابرسی، تصمیم‌گیری و گزارشگری را شامل می‌شود.
۴. وظایف پژوهشی که مهارت‌های تحلیلی و طراحی سیستم و مشاوره حرفه‌ای مستقل را در

- بیش از ۹۰ درصد از دانش‌آموزان از تحصیل در مدارسی که به‌صورت الکترونیکی درس را ارائه می‌نمایند رضایت دارند.

- مؤسسات آموزشی در استفاده از منابع انسانی صرفه‌جویی کرده و سود را افزایش داده‌اند. یکی از فناوری‌ها، نرم‌افزار مفیدی به نام «پاورپوینت» است که امروزه مورد استفاده قرار می‌گیرد و دارای مزایای زیر است:

۱. افزایش تجرب آموزش و یادگیری برای معلم و دانش‌آموز؛
۲. تشویق و حمایت معلمان، به‌منظور ارائه

۹۷۸

- کمبود کتب درسی حسابداری و وجود کتب قدیمی فارسی؛
- کمبود پژوهش‌های کافی در زمینه رشته حسابداری؛
- پایین بودن وضع چاپ و انتشار مطالب حسابداری؛
- نبودن دوره‌های کارآموزی مفید برای هنرآموزان.

راهکارهایی برای پیشرفت آموزش رشته حسابداری در ایران

تجربیات یادگیری مشارکتی
اثربخش‌تر
از یادگیری انفرادی است، زیرا یادگیری مشارکتی سبب انگیزش بیشتر در فراگیران می‌شود و نگرشی مثبت در آن‌ها نسبت به تجربیات یادگیری و استاد ایجاد می‌کند.»

۱. فراهم‌سازی امکان فرصت‌های مطالعاتی داخلی و خارجی برای استادان، به‌منظور به‌روزرسانی دانش‌های آن‌ها و ارزیابی مستمر توانایی‌های علمی استادان و وضع برنامه‌های آموزشی مستمر برای کارکنان و استادان، به‌منظور افزایش کارایی آن‌ها در اجرای قوانین و آیین‌نامه‌های آموزشی؛
۲. از آنجایی که بسیاری از مقالات و تحقیقات دانشجویی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری نوشته می‌شود پیشنهاد می‌گردد دانش‌آموزان را با شیوه‌های پژوهش و مقاله‌نویسی آشنا کنیم و آن‌ها را به انجام کارهای پژوهشی ترغیب نماییم.
۳. علاوه بر درس «کاربرد رایانه در حسابداری» پیشنهاد می‌شود درسی تحت عنوان «آموزش نرم‌افزارهای حسابداری» در سطح مدارس گنجانده شود تا بخشی از مشکلات دانش‌آموزان برای ورود به بازار کار از بین رود.
۴. پیشنهاد می‌شود درسی تحت عنوان «تاریخچه حسابداری ایران و جهان» در کتب درسی ارائه شود تا بر جذابیت‌های این رشته افزوده گردد.

۵. فنون و شیوه‌های تدریس و آموزش باید به‌گونه‌ای باشد که مهارت‌های افراد را افزایش دهد. فعالان و شاغلان حرفه باید با دخالت در روش‌های فعلی تدریس و مشورت با مربیان، دانش‌آموزان را با شیوه‌ها و فنون عملی آشنا سازند و در حقیقت لازم است که معلمان در آموزش‌های خود از شاغلین حرفه استفاده کنند و حتی‌الامکان دروس عملی را ارائه دهند.

۶. با وجود شاخه‌های متفاوت رشته حسابداری و فرصت‌های شغلی متنوع، مانند حسابرسی، خدمات مالیاتی، حسابداری مدیریت و...، بیشتر افراد، حسابداری را حرفه‌ای محدود می‌دانند، مگر

برمی‌گیرد.

این وظایف را می‌توان با توجه به پیچیدگی و توانایی تحلیل آن‌ها به شرح زیر در نظر گرفت. زیرا روش‌های آموزشی برای هر یک از وظایف فوق متفاوت خواهد بود:

- برای وظایف عادی روش کاربردی به کار می‌رود. این آموزش در چارچوب سرفصل‌های درس‌های مشخص انجام می‌گیرد.

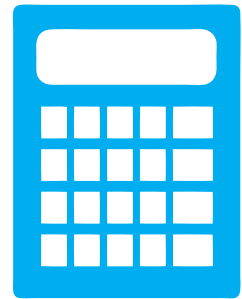
- برای وظایف تکنیکی روش تقلیدی به کار می‌رود. این روش فراگیری اصول و استانداردهای اصلی و کاربرد آن‌ها را در شرایط مختلف شامل می‌شود.

- برای وظایف ماهرانه روش ابتکاری به کار می‌رود، که بر خرد، قدرت درک و تجربه و نه بر مجموعه‌ای از قواعد و رویه‌های مدرن، تأکید دارد. مثال بارز آن، بررسی کار یک حسابرس توسط حسابرس ارشد است.

- وظایف پژوهشی از طریق روش ابداعی آموزش داده می‌شود. این روش بر خلق توانایی بومی در داخل هر کشور برای ایجاد روش‌های جدید یا ارائه راه‌حلی برای مشکلات جدید تأکید دارد و در آن جریان آموزش بین معلم و دانش‌آموز کاملاً دوطرفه است.

چالش‌های پیش‌روی آموزش حسابداری در ایران

- می‌توان شش عامل بازدارنده را در رشد آموزش حسابداری در ایران بیان نمود:
- کافی نبودن مدرسان زبده؛
- تفاوت آشکار بین آموزش و عمل؛

* منابع

۱. اعتمادی، حسین و فخاری، حسین (۱۳۸۳)، تعیین نیازها و اولویت‌های تحقیقاتی حسابداری ارائه الگوی جهت همسویی تحقیقات، آموزشی و عمل، بررسی حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۵، سال یازدهم، صص ۲۷-۳۰
۲. ایزدی‌نیا، ناصر و معصومی، خانقاه (۱۳۹۱)، ارزیابی کارایی گروه‌های آموزش حسابداری دانشگاه‌های سراسری و آزاد استان اصفهان، دهمین همایش ملی حسابداری ایران، دانشگاه الزهراء، صص ۲۰-۱
۳. بهرامی‌نسب، علی و اخلاقی، محمدرضا و عبدلی، محمد (۱۳۹۱)، مطالعه تطبیقی آموزش حسابداری در کشورهای مختلف
۴. دهمین همایش ملی حسابداری ایران، دانشگاه الزهراء، صص ۱۰۳ - ۴۸۶، پتی، جفری. با ترجمه صفری ابراهیمی قوام و عباس صادقی (۱۳۸۵)، روش‌های نوین تدریس، تهران، عابد
۵. پنجه‌پور، مجتبی (۱۳۸۸)، عوامل مؤثر در استفاده کارآمد از نرم‌افزار پاورپوینت در ارائه دروس تخصصی دانشگاهی، مجله راهبردهای آموزشی، دوره ۲، شماره ۳، صص ۱۳۵-۱۳۱
۶. حجازی، رضوان و عامری، بهاره و کرمی، فاطمه (۱۳۹۱)، نگاهی بر نیازمندی‌های آموزش حسابداری، دهمین همایش ملی حسابداری ایران، دانشگاه الزهراء، صص ۲۲۱-۲۰۰
۷. خنیفر، حسین (۱۳۸۹)، نگاهی دوباره به روش‌ها و فنون تدریس، قم، بوستان کتاب
۸. دهقان دهنوی، حسن و معین‌الدین، محمود و صبا، ندا (۱۳۹۱)، تعیین اجزای دانش و مهارت آموزش حسابداری در محیط‌های تجاری جدید با رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری، دهمین همایش ملی حسابداری ایران، دانشگاه الزهراء، صص ۳۸-۲۱
۹. رضایی، پینته نونی و قربانی، علی‌اصغر (۱۳۹۱)، آینده آموزش حسابداری: فرصت‌ها و تهدیدها، دهمین همایش ملی حسابداری ایران، دانشگاه الزهراء، صص ۸۴-۵۵

اساسی در روش‌های آموزش از بازدهی روش‌های سنتی کاسته شده است و اکثر کارشناسان استفاده از روش‌های نوین تدریس از جمله استفاده بیشتر از فناوری اطلاعات را پیشنهاد نموده‌اند. علاوه بر بررسی روش‌های آموزش حسابداری، یکی دیگر از اهداف مقاله حاضر بررسی چالش‌ها و مشکلات رشته حسابداری و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن بوده است. از این رو با مطالعه مقالات و کتاب‌های مختلف به این نتیجه رسیدیم که آموزش حسابداری و آینده آن با چالش‌های فراوانی همراه است. برای مثال می‌توان به کافی نبودن مدرسان زبده، تفاوت آشکار بین آموزش و عمل، پایین بودن وضع چاپ مطالب حسابداری، نبود پژوهش‌های مناسب در این رشته، نبود دوره کارآموزی مناسب، توجه زیاد به آموزش‌های نظری و بی‌توجهی به افزایش قدرت تجزیه و تحلیل دانش آموزان و... اشاره نمود.

برای آنکه بتوانیم بخشی از این مشکلات را برطرف سازیم چند پیشنهاد زیر را مطرح کرده‌ایم:

افزافه نمودن دوره کارآموزی در مدارس به شکل هدفمند، ارائه درس نرم‌افزارهای حسابداری، تغییر در برنامه‌های درسی و بهنگام نمودن آن‌ها و توجه به مقاله نویسی و پژوهش.

آن‌هایی که در عمل وارد حرفه شده‌اند و از وسعت کاری حرفه آگاه‌اند. از این رو ضرورت دارد که مشاغل مرتبط با حسابداری معرفی و بر جذابیت آن‌ها افزوده شود.

۷. فراهم نمودن امکان حضور هنرآموزان و معلمان در سمینارها و کنفرانس‌های علمی و تخصصی در داخل و خارج کشور و همچنین ارائه تسهیلات و امکانات اعطایی کافی و مناسب در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی (مانند کتاب، سیاست‌های علمی، و مجلات علمی و...) به آن‌ها.

بحث و نتیجه‌گیری

در سال‌های اخیر بحث‌های فراوانی بین کارشناسان رشته حسابداری مبنی بر اینکه در حال حاضر حسابداران برای ورود به بازار کار و اتخاذ شغلی حرفه‌ای به مجموعه وسیع‌تری از مهارت‌ها نیاز دارند، مطرح گردیده است و این امر به نحوه آموزش حسابداری وابسته است. آموزش به‌عنوان نهادی پویا و آینده‌نگر وظیفه سنگین و افتخار آمیز آگاه‌سازی و هدایت حسابداران را برای ورود به عرصه بازار بر دوش می‌کشد. برای تحقق این هدف، نیاز به روش‌های تدریس مناسب و بهنگام است.

همان‌طور که بیان گردید با پیشرفت و تحولات

آموزش الکترونیکی و توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای

اشاره

آموزش و پرورش، که با هدف توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در جامعه ایجاد شده است، از ارکان اصلی هر جامعه محسوب می‌شود. توسعه اقتصادی نظام آموزشی برعهده بخشی از این نظام یعنی آموزش فنی و حرفه‌ای است. رشد سریع تغییرات و فناوری (تکنولوژی) حمایت شغلی افراد را می‌طلبد که امروز از وظایف مهم آموزش فنی و حرفه‌ای به‌شمار می‌رود. حمایت شغلی در عصر تغییرات سریع با شیوه‌ها و ابزارهای قبلی امکان‌پذیر نیست، زیرا آموزش با روش‌های قبلی نیازمند زمان و مکان مشخصی است که با این تغییرات سریع هم‌سویی ندارد. لذا آموزش الکترونیکی با شعار «همیشه و همه‌جا در دسترس» می‌تواند راه حل این مشکل باشد. برای اجرای این مهم، آموزش الکترونیکی باید به‌صورت پل ارتباطی نیرومندی بین نیازهای آموزشی کارکنان و صنعت عمل کند و آموزش را منطبق با نیازهای آموزشی در حال تغییر کارکنان بخش‌های مختلف صنعت و خدمات و... با روش‌های متنوع ارائه نماید و آموزش برای همه و همه‌جا میسر سازد.

در این مقاله ضرورت‌های استفاده از آموزش الکترونیکی برای تسهیل آموزش فنی و حرفه‌ای، با هدف صرفه‌جویی در هزینه‌های زمان و مکان و تجهیزات آموزشی بررسی شده و نقش این آموزش در برآوردن اهداف آموزش فنی و حرفه‌ای در بازار رقابت‌ناپایدار جهانی (یعنی فراهم کردن آموزش مادام‌العمر) برای افراد جامعه مورد توجه قرار گرفته است. در پایان جهت استفاده از آموزش الکترونیکی در توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای مواردی پیشنهاد می‌شود.

کلیدواژه‌ها:

آموزش، یادگیری، آموزش الکترونیکی، آموزش مجازی، آموزش فنی و حرفه‌ای

امروز ایجاد تخصص در افراد در بخشی از یک شغل نمی‌تواند تنها هدف آموزش فنی و حرفه‌ای باشد بلکه حفظ و پایداری نظام آموزش فنی و حرفه‌ای در گرو، کسب رضایت بازار کار از طریق تربیت افرادی با توانایی بالا و منطبق با تغییرات غیرقابل پیش‌بینی و با انعطاف‌پذیری لازم برای مقابله با ناامنی شغلی و حمایت در طول زندگی شغلی افراد جامعه است

مقدمه

افزایش نرخ بیکاری در جهان، رقابت در بازار عرضه و تقاضا، سرعت تغییرات علم و فناوری و تغییرات مداوم و بی‌وقفه در نیازهای جوامع و تقاضا، بی‌ثباتی شغلی در نتیجه نگرانی گروه‌های مختلف مسئول و مرتبط، مانند شاغلان، و کارفرمایان و مدیران صنعت و خدمات و نظام آموزش فنی و حرفه‌ای را فراهم نموده است.

پاسخ‌گویی به نیازها و توقعات دائماً در حال تغییر مستلزم به‌روز بودن دانش، اطلاعات و مهارت کارکنان بخش‌های مختلف، از جمله بخش‌های تولیدی، خدماتی و صنعت را می‌طلبد. آموزش و پرورش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان نهادی که با هدف آماده کردن و حمایت از افراد جامعه برای ورود به دنیای کار و ثبات کاری سازمان یافته است. نباید ادعا کند که با ارائه یک دوره آموزشی نیازهای شغلی افراد را برآورده نموده است.

از طرف دیگر، بازار رقابت جهانی امروز منتظر تقاضا و عرضه نیست بلکه برای ماندن در رقابت دائم باید در فکر تغییر و ایجاد نیاز در مشتری بود. در عین حال، چنین بازاری نه تنها با دست توانا که با تفکر و نوآوری افرادی اداره می‌شود که دائم در حال به‌روز شدن باشند. این مهم بیشتر بر عهده آموزش فنی و حرفه‌ای است، اما نه از طریق کلاس‌های سنتی درس، بلکه با شیوه‌هایی که منطبق با سرعت مورد نیاز برای زندگی در این زمان باشد. آموزش الکترونیکی می‌تواند راه حل خوبی باشد به شرطی که با نیازها و شرایط بازار کار همسو شود. آموزش الکترونیکی امروز در دنیا امری جا افتاده است و اغلب سازمان‌ها خود را به آن مجهز کرده‌اند و باید پذیرفت که آموزش در کلاس‌های درس سنتی نه تنها از نظر سرعت بلکه از نظر وقت و هزینه نیز مقرون به‌صرفه نخواهد بود.

آموزش فنی و حرفه‌ای

آموزش به تدبیر مجموعه فعالیت‌های منظم یا فرصت‌هایی اطلاق می‌شود که یادگیرنده را در رسیدن به اهداف آموزشی مشخص شده یاری می‌کند (سیف، ۱۳۸۸) و کارآموزی یا آموزش فنی و حرفه‌ای یعنی گسترش نگرش، دانش، مهارت و الگوهای رفتاری مورد نیاز یک فرد برای اجرای عملکرد مناسب در یک تکلیف یا شغل معین (همان).

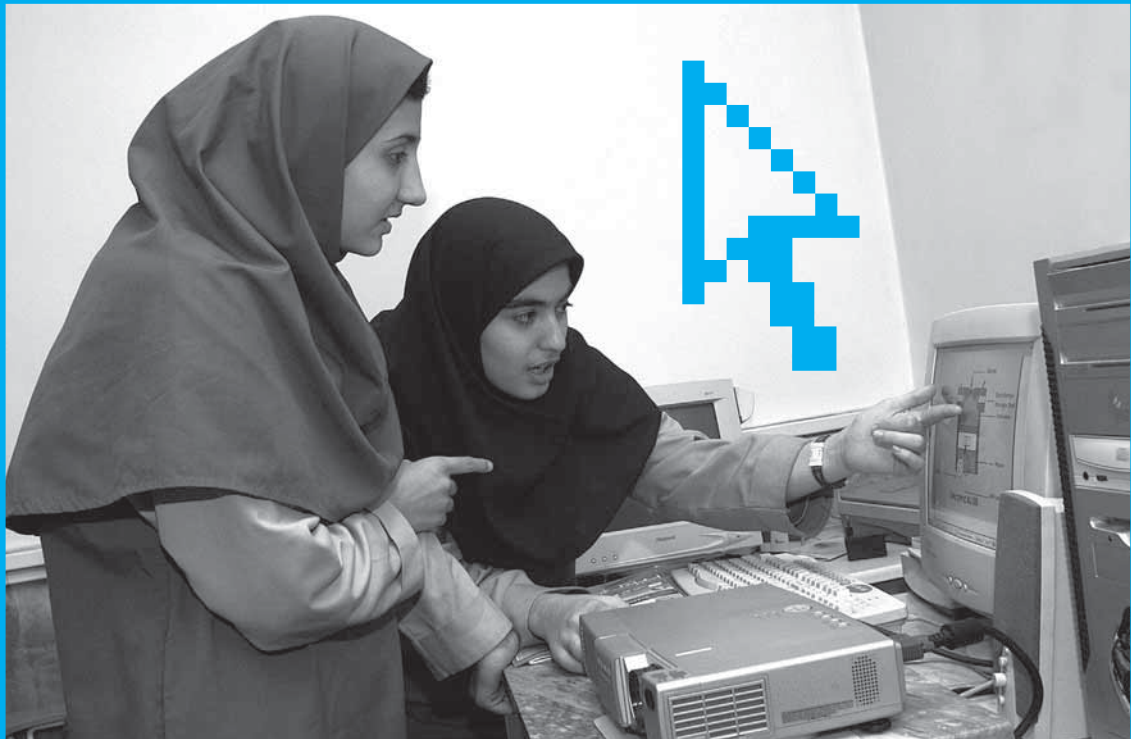
در کارآموزی هدف رسیدن به توانایی‌هایی ذکر شده است که از طریق فراهم آوردن فعالیت‌هایی میسر می‌شود. آموزش فنی و حرفه‌ای یکی از زیر مجموعه‌های نهاد آموزش و پرورش کشور در راستای توسعه اقتصادی از طریق توسعه نیروی انسانی شکل گرفته است و رسالت آن در زمان شکل‌گیری در عصر صنعت، آماده کردن افراد برای ورود به حرفه و شغل بود که از نظام بازار و کارگاه‌ها و خانواده‌ها تحویل گرفت (زیرا تا آن زمان نیروی کار در محیط با مشاهده و تقلید و در طول زمان از استاد کار می‌آموخت). امروز این مهم با وظیفه بزرگ‌تر، یعنی حمایت شغلی افراد جامعه در هم آمیخته است. بنابراین امروز ایجاد تخصص در افراد در بخشی از یک شغل نمی‌تواند تنها هدف آموزش فنی و حرفه‌ای باشد بلکه حفظ و پایداری نظام آموزش فنی و حرفه‌ای در گرو، کسب رضایت بازار کار از طریق تربیت افرادی با توانایی بالا و منطبق با تغییرات غیرقابل پیش‌بینی و با انعطاف‌پذیری لازم برای مقابله با ناامنی شغلی و حمایت در طول زندگی شغلی افراد جامعه است.

آموزش فنی و حرفه‌ای برای اجرای رسالت خود نیاز به فراهم کردن محیط یادگیری برای یادگیرندگان دارد تا بتوانند دانسته‌های خود را در محیط واقعی به کار گیرند. زیرا تنها کسب دانش در زمینه مورد نیاز بدون به کار بردن آن در محیط واقعی نمی‌تواند تضمین‌کننده قابلیت افراد برای کار در محیط واقعی کار، بعد از خارج شدن از محیط آموزشی، باشد.

یادگیرندگان برای کسب مهارت مورد نیاز بازار کار نیازمند به کارگیری دانش خود در محیط آموزشی هستند تا با کمک مربی و هم‌تایان خود به اصلاح یا تکمیل یادگرفته‌های خود بپردازند. همانطور که «جان لاک» کسب مهارت‌های دستی و حرفه‌ای را تنها از طریق به کار بردن وسایل و ابزار و شرکت در آن حرفه می‌داند (مرجانی، ۱۳۷۳). «دیوئی» یادگیری را بازسازی تجربه می‌داند که باید تجارب زندگی واقعی را در محیط آموزشی مدنظر قرار داد (تقی‌پور ظهیر ۱۳۷۶).

آموزش الکترونیکی

اگر آموزش را تدبیر مجموعه فعالیت‌های منظم یا فرصت‌هایی بدانیم که یادگیرنده را در رسیدن به اهداف آموزشی مشخص شده یاری می‌کند،

**آموزش به
تدبیر مجموعه
فعالیت‌های منظم
یا فرصت‌هایی
اطلاق می‌شود که
یادگیرنده را در
رسیدن به اهداف
آموزشی مشخص
شده یاری می‌کند**

و مربی، فرصت‌هایی برای یادگیرنده فراهم می‌کند که یادگیرنده بدون تأخیر می‌تواند به یادگیری بپردازد. از طرف دیگر، یادگیری را در موقعیت شغلی، که از مسائل آموزش فنی و حرفه‌ای است، تسهیل نموده است و یادگیرندگان در زمان اشتغال می‌توانند دوره‌های الکترونیکی را بگذرانند و بقول اندرسون (همان) یادگیری در زمینه واقعی آسان‌تر حاصل می‌شود.

از همه مهم‌تر حل مشکل نظام آموزشی در رابطه با همگام بودن با تغییرات فناوری و علم و به‌روز بودن محتوای آموزشی است. ارائه آموزش در سطوح مختلف تخصص و دشواری کانال‌های ارتباطی متنوع (متن، صدا، تصویر، ویدئو،...) می‌تواند همگام با نیاز و توانایی‌های یادگیرنده فرصت‌های مناسب‌تری برای یادگیری موفق‌تر فراهم کند.

به اظهار رابرتز (۱۹۹۸) ارائه محتوا از طریق ویدئو می‌تواند حس مشارکت مستقیم و حضور را در یادگیرندگان محتوای ویدئویی ایجاد کند (اندرسون و الومی، ۱۳۸۵). حل مشکل زمانی، مکانی و به‌روز بودن محتوا و دسترسی آسان به مربی، به‌ویژه برای آموزش فنی و حرفه‌ای، از اهمیت

آموزشی موفق‌تر است که فعالیت‌ها و فرصت‌های مناسب‌تری را برای یادگیرندگان در جهت رسیدن به اهداف آموزشی فراهم کند.

کارلاینر (۱۹۹۹)، آموزش الکترونیکی را روش ارائه محتوای آموزشی از طریق رایانه تعریف کرده است. کوزما (۱۹۷۷) معتقد است برنامه‌های رایانه‌ای با ویژگی‌هایش مورد نیاز است تا الگوهای زندگی واقعی را برای یادگیرنده شبیه‌سازی کند. اندرسون (اندرسون و الومی، ۱۳۸۵) درخصوص آموزش و یادگیری الکترونیکی می‌گوید: «یادگیرنده به منظور کسب دانش و ساخت معانی فردی، رشد تجارب یادگیری، دستیابی به محتوای یادگیری، برقرار کردن تعامل با محتوا، مربی و یادگیرندگان دیگر و برای کسب حمایت و پشتیبانی در خلال فرایند یادگیری از اینترنت بهره می‌گیرند.»

بنابر اظهار رینگ و متیو (۲۰۰۲) آموزش و یادگیری الکترونیکی باید در موقعیت و مکان شغلی صورت گیرد و دارای اصالت، تعامل و مشارکت بالا باشد. پس آموزش الکترونیکی با استفاده از ویژگی‌هایی چون انعطاف‌پذیری در ارائه و دسترسی در هر مکان و زمان امکان برقراری تعامل یادگیرنده با محتوا و یادگیرندگان

نظریه‌های منطبق با آموزش الکترونیکی و آموزش فنی و حرفه‌ای

آموزش الکترونیکی از سوی هر سه مکتب یادگیری رفتارگرا، شناخت‌گرا و سازنده‌گرا حمایت می‌شود. پایه و اساس آموزش الکترونیکی بر نظریه رفتارگرایی قرار دارد؛ و مبنای تحلیل شغل برای طراحی آموزشی در آموزش فنی - حرفه‌ای، نظریه‌های یادگیری رفتارگرا هستند. خرد کردن اهداف کلی، تا آنجا که هر هدف معرف یک گام برای رسیدن به هدف آموزشی باشد، این مکتب یادگیری را نتیجه ارتباط بین محرک و پاسخ (پاولف، ۱۹۲۷)، اصل تداعی (ثندایک، ۱۹۱۳) و شکل‌دهی رفتار (اسکینر، ۱۹۷۴) و یادگیری را تغییر در رفتار قابل مشاهده تعریف کرده‌اند. ضمناً برای برقراری ارتباط بین محرک و پاسخ پاولف یا تداعی ثندایک و شکل‌دهی رفتار اسکینر و یادگیری مراحل کار عملی در آموزش فنی و حرفه‌ای نوعی هماهنگی وجود دارد، زیرا بر لزوم حضور یادگیرنده در محیط یادگیری تأکید می‌شود.

نظریه شناختی بر دریافت و درک اطلاعات به منظور پردازش دقیق آن تأکید دارد. فعال بودن یادگیرنده در جریان یادگیری (پیاز، برونر، ویگوتسکی و...)، که از ویژگی‌های محیط‌های یادگیری الکترونیکی خوب طراحی شده است، بر درگیر کردن یادگیرنده و کار مستقیم با اشیا و مواد محسوس و عینی تأکید می‌کند. به علاوه بر نیازها و توانایی‌های فردی یادگیرندگان و انطباق آموزش با سطح درک و فهم و سرعت یادگیری یادگیرنده نیز تأکید دارد زیرا آموزش الکترونیکی خوب طراحی شده می‌تواند به خوبی با این اهداف منطبق شود.

در این مکتب فراهم کردن محیط آموزشی، که بتواند توجه، دریافت و درک را برای یادگیرنده تسهیل کند، از اهمیت زیادی برخوردار است. زیرا یادگیری را مستلزم پردازش دقیق و درست اطلاعات دریافت شده از محیط می‌داند و لازمه پردازش دقیق اطلاعات درک درست، توجه یا دقت در نتیجه دریافت دقیق است.

از تأکیدهای اصلی در مکتب سازنده‌گرایی، یادگیری موقعیتی است که یادگیرنده باید اطلاعات را دریافت کند و در موقعیت زمینه به کار برد (اندرسون و الومی، ۱۳۸۹). به عقیده هاینچ و دیگران (۲۰۰۲) یادگیری عبارت است از تولید

تعاملی بودن آموزش‌ها، بازخورد سریع، تمرین بدون نگرانی، ترس و دلهره، تکمیل و اصلاح دانش و مهارت، انطباق با توانایی و سرعت افراد از ویژگی‌های «آموزش مجازی» است

زیادی برخوردار است.

به علاوه در فضای تعاملی مجازی در آموزش الکترونیکی، یادگیرنده پس از کسب دانش و مهارت مورد نیاز، از طریق به اشتراک گذاشتن دانش و اطلاعات خود با معلم و هم‌تایان خود به اصلاح و تکمیل دانش خود می‌پردازد یا مهارت یادگرفته را در فضای تعاملی مجازی به کار می‌گیرد و نواقص یادگیری خود را با دریافت بازخورد برطرف می‌کند. بنابراین تعاملی بودن این آموزش‌ها، بازخورد سریع، تمرین بدون نگرانی، ترس و دلهره، تکمیل و اصلاح دانش و مهارت، انطباق با توانایی و سرعت افراد از ویژگی‌های «آموزش الکترونیکی» یا دقیق‌تر «آموزش مجازی» است.

در مدارس
از ابتدایی تا
دبیرستان می توان
با ارائه بازی های
رایانه ای آموزشی
مرتبط با مشاغل
و ترتیب مسابقات
بین دانش آموزان،
مقدمات آشنایی با
مشاغل مختلف را
فراهم کرد

مسائل کارگاه های واقعی، با مربی و همتایان خود به دستکاری و تعامل با محیط کار می پردازد، دارد. این امر انگیزه و علاقه یادگیرنده را به یادگیری شغل مورد نظر افزایش می دهد.

همچنین از جمله مسائل مهم در آموزش سنتی برای فراهم کردن محیط آموزشی غنی و کارآمد، هزینه آموزش، به روز کردن محتوای آموزشی و انطباق آموزش با وقت و توان یادگیری یادگیرنده است. در آموزش سنتی به علت محدودیت در اندازه گروه، که باید گروه آموزش کوچک باشد، طراحی، برنامه ریزی و آماده کردن و ارائه آموزش برای هر گروه به صورت جداگانه انجام می گیرد و همین موجب بالا رفتن هزینه آموزشی می شود.

به همین دلیل معمولاً به روز کردن آموزش نیز کار چندان آسانی نیست. اما آموزش الکترونیکی از چند جنبه می تواند مشکل هزینه ها را به حداقل برساند:

۱. هر برنامه ریزی در ابتدا هزینه ای را به خود اختصاص می دهد اما در تولید انبوه کاهش هزینه و افزایش سوددهی را به دنبال خواهد داشت.

۲. به روز شدن آموزش در این سیستم به راحتی امکان پذیر است زیرا همزمان با تولید قابل استفاده است و به روز شدن آموزش در دراز مدت بالا رفتن سوددهی را به دنبال خواهد داشت.

۳. ارائه آموزش در قالبها و سطوح مختلف انطباق با سلاقت، توانایی ها و نیازهای هر یادگیرنده را امکان پذیر می کند. در واقع توجه به تفاوت های فردی در این سیستم آموزشی بیشتر از همیشه ممکن می گردد.

۴. آسانی دسترسی به این سیستم برای همه و همه جا خودبه خود باعث استفاده بیشتر و کاهش هزینه و افزایش سود خواهد شد.

دانش، مهارت و نگرش های جدید که از طریق تعامل یادگیرنده با اطلاعات و محیط حاصل می شود.

در آموزش و یادگیری الکترونیکی یادگیرندگان محتوا را از طریق فناوری دریافت و اطلاعات را پردازش می نمایند و سپس اطلاعات را شخصی می کنند و در زمینه مورد نظر به کار می گیرند (همان).

ویژگی مهم در آموزش فنی و حرفه ای تعامل یادگیرنده با محیط یادگیری و به کار بردن دانش، مهارت و نگرش در زمینه اصلی است. در آموزش الکترونیکی از طریق تعامل با محتوای یادگیری در قالب های مختلف متن، تصویر، صدا، ویدئو، یادگیرندگان با محتوای یادگیری، یادگیرندگان دیگر و مربی می توانند یادگرفته های خود را تکمیل یا اصلاح کنند و در محیط های مجازی آموزش الکترونیکی با قرار گرفتن در زمینه شبیه به واقعی، سطوح مختلف یادگیری خود را ارتقا بخشند. بنابراین نظریه سازنده گرایی پشتیبانی ویژه ای را برای آموزش و یادگیری الکترونیکی و آموزش فنی و حرفه ای فراهم می کند.

انعطاف پذیری آموزش الکترونیکی در ارائه آموزش فنی و حرفه ای

آموزش فنی و حرفه ای ترکیبی از آموزش نظری و عملی است و براساس نظریه های مختلف آموزشی هر چه محیط آموزشی به محیط واقعی، که محتوای یادگیری باید در آن به کار گرفته شود، نزدیک تر باشد آموزش از موفقیت بیشتری برخوردار خواهد بود.

از این رو در آموزش فنی و حرفه ای فراهم کردن محیط آموزشی شبیه به محیط واقعی هدف، از اهمیت بیشتری برخوردار است. این امر در آموزش سنتی به شیوه های مختلف و با استفاده از رسانه های مختلف مانند استفاده از عکس، پوستر، اسلاید، فیلم آموزشی و ارائه آموزش در کارگاه های آموزشی شبیه سازی با محیط واقعی و در بهترین حالت آموزش در محیط واقعی کار انجام می شود. از طرف دیگر، آموزش الکترونیکی امکان ارائه آموزش با رسانه های متنوع عکس، اسلاید، فیلم یا ترکیبی از اینها را در قالب چندرسانه ای مانند آموزش سنتی به صورت الکترونیکی دارد. همچنین قابلیت ارائه کارگاه های آموزشی را، به صورت مجازی که یادگیرنده بدون نگرانی از

نتیجه‌گیری

در این مقاله سعی شد اهمیت آموزش الکترونیکی در توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای مورد توجه قرار گیرد و به تعاریف و مباحث نظری کاربردهای سیستم آموزش الکترونیکی در آموزش فنی و حرفه‌ای پرداخته شد.

آنچه در اینجا قابل بحث است اینکه آموزش الکترونیکی زمانی می‌تواند رسالت خود را در توسعه آموزش انجام دهد که نظام‌های مرتبط، آن را باور داشته باشند و در استفاده و حمایت آن بکوشند، از جمله:

۱. نظام آموزشی، که در این سیستم دو وظیفه برعهده خواهد داشت: الف. تعامل تنگاتنگ و همکاری با نظام تولید آموزش الکترونیکی، ب. فراهم نمودن امکانات بیشتر برای دسترسی آسان و سریع کارآموزان به این سیستم آموزشی.

۲. نظام اقتصادی یا بازار کار: الف. تعامل تنگاتنگ و همکاری در جهت تولید آموزش مبتنی بر نیازهای بازار کار از طریق ارائه اطلاعات دقیق و به‌روز، ب. رفع نیازهای اقتصادی برای تولیدکنندگان آموزش.

۳. در این سیستم آموزش، علاوه بر نظام آموزشی و نظام اقتصاد، مسئولان نظام مخابرات یا شبکه اینترنت نیز نقش اساسی برعهده دارند. زیرا یکی از مهم‌ترین راه‌های انتقال آموزش «اینترنت» است که با فراهم شدن پهنای باند کافی و رفع موانع مرتبط می‌تواند دسترسی آسان و سریع آموزش را برای همه کس و همه جا امکان‌پذیر نماید.

از عوامل مهم در آموزش الکترونیکی آموزش فنی و حرفه‌ای کیفیت آموزش، آسانی استفاده یا در دسترس بودن و خودرزیابی است و نظام طراحی و تولید و انتقال آموزش باید بر آن توجه و دقت دائم داشته باشد.

راهکارها و پیشنهادها

استفاده از آموزش الکترونیکی در جهت توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای نیازمند همکاری و تعامل بیشتر نظام‌های آموزشی، اقتصادی، بازار کار، سیستم رابط برای انتقال آموزش، سیستم‌های ارائه خدمات اینترنتی و نرم‌افزارهای آموزشی است. شیوه‌های ارائه آموزش در آموزش الکترونیکی از تنوع کافی برخوردار است. در اینجا راهکارهای استفاده بهینه از این سیستم آموزشی برای توسعه

**آموزش الکترونیکی
علاوه بر سیستم
آموزشی نیازمند
سیستم تولید و
ارائه نیز هست.
بی‌شک تعامل و
همکاری تنگاتنگ
سیستم‌های تهیه،
تولید، ارائه و
استفاده‌کننده
به ارائه آموزش
مناسب و به‌موقع
منجر خواهد شد**

آموزش فنی و حرفه‌ای در کشور ارائه می‌شود:

۱. در مدارس از ابتدایی تا دبیرستان می‌توان با ارائه بازی‌های رایانه‌ای آموزشی مرتبط با مشاغل و ترتیب مسابقات بین دانش‌آموزان، مقدمات آشنایی با مشاغل مختلف را فراهم کرد.

۲. در مدارس فنی و حرفه‌ای می‌توان با توسعه آموزش‌های مجازی فنی و حرفه‌ای امکان تعامل یادگیرندگان را در فضای نزدیک به واقعیت و در عین حال مطمئن، فراهم کرد، تا در نتیجه علاقه بیشتر، یادگیری بیشتر حاصل شود. نیز از طریق ارائه بازی‌های آموزشی تعاملی مرتبط با مشاغل و برقراری مسابقات بین دانش‌آموزان، یادگیری بهتر و افزایش انگیزش در یادگیرندگان فراهم می‌گردد (سیف، ۱۳۹۲).

۳. لازم است در سازمان‌ها امکان استفاده از آموزش مجازی برای کارکنان فراهم شود. در عین حال امکان بهره‌گیری از یادگرفته‌ها در محیط کار و در نظر گرفتن امتیازات و پاداش برای استفاده از آن‌ها امکان ارتباط جدی‌تر کارکنان را با آموزش فراهم می‌کند. این امر از طرق مختلف، مثلاً دادن امتیاز استفاده از اینترنت در منزل برای استفاده از این آموزش‌ها در ساعات فراغت کارکنان؛ یا اختصاص ساعاتی از روز برای آموزش، به‌طوری که افراد امکان انتخاب این ساعت‌ها را به‌صورت اختیاری براساس نیاز، علاقه یا زمان بیکاری خود داشته باشند، نیز ارائه نرم‌افزارهای آموزشی به‌صورت رایگان نیز امکان‌پذیر است.

۴. آموزش الکترونیکی علاوه بر سیستم آموزشی نیازمند سیستم تولید و ارائه نیز هست. بی‌شک تعامل و همکاری تنگاتنگ سیستم‌های تهیه (نظام آموزشی)، تولید (بخش نرم‌افزاری)، ارائه (سیستم انتقال مثل اینترنت) و استفاده‌کننده (نظام آموزشی که از آموزش تولید شده استفاده می‌کند و نظام اقتصادی که از برون‌داد نظام آموزشی بهره می‌گیرد) به ارائه آموزش مناسب و به‌موقع منجر خواهد شد. کوتاهی در هر بخش موجب اختلال در سیستم آموزش الکترونیکی می‌گردد.

بانکداری الکترونیکی و اصلاح الگوی مصرف

اشاره

در این مقاله، موضوع بانکداری الکترونیک مورد بررسی قرار می‌گیرد و به نقش آن در اصلاح الگوی مصرف اشاره می‌شود.

مقدمه

ما در عصری زندگی می‌کنیم که با تغییرات سریعی همراه است. گسترش شبکه جهانی اینترنت، ارتباطات الکترونیک و پیشرفت و کاربرد گسترده فناوری اطلاعات بستری مناسب برای مراودات تجاری، اقتصادی و مالی فراهم نموده‌اند.

بانکداری الکترونیک یکی از مواهب دنیای فناوری اطلاعات است که براساس آن تمامی فعالیت‌های مالی، بانکی و اعتباری از بستر دیوانی و دفتری به بستر الکترونیکی منتقل می‌شود. به همین دلیل، استفاده از سیستم‌های الکترونیک در مؤسسات مالی و اعتباری جهان به سرعت رو به گسترش است و تعداد استفاده‌کنندگان از خدمات بانکداری الکترونیک روزبه‌روز در حال افزایش است. استفاده از این فناوری موجب توسعه تجارت، تسهیل ارتباطات عوامل اقتصادی، فراهم کردن امکان فعالیت برای بنگاه‌ها، ارتقای بهره‌وری، کاهش هزینه‌ها و صرفه‌جویی در زمان شده است.

کلیدواژه‌ها:

بانکداری الکترونیک؛
اصلاح الگوی مصرف

تراکنش: این سیستم متناسب با نوع اطلاعات و ارتباطات خود، بالاترین سطح ریسک را دارد و باید یک سیستم امنیتی قوی بر آن حاکم باشد. در این سطح مشتری در یک ارتباط متقابل قادر است تا عملیاتی چون پرداخت صورت حساب، صدور چک، انتقال وجه و افتتاح حساب را انجام دهد

بانکداری الکترونیک با تغییر آگاهی، نگرش، الگو و رفتار افراد و سازمان‌ها، امکان بسیار مهمی برای اصلاح رفتار و اصلاح الگوی مصرف است. با توجه به گسترش روزافزون این پدیده در جهان، در کشور ما نیز بانکداری الکترونیک با ارائه راهکارهایی مناسب با تغییر الگوی رفتار افراد، بسیاری از مصارف بیهوده را از چرخه زندگی انسان‌ها و سازمان‌ها حذف کرده و حرکتی پیوسته را در جهت اصلاح الگوی مصرف و صرفه‌جویی بیشتر در زندگی آغاز کرده است. پیشرفت و گسترش شبکه جهانی اینترنت و دسترسی تعداد زیادی از افراد به آن انقلابی در زمینه ارتباطات ایجاد کرده است و با دسترسی تعداد زیادی از مردم به شیوه‌های ارتباطی جدید، همچون اینترنت، دسترسی انسان را به ارتباطات الکترونیکی و دنیای مجازی آسان نموده است. بانکداری الکترونیک را می‌توان یکی از تبعات گسترش و توسعه دنیای مجازی دانست. با توجه به اهمیت موضوع بانکداری الکترونیک و روند توسعه صعودی آن در ایران و جهان، آشنایی با ابعاد مختلف بانکداری الکترونیک و تأثیرات آن در زندگی انسان‌ها نیز اهمیت خاصی پیدا کرده است.

بانکداری الکترونیک چیست؟

بانکداری الکترونیک عبارت است از فراهم آوردن امکاناتی برای کارکنان در جهت افزایش سرعت و کارایی آن‌ها در ارائه خدمات بانکی در محل شعبه و خارج از آن و ارائه امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری به مشتریان تا با استفاده از آن‌ها بتوانند، بدون نیاز به حضور در بانک، در هر ساعت از شبانه‌روز از طریق کانال‌های ارتباطی ایمن و مطمئن عملیات بانکی دلخواه خود را انجام دهند.

کارکردهای بانکداری الکترونیک

- فراهم آوردن امکان دسترسی مشتریان به خدمات بانکی با استفاده از واسطه‌های ایمن و بدون حضور فیزیکی؛
- استفاده مشتریان از اینترنت برای سازماندهی، آزمایش یا انجام تغییرات در حساب‌های بانکی خود و یا سرمایه‌گذاری بانک‌ها برای ارائه عملیات و سرویس‌های بانکی؛

به عبارت دیگر بانکداری الکترونیکی استفاده

از فناوری‌های پیشرفته نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مبتنی بر شبکه و مخابرات برای تبادل منابع و اطلاعات مالی به صورت الکترونیکی است که می‌تواند باعث حذف نیاز به حضور شخص مشتری در شعب بانک‌ها شود.

سیستم‌های بانکداری الکترونیک

بانکداری الکترونیک شامل سامانه‌هایی است که مشتریان مؤسسات مالی را قادر می‌سازد تا در سه سطح اطلاع‌رسانی، ارتباط و تراکنش از خدمات و سرویس‌های بانکی استفاده کنند.

الف. اطلاع‌رسانی: این سطح ابتدایی‌ترین سطح بانکداری اینترنتی است. بانک اطلاعات مربوط به خدمات و عملیات بانکی خود را از طریق شبکه‌های عمومی یا خصوصی معرفی می‌کند.

ب. ارتباطات: این سطح از بانکداری اینترنتی امکان انجام مبادلات بین سیستم بانکی و مشتری را فراهم می‌آورد. ریسک این سطح در بانکداری الکترونیک بیشتر از شیوه سنتی است و بنابراین، برای جلوگیری و آگاه ساختن مدیریت بانک از هرگونه تلاش غیرمجاز برای دسترسی به شبکه اینترنتی بانک و سیستم‌های رایانه‌ای به کنترل‌های مناسبی نیاز است.

ج. تراکنش: این سیستم متناسب با نوع اطلاعات و ارتباطات خود، بالاترین سطح ریسک را دارد و باید یک سیستم امنیتی قوی بر آن حاکم باشد. در این سطح مشتری در یک ارتباط متقابل قادر است تا عملیاتی چون پرداخت صورت حساب، صدور چک، انتقال وجه و افتتاح حساب را انجام دهد.

با توجه به تعاریف بالا و نارسایی‌ها و مشکلاتی همچون هزینه‌های فراوان چاپ اسکناس، اتلاف منابع و زمان شهروندان، افزایش سفرهای درون شهری و افزایش هزینه‌های خدمات عمومی، دولت می‌تواند با حرکت به سوی بانکداری الکترونیک مزایای فراوانی را به دست آورد.

انواع بانکداری الکترونیک

- بانکداری اینترنتی؛
- بانکداری مبتنی بر تلفن همراه و فناوری‌های مرتبط با آن؛
- بانکداری تلفنی؛
- بانکداری مبتنی بر نامبر؛

- برگزاری دوره‌های آموزشی لازم برای کارمندان؛
- الزام کارمندان به استفاده از سیستم الکترونیک؛
- استفاده از رسانه‌ها برای افزایش اطلاع‌رسانی و آگاهی.

مزایای بانکداری الکترونیک

- جذب و نگهداری مشتریان؛
- افزایش بهره‌وری نیروی انسانی؛

● بانکداری مبتنی بر دستگاه‌های خودپرداز؛

● بانکداری مبتنی بر پایانه‌های فروش.

اگرچه بانکداری الکترونیک دیرتر از بسیاری کشورها به ایران وارد شد ولی امروزه بانک‌های کشور با در نظر گرفتن خدمات نوین و الکترونیکی درصدد از بین بردن موانعی همچون نبود بستر مخابراتی مناسب، قوانین دست و پاگیر اداری، نبودن ارتباط میان مدیران تصمیم‌گیرنده و متخصصان فناوری اطلاعات، شناخت و آگاهی نداشتن مردم از خدمات بانکداری الکترونیکی

اصلاح الگوی مصرف، تلاشی جامع‌نگر، مدبرانه، هوشمند، دامنهدار از گذشته و به سوی آینده را می‌طلبد

- هدایت نمودن مشتریان به سمت کانال‌های مناسب برای اجرای امور؛
- امکان دسترسی مشتریان به خدمات بانکی بدون حضور در بانک؛
- صرفه‌جویی در هزینه‌ها و زمان؛
- کاهش هزینه‌های سازمانی؛
- ارائه خدمات به مشتریان بازار هدف؛
- مدیریت بهتر اطلاعات؛
- کاهش ریسک نگهداری پول نقد؛
- امکان انتقال سریع اطلاعات.

و نبود فرهنگ مناسب پیاده‌سازی، گام‌های محکم‌تر و بلندتری را به سوی بانکداری الکترونیک برداشته‌اند و درصدد رفع سایر موانع توسعه آن برای به‌دست آوردن مزیت رقابتی هستند.

راهکارهای افزایش استفاده از خدمات الکترونیکی در بانک‌ها

- استفاده از سیستم‌های الکترونیکی داخلی؛
- بومی‌سازی سیستم‌های الکترونیکی (با توجه به واردات اجباری آن‌ها از خارج)؛
- تطبیق فرهنگ با سیستم‌های مورد استفاده؛

با افزایش آگاهی، بهبود نگرش و رفتار خدمات‌دهندگان و خدمات‌گیرندگان در سیستم بانکداری الکترونیک و رفع موانع توسعه بانکداری الکترونیک می‌توانیم از آن در جهت اصلاح الگوی مصرف، که راهبردی اساسی برای کشور است، استفاده کنیم

اقتضای جامعه امروزی ما این است که حرکت به سمت بانکداری الکترونیک سریع‌تر گردد. با توجه به استفاده از الگوهای مصرف سنتی در جامعه و به خصوص در شبکه بانکی کشور. بانکداری الکترونیک می‌تواند الگوی صحیح مصرف را ایجاد کند و در برابر مصرف ناصحیح و بی‌رویه مانعی بزرگ باشد. بنابراین برای بهره‌مندی از مزایا و توسعه و گسترش بانکداری الکترونیک باید پیش‌زمینه‌های لازم را برای استفاده از آن در جامعه مهیا نمود.

اصلاح الگوی مصرف

رفتار افراد خانوارها و در واقع رفتار کل جامعه در انتخاب، خرید و مصرف کالاها و خدمات الگوی مصرف را تعیین می‌کند. الگوی مصرف متأثر از سلیقه، ترجیحات شخصی و محیط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. اصلاح الگوی مصرف در جامعه، به دلیل کمبود منابع و امکانات، یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است و این الگوی مصرف جامعه است که بر تمامی جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور تأثیر می‌گذارد. اصلاح الگوی مصرف به معنای مصرف نکردن

نیست، بلکه به معنای تغییر اساسی و بنیادین در بینش‌ها و نگرش‌های مصرف‌کننده و مصرف است. اصلاح دایمی الگوهای مصرف در زمینه‌های مختلف نیاز دایمی هر جامعه و ضرورت امروزی جامعه اسلامی ایران است. ایرانی که می‌کوشد تمدن اسلامی جدید را تعریف کند و به شکل عملی به جهانیان ارائه دهد.

بنابراین اصلاح الگوی مصرف، تلاشی جامع‌نگر، مدبرانه، هوشمند، دامن‌دار از گذشته و به سوی آینده را می‌طلبد تا با اجرای حرکات اصولی و کاربردی، فرهنگ مطلوب صحیح مصرف کردن را در همه امور ترویج دهد. این فرهنگ می‌تواند موجب استفاده صحیح از منابع کشور گردد و سبب ارتقای شاخص‌های زندگی و کاهش هزینه‌ها شود و در نهایت زمینه را برای گسترش عدالت فراهم سازد.

راهکارهای اصلاح الگوی مصرف

فرهنگ‌سازی: اصلاح الگوی مصرف نیاز به فرهنگی پایدار دارد تا با استفاده از آن، هر فرد الزام تصحیح الگوی رفتار خود را درک کند و به تدریج این رفتارهای اصلاح شده نهادینه شود.

مدیریت قوی: داشتن مدیریت مدبرانه و عاقلانه مصرف، به دور از شعارزدگی و با مدیریت صحیح و عاقلانه در سطح کلان، که در جهت هدایت و تدوین و انتخاب یک استراتژی راهبردی تلاش کند، از الزامات حرکت صحیح به سوی اصلاح الگوی رفتار است.

داشتن استراتژی مشخص: برای جلوگیری از اتلاف منابع و برای اینکه فرهنگ اصلاح الگوی مصرف نهادینه شود لازم است که مسیر اصلاح الگوی مصرف ترسیم گردد. همچنین اهداف مورد نظر و راهکارهای آن تعیین شود و شاخص‌هایی برای سنجش و ارزیابی پیشرفت امور مدنظر قرار گیرد.

جلب مشارکت مردم: حرکت منسجم و مدبرانه به سوی اصلاح الگوی مصرف بدون افزایش آگاهی مردم و مشارکت آن‌ها امکان‌پذیر نیست. با توجه به موارد ذکر شده می‌توان گفت که در حقیقت الگوی مصرف، الگوی رفتار ماست. در نتیجه برای اصلاح الگوی مصرف نیاز است رفتارمان را تغییر دهیم و این تغییر رفتار را نیز براساس نیاز و دستاوردهای فناوری اطلاعات

هدایت کنیم تا بتوانیم با آهنگ تغییرات جامعه نوین هماهنگ شویم. یکی از راه‌ها برای تغییر رفتار، استفاده از فناوری‌های جدید است. بانکداری الکترونیک با تغییر رفتارهای پیشین به رفتار جدید و توأم با فناوری اطلاعات عاملی مؤثر در تغییر رفتار و استفاده صحیح از منابع در دسترس است.

نتایج پذیرش اصلاح الگوی مصرف

پذیرش اصلاح الگوی مصرف می‌تواند ما را از نتایجی همچون موارد ذیل بهره‌مند سازد (به اختصار):

۱. گسترش عدالت و ارتقای سطح زندگی جامعه؛
 ۲. ایجاد فرصت توزیع مناسب منابع در بخش‌های مختلف اقتصادی؛
 ۳. ارتقای فناوری در طراحی، ساخت و...؛
 ۴. رعایت شاخص‌های زیست‌محیطی در تولید و ارائه کالاها و خدمات؛
 ۵. صرفه‌جویی در زمینه مصرف انرژی و توجه خاص به تولید انرژی از منابع تجدیدشونده و نو مانند باد، خورشید و...؛
 ۶. توجه به کاهش ضایعات در تولید و مصرف؛
 ۷. توجه به عملکرد مکانیزم قیمت‌ها و استفاده صحیح از آن برای تأثیرگذاری و تشویق تولیدکنندگان برای تولید کالای با کیفیت بالاتر.
- مطالب بالا می‌تواند تا حدی اهمیت استفاده از بانکداری الکترونیک را نمایان کند و نشان دهد که برای اصلاح الگوی مصرف و فرهنگ صحیح استفاده از منابع، نارسایی‌های موجود در روش‌های

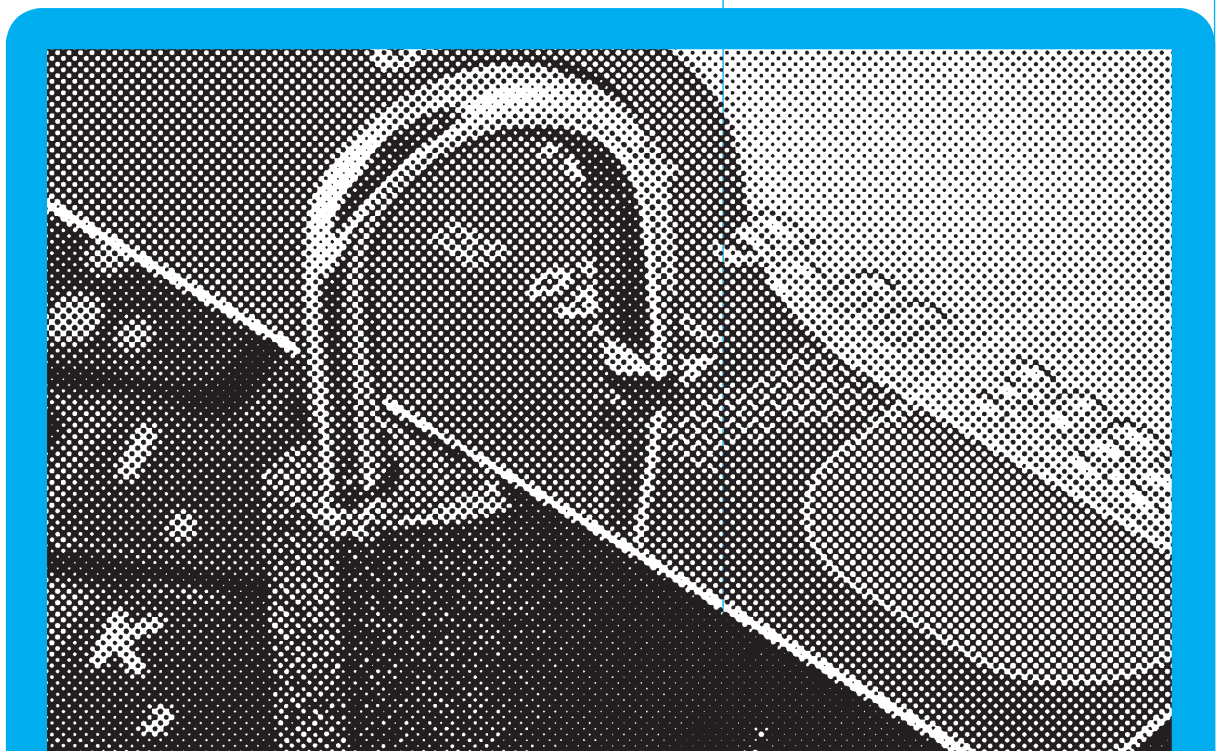
سنتی بانکداری، کشور را ناگزیر به تحول سریع از بانکداری سنتی به بانکداری الکترونیک می‌کند. بانکداری الکترونیک ابزار نوینی است که بانک‌ها و حتی مؤسسات اعتباری و مالی می‌توانند با استفاده از آن، فرهنگ مطلوب و استفاده صحیح از منابع را گسترش دهند و از مزایایی چون کاهش هزینه چاپ اسکناس، کاهش هزینه جابه‌جایی اسکناس، کاهش هزینه بایگانی، جلوگیری از سوء استفاده‌های اقتصادی برون‌سازمانی، کاهش هزینه‌های پرسنلی، کاهش آلودگی شهرها و کاهش آلودگی روانی و... بهره‌مند شوند.

نتیجه‌گیری

در کشور ما همانند سایر کشورها وجود زمینه‌های مساعد فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، صنعتی، فنی و آموزشی و... در پیاده‌سازی بانکداری الکترونیک ضروری به نظر می‌رسد. بی‌شک حرکت مدبرانه در پیاده‌سازی بانکداری الکترونیک و بهره‌مندی از فواید آن نیازمند آموزش‌های لازم، ایجاد نگرش در سطح کلان، توجه کافی و سریع به پیش‌نیازها، تدوین قوانین و دستورالعمل‌های شفاف و بومی کردن فناوری‌های وارد شده به کشور است. پس با افزایش آگاهی، بهبود نگرش و رفتار خدمات‌دهندگان و خدمات‌گیرندگان در سیستم بانکداری الکترونیک و رفع موانع توسعه بانکداری الکترونیک می‌توانیم از آن در جهت اصلاح الگوی مصرف، که راهبردی اساسی برای کشور است، استفاده کنیم و از آثار مطلوب و فراوان آن بهره‌مند شویم.

* منابع

۱. حسینی، فرنود، سلطانی سهیلا، ضرابیه فرشته، مدیریت بانکداری الکترونیک، انتشارات سبزان، ۱۳۸۷
۲. حسن‌زاده، علی، بانکداری الکترونیک، ۱۳۸۷
۳. صالحی، علیرضا، بررسی وضعیت بانکداری الکترونیک، ماهنامه شبکه، ۱۳۸۱
۴. کاظم‌زاده، موسی، بانکداری الکترونیک، باشگاه اندیشه، ۱۳۸۸
۵. کهزادی، نخستین همایش تجارت الکترونیک، ماهنامه تدبیر، شماره ۱۷۰، ۱۳۸۲
6. http://www.ffiec.gov/ffiecinfobase/booklets/e_banking/ebanking_00_intro_def.htm
7. http://www.bankersonline.com/technology/gurus_tech081803d.htm

است و فراگیران دارای حق پرسش و یادگیری...
سخنی از دکتر محمود مهرمحمدی درباره این کتاب:

پژوهش در عمل که ناظر بر کنش معلم پژوهنده است ریشه در معرفت‌شناسی خاصی از تدریس دارد. بنابراین بهتر است به این پرسش پاسخ داده شود که این کنش ریشه در کدام باور معرفت‌شناختی نسبت به عمل تدریس دارد. مطالعات نگارنده این مقدمه نشان از آن دارد که به‌طور کلی می‌توان چهار تفکر درباره دانش تدریس را از یکدیگر متمایز ساخت:

گروهی دانش تدریس را دانش برآمده از یافته‌های پژوهش علمی می‌دانند و بر پایه یک معرفت‌شناسی اثبات‌گرایانه عمل تدریس را مستقیماً و بدون هیچ کم‌وکاستی کاربرد دانشی به‌دست آمده با رعایت ضوابط علمی می‌دانند. به دیگر سخن از نظر این عده خاستگاه دانش تدریس دانشگاه است و متخصصان و پژوهشگران دانشگاهی هستند که می‌توانند دانش معتبر تدریس تولید نمایند و برای کاربردی‌ترین موقعیت‌های عملی کلاس درس در اختیار معلمان قرار دهند. این تفکر معرفت‌شناختی در صدد شناسایی قوانین، اصول و قواعد عامی است که وابسته به بافت نیست و بعضاً از آن با عنوان بهترین عمل‌ها (best practices) نام می‌برند. این تصور با تفکر رایج‌ترین در نزد سیاست‌گذاران نظام‌های آموزشی نیز هست که برخی از آن با عنوان حاکمیت عقلانیت فنی درباره تدریس نام برند؛ خطری که از قبل این تلقی معرفت‌شناختی را نسبت به تدریس این فرایند کلیدی در تربیت تهدید می‌کند. همان خطر تبدیل شدن به فرایندی مکانیکی و به اصطلاح تفکرزدایی شده است.

گروه دوم در تقابل با گروه نخست قرار می‌گیرند...

بخش‌هایی از کتاب پژوهش در عمل:

چگونه می‌توان مشکل را کاهش داد؟

همه ما در محیط کارمان با مسائل و دشواری‌هایی روبه‌رو می‌شویم. گاهی احساس می‌کنیم که وضع موجود برای ما رضایت‌بخش نیست برای نمونه به عنوان یک معلم یا مدیر مدرسه احساس می‌کنیم روش فعلی‌مان در کلاس درس و مدرسه موفقیت‌آمیز نیست یا گاهی می‌خواهیم وضع موجود را از صورت فعلی درآوریم و به گونه

نام کتاب: پژوهش در عمل

مؤلف: دکتر اقبال قاسمی پویا

سال انتشار: ۱۳۹۲

چاپ سوم: ۲۶۴ص

محل نشر: انتشارات رشد، تلفن ۶۶۴۹۸۳۸۶

ناشر - خود مؤلف، قیمت: ۱۲۵۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

فصل نخست - مفهوم و ویژگی‌های معلم پژوهنده

فصل دوم - پژوهش در عمل رویکرد پژوهشی

معلمان پژوهنده

فصل سوم - طرح مطالعه پژوهش در عمل

فصل چهارم - گزارش نویسی و آگاه‌سازی

مؤلف در مقدمه می‌نویسد: تحولات پرشتاب

هزاره سوم همچنان که در عرصه‌های گوناگون

علمی و فنی دگرگونی جای شگرفی به وجود آورده،

تحول در نگاه به آموزش و پرورش را بیش از هر زمان

دیگر ضروری ساخته است. امروز دیگر نمی‌توان با

نگاه‌های کهنه و ایستا به صدها پرسش و مسئله

مردم و فراگیران پاسخ‌های خردمندانه داد. تحول

در نگاه نسبت به عالم و آدم ضرورتی است تاریخی

که بی‌توجهی به آن ما را از هم‌گام شدن با جهان

پرشتاب باز خواهد داشت. در اینجا به برخی از این

تغییرات و جوانب، با نگاه نو به آموزش و پرورش،

اشاره می‌کنیم. امروز دیگر معلم حاکم و فراگیران

محکوم نیستند. بلکه معلم رهبر و تسهیل‌کننده

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های دانش‌آموزی

(به صورت ماه‌نامه و نه شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شود):

- رشد کودک (برای دانش‌آموزان آمادگی و پایه اول دوره آموزش ابتدایی)
- رشد نوجوان (برای دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره آموزش ابتدایی)
- رشد دانش‌آموز (برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دوره آموزش ابتدایی)

مجله‌های دانش‌آموزی

(به صورت ماه‌نامه و هشت شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شود):

- رشد نوجوان (برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه اول)
- رشد جوان (برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه دوم)

مجله‌های بزرگ‌سال عمومی

(به صورت ماه‌نامه و هشت شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شود):

- رشد آموزش ابتدایی
- رشد آموزش متوسطه
- رشد تکنولوژی آموزشی
- رشد مدرسه فردا
- رشد مدیریت مدرسه
- رشد معلم

مجله‌های بزرگسال و دانش‌آموزی تخصصی

(به صورت فصل‌نامه و چهار شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شود):

- رشد برهان آموزش متوسطه اول (مجله ریاضی برای دانش‌آموزان دوره متوسطه اول)
- رشد برهان آموزش متوسطه دوم (مجله ریاضی برای دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم)
- رشد آموزش قرآن
- رشد آموزش معارف اسلامی
- رشد آموزش زبان و ادب فارسی
- رشد آموزش هنر
- رشد آموزش مشاوره مدرسه
- رشد آموزش تربیت بدنی
- رشد آموزش علوم اجتماعی
- رشد آموزش تاریخ
- رشد آموزش جغرافیا
- رشد آموزش زبان
- رشد آموزش ریاضی
- رشد آموزش فیزیک
- رشد آموزش شیمی
- رشد آموزش زیست‌شناسی
- رشد آموزش زمین‌شناسی
- رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کار و دانش
- رشد آموزش پیش‌دبستانی

مجله‌های رشد عمومی و تخصصی برای معلمان، مدیران، مربیان، مشاوران و کارکنان اجرایی مدارس، دانش‌جویان مراکز تربیت معلم و رشته‌های دبیری دانشگاه‌ها و کارشناسان تعلیم و تربیت تهیه و منتشر می‌شوند.

- نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش، پلاک ۲۶۶، دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی.
- تلفن و نامبر: ۰۲۱ - ۸۸۳۰۱۴۷۸

بهتری سامان دهیم. در چنین مواردی اغلب از خود می‌پرسیم چه باید کرد؟ یکی از مناسب‌ترین راه‌ها در این موارد اجرای پژوهش در عمل است.

چند نمونه از این مسایل

شما به‌عنوان معلم یا مربی ممکن است بخواهید به این پرسش‌ها پاسخ دهید:

۱. چرا برخی از دانش‌آموزانم از درس ریاضیات هراس دارند در این مورد چه می‌توانم بکنم؟ چگونه؟
۲. چرا برخی از دانش‌آموزانم در خواندن و نوشتن، اشکالاتی دارند؟ برای رفع این کاستی‌ها چه می‌توانم بکنم؟ چگونه؟

۳. چرا برخی از دانش‌آموزانم گوشه‌گیرند؟ برای رفع این رفتار چه می‌توانم بکنم؟

۴. چگونه می‌توانم مفهوم ساده و مرکب و مشتق را در زبان فارسی به دانش‌آموزانم یاد بدهم؟

۵. چرا دانش‌آموزانم به درس انشا علاقه نشان نمی‌دهند؟ چگونه می‌توانم آن‌ها را به این درس علاقه‌مند سازم؟

پژوهش در عمل چیست؟

پژوهش در عمل فعالیت پژوهشی است که توسط خود مجریان و کوشندگان در یک محیط کاری صورت می‌گیرد. هدف از این فعالیت پژوهشی پاسخ دادن به مسائل و پرسش‌هایی است که در محیط کار به وجود می‌آید. کسانی که به صورت گروهی یا فردی به پژوهش در عمل می‌پردازند هدفشان ایجاد تغییر و تحول در محیط کار خود است: تلاش برای رهایی از وضع نامطلوب و آفریدن وضع مطلوب. این روش به گونه‌ای است که در فرایند آن مشارکت می‌کنند و ضمن تلاش برای شناسایی مسائل و کوشش برای کاهش یا رفع آن‌ها، خود نیز به رشد می‌رسند و بالنده می‌شوند و از نظر حرفه‌ای توسعه می‌یابند. این روش اغلب غیررسمی، مردمی، مشارکتی، کم‌هزینه و پرحاصل، رهایی‌بخش و آگاه‌ساز است. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش از حاشیه‌نشینی در کارها به بازیگران اصلی تغییر و تبدیل می‌شوند، مشارکت‌کنندگان از صورت مصرف‌کنندگان صرف دانش دیگران، به تولیدکنندگان ارزش‌ها و دانش‌ها و مهارت‌ها تبدیل می‌گردند و مسائل کاری در محل کار و توسعه خود افراد درگیر در کار حل می‌شود. برای نمونه مدیر مدرسه در محیط کار خود به یاری همکارانش مسائل‌شان را حل می‌کند. معلم و مربی به یاری همکاران و والدین خود دانش‌آموزان، مسائل پیش‌آمده را حل می‌کنند.

سخنی با مخاطبان

رعایت اجزا و عناصر ساختاری مقالات علمی، حرفه‌ای و پژوهشی شرایطی دارد که یک پژوهشگر و نویسنده آگاه آن‌ها را به کار می‌بندد. به عبارت دیگر موفقیت مؤلف در ارائه مقاله به بهره‌مندی او از این قواعد و تسلط بر مبنای نگارش و آگاهی از اصول مقاله‌نویسی و مهارت در امر نوشتن وابسته است.

مجله رشد آموزش فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش، نشریه‌ای آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی در زمینه آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای است که با توجه به اهداف آن، به‌صورت فصل‌نامه منتشر می‌شود. بر این اساس از پژوهشگران، متخصصان تعلیم‌وتربیت، به‌ویژه هنرآموزان، دبیران و مدرسان دعوت می‌شود تا با توجه به موارد ذیل:

۱. اصالت موضوع/ عنوان/ چکیده/ کلیدواژه/ مقدمه/ بیان مسئله/ تبیین هدف/ پرسش/ پیشینه پژوهش/ معرفی پروژه تحقیقاتی/ تشریح روش‌شناسی مورد استفاده و تبیین رویکرد مقاله/ ابزار گردآوری و تحلیل داده‌ها/ توصیف ویژگی‌های جامعه پژوهش/ تبیین محدوده و محدودیت‌های پژوهش/ ارائه یافته‌های توصیفی و تحلیلی/ بحث و نتیجه‌گیری/ پیشنهاد/ منابع مورد استفاده

حاصل پژوهش‌ها و مطالعات خود را در زمینه‌های زیر، جهت درج در مجله ارسال فرمایند.

* مبانی نظری آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش

* آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای در سایر کشورها (تجارب)

* روش‌های آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش

* کارآفرینی، خوداشتغالی، ارزش‌آفرینی (تجارب)

رویکردها و دیدگاه‌ها در برنامه‌ریزی درسی آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای * برنامه‌ریزی درسی منطقه‌ای * پروژه‌محوری در آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای * معرفی مؤسسات آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش در ایران و سایر کشورها، معرفی پدیده‌های نو در حوزه آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش و معرفی کتاب‌ها و مجلات جدید در حوزه آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای. * مقالات ارسالی مرتبط با موضوع مجله باشد و تاکنون در مجلات دیگری درج نشده باشد. * مطالب باید تایپ شده باشد. * شکل قرار گرفتن جدول‌ها نمودارها و تصاویر باید در مقاله مشخص باشد. * نثر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. * مقاله‌های ترجمه‌شده باید با متن اصلی هم‌خوانی داشته باشد و متن اصلی نیز ضمیمه مقاله ارسال شود. * در متن‌های ارسالی باید تا حد امکان از معادل‌های فارسی واژه‌ها و اصطلاحات استفاده شود. * پی‌نوشت‌ها و منابع باید کامل و شامل نام نویسنده، سال انتشار، نام اثر، نام مترجم، محل نشر، ناشر و شماره صفحه مورد استفاده باشد. * مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقالات رسیده مختار است. * آراء و نظرهای ارائه‌شده در مقالات، گزارش‌ها و مصاحبه‌ها لزوماً بیانگر دیدگاه‌های دفتر انتشارات کمک‌آموزشی نیست و مسئولیت پاسخ‌گویی به پرسش‌های خوانندگان با خود نویسنده یا مترجم است.

نشانی ارسال مقالات: تهران صندوق پستی ۶۵۸۵-۱۵۸۷۵

پیام‌نگار: faniherfeievakarodanesh@roshdmag.ir

پیامک: ۳۰۰۰۸۹۹۵۹۸

اقتصاد و فرهنگ با عزم ملی و مدیریت جهادی

برگ اشتراک مجله‌های رشد

نحوه اشتراک:

شما می‌توانید پس از واریز مبلغ اشتراک به شماره حساب ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت، شعبه سه‌راه آزمایش کد ۳۹۵، در وجه شرکت افست از دو روش زیر، مشترک مجله شوید:

- مراجعه به وبگاه مجلات رشد به نشانی: www.roshdmag.ir و تکمیل برگه اشتراک به همراه ثبت مشخصات فیش واریزی.
- ارسال اصل فیش بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک با پست سفارشی (کپی فیش را نزد خود نگه‌دارید).

نام مجله‌های درخواستی:

.....

نام و نام خانوادگی:

.....

تاریخ تولد:

..... میزان تحصیلات:

تلفن:

.....

نشانی کامل پستی:

.....

..... شهرستان: خیابان:

..... شماره فیش: مبلغ پرداختی:

..... پلاک: شماره پستی:

* اگر قبلاً مشترک مجله بوده‌اید، شماره اشتراک خود را ذکر کنید:

.....

امضا:

* نشانی: تهران، صندوق پستی امور مشترکین: ۱۶۵۹۵/۱۱۱

* وبگاه مجلات رشد: www.roshdmag.ir

* اشتراک مجله: ۰۲۱ ۷۷۳۳۶۶۵۶ / ۷۷۳۳۵۱۱۰ / ۷۷۳۳۹۷۱۳ ۱۴

* هزینه اشتراک یک‌ساله مجلات عمومی (هشت شماره): ۳۰۰/۰۰۰ ریال

* هزینه اشتراک یک‌ساله مجلات تخصصی (چهار شماره): ۲۰۰/۰۰۰ ریال